

Försvarsutskottets betänkande 2021/22:FöU7

Civilt försvar och krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet föreslår att samtliga motionsyrkanden i betänkandet avstyrks. Dessa behandlar frågor om civilt försvar, samhällets fredstida krisberedskap och skydd mot olyckor.

Ett femtiotal motionsyrkanden behandlas i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under mandatperioden.

I betänkandet finns 60 reservationer (M, SD, C, V, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, MP).

Behandlade förslag

Cirka 170 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet	11
Ärendet och dess beredning.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Krisberedskap och civilt försvar.....	12
Psykologiskt försvar	20
Författningsberedskap	23
Skyddsobjekt	26
Försörjningsfrågor	29
Skyddsrum.....	38
Betalingssystemet	40
Rakelsystemet.....	42
Den enskildes beredskap	44
Försvarsmaktens stöd vid civila kriser	46
Frivilliga och frivilligorganisationer	49
Näringslivets roll	53
Samarbete med andra länder, organisationer etc.	56
Samarbetet inom EU	59
Räddningstjänsten	61
Brandskydd på särskilda boenden m.fl.	67
Skogsbrandsbevakning	70
Klimatförändringar	72
Jordskredssäkring av Göta älv	74
Utökad tillståndsplikt för explosiva varor	76
Fyrverkerier	78
Sms-livräddare	80
Kustbevakningens verksamhet	82
Slutförvar av använt kärnbränsle	84
Skydd från UV-strålning	85
Motioner som bereds förenklad.....	87
Reservationer	88
1. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (M).....	88
2. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (SD)	89
3. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (C).....	90
4. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (KD).....	91
5. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (MP).....	92
6. Psykologiskt försvar, punkt 2 (M)	93
7. Psykologiskt försvar, punkt 2 (SD)	94
8. Psykologiskt försvar, punkt 2 (MP).....	95
9. Författningsberedskap, punkt 3 (M)	96
10. Skyddsobjekt, punkt 4 (M)	97
11. Skyddsobjekt, punkt 4 (SD).....	98
12. Försörjningsberedskap, punkt 5 (M).....	98
13. Försörjningsberedskap, punkt 5 (C)	99
14. Försörjningsberedskap, punkt 5 (KD)	100
15. Försörjningsberedskap, punkt 5 (MP)	101
16. Beredskapslager, punkt 6 (M).....	101
17. Beredskapslager, punkt 6 (SD).....	102

18. Beredskapslager, punkt 6 (KD)	103
19. Beredskapslager, punkt 6 (MP)	104
20. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (M, SD).....	105
21. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (C).....	105
22. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (MP).....	106
23. Transportberedskap, punkt 8 (M)	107
24. Transportberedskap, punkt 8 (C)	108
25. Transportberedskap, punkt 8 (MP)	109
26. Skyddsrum, punkt 9 (M).....	109
27. Skyddsrum, punkt 9 (SD)	110
28. Betalningssystemet, punkt 10 (SD)	111
29. Rakelsystemet, punkt 11 (C)	111
30. Den enskildes beredskap, punkt 12 (M)	112
31. Försvarsmaktens stöd vid civila kriser, punkt 13 (M, L)	113
32. Försvarsmaktens stöd vid civila kriser, punkt 13 (KD)	114
33. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (M).....	115
34. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (C)	115
35. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (MP)	116
36. Näringslivets roll, punkt 15 (M)	117
37. Näringslivets roll, punkt 15 (C).....	118
38. Samarbete med andra länder, organisationer etc., punkt 16 (M)	119
39. Samarbete med andra länder, organisationer etc., punkt 16 (SD).....	120
40. Samarbetet inom EU, punkt 17 (M)	120
41. Samarbetet inom EU, punkt 17 (C)	121
42. Räddningstjänstens utveckling, punkt 18 (C)	122
43. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (M).....	122
44. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (C).....	123
45. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (MP).....	124
46. Räddningstjänstutbildning, punkt 20 (M).....	125
47. Räddningstjänstutbildning, punkt 20 (C).....	125
48. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (SD)	126
49. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (C).....	127
50. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (V).....	128
51. Skogsbrandsbevakning, punkt 22 (M, SD).....	129
52. Klimatförändringar, punkt 23 (SD)	129
53. Klimatförändringar, punkt 23 (C).....	130
54. Jordskredssäkring av Göta älv, punkt 24 (SD)	131
55. Utökad tillståndsplikt för explosiva varor, punkt 25 (KD, L).....	132
56. Fyrverkerier, punkt 26 (V).....	132
57. Fyrverkerier, punkt 26 (MP).....	133
58. Sms-livräddare, punkt 27 (SD).....	134
59. Kustbevakningens verksamhet, punkt 28 (M)	135
60. Kustbevakningens verksamhet, punkt 28 (C)	135
Särskilda yttranden	137
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (M).....	137
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (SD)	137
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (C).....	137
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (KD).....	137
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (MP).....	138
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	139

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	139
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	157

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Krisberedskap och civilt försvar

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (KD)

Reservation 5 (MP)

2. Psykologiskt försvar

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 41,

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 21,

2021/22:3370 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 7 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (MP)

3. Författningsberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:280 av Markus Wiechel (SD),

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 5,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 8 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 9 (M)

4. Skyddsobjekt

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 45,

2021/22:2945 av Ann-Sofie Alm (M),

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 4 och

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 26.

Reservation 10 (M)

Reservation 11 (SD)

5. Försörjningsberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 41,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22.

Reservation 12 (M)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (KD)

Reservation 15 (MP)

6. Beredskapslager

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39,

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 21,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21 och

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 37.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (KD)

Reservation 19 (MP)

7. Livsmedelsförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2680 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2855 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 24,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3486 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 26.

Reservation 20 (M, SD)

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (MP)

8. Transportberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 10,
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14 och
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 36 och 37.

Reservation 23 (M)

Reservation 24 (C)

Reservation 25 (MP)

9. Skyddsrum

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 36 och

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 24.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (SD)

10. Betalningssystemet

Riksdagen avslår motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 40.

Reservation 28 (SD)

11. Rakelsystemet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 och

2021/22:3306 av Saila Quicklund (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 29 (C)

12. Den enskildes beredskap

Riksdagen avslår motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 17.

Reservation 30 (M)

13. Försvarsmaktens stöd vid civila kriser

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 9 och

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 39.

Reservation 31 (M, L)

Reservation 32 (KD)

14. Frivilliga och frivilligorganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1457 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 18 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 49.

Reservation 33 (M)

Reservation 34 (C)

Reservation 35 (MP)

15. Näringslivets roll

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 20 och 21,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 10–12 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 36 (M)

Reservation 37 (C)

16. Samarbete med andra länder, organisationer etc.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:130 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 19 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 38 (M)

Reservation 39 (SD)

17. Samarbetet inom EU

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 6,

2021/22:3245 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 9 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 33.

Reservation 40 (M)

Reservation 41 (C)

18. Räddningstjänstens utveckling

Riksdagen avslår motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 42 (C)

19. Räddningstjänstens personalförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 3 och 4,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 48.

Reservation 43 (M)

Reservation 44 (C)

Reservation 45 (MP)

20. Räddningstjänstutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1545 av Serkan Köse (S),

2021/22:1820 av Annicka Engblom (M),

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 2 och
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del.

Reservation 46 (M)

Reservation 47 (C)

21. Brandskydd på särskilda boenden m.fl.

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 5,

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 15,

2021/22:3464 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 14.

Reservation 48 (SD)

Reservation 49 (C)

Reservation 50 (V)

22. Skogsbrandsbevakning

Riksdagen avslår motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 23.

Reservation 51 (M, SD)

23. Klimatförändringar

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:787 av Kerstin Lundgren (C),

2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 7.

Reservation 52 (SD)

Reservation 53 (C)

24. Jordskredssäkring av Göta älv

Riksdagen avslår motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 46.

Reservation 54 (SD)

25. Utökad tillståndsplikt för explosiva varor

Riksdagen avslår motion

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14.

Reservation 55 (KD, L)

26. Fyrverkerier

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:19 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP),

2021/22:2600 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkande 15,

2021/22:2695 av Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S),

2021/22:3064 av Borianana Åberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 30.

Reservation 56 (V)
Reservation 57 (MP)

27. Sms-livräddare

Riksdagen avslår motion

2021/22:3809 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49.

Reservation 58 (SD)

28. Kustbevakningens verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29 och

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation 59 (M)

Reservation 60 (C)

29. Slutförvar av använt kärnbränsle

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3688 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7,

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och

2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 12.

30. Skydd från UV-strålning

Riksdagen avslår motion

2021/22:2890 av Clara Aranda (SD).

31. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 21 april 2022

På försvarsutskottets vägnar

Pål Jonson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pål Jonson (M), Niklas Karlsson (S), Paula Holmqvist (S), Jan R Andersson (M), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Caroline Nordengrip (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Heléne Björklund (S), Allan Widman (L), Per Söderlund (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och Anne Oskarsson (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 173 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2021/22. Yrkandena behandlar frågor om civilt försvar, samhällets fredstida krisberedskap och skydd mot olyckor. Av dessa motionsyrkanden behandlas ett femtiotal i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare.

Utskottet har löpande inhämtat information under riksdagsåret 2020/21 respektive 2021/22 i de frågor som här är aktuella att behandla. Utskottet har sedan det förra betänkandet på området exempelvis fått följande information:

- Den 27 april 2021 informerade inrikesminister Mikael Damberg om arbetet med det civila försvaret.
- Den 29 april 2021 överlade utskottet med försvarsminister Peter Hultqvist om kommissionens meddelande till Europaparlamentet, rådet m.fl. om en handlingsplan för synergieffekter mellan civil industri, försvarsindustri och rymdindustri (COM(2021) 70).
- Den 18 maj 2021 informerade generaldirektör Therese Mattsson, Kustbevakningen, om myndighetens totalförsvarsuppdrag.
- Den 17 juni 2021 informerade statssekreterare Karin Wallensteen, Statsrådsberedningen, om arbetet med att uppdatera den nationella säkerhetsstrategin.
- Den 28 september 2021 informerade inrikesminister Mikael Damberg om Europaparlamentets och rådets direktiv om kritiska entiteters motståndskraft.
- Den 19 oktober 2021 informerade enhetschef Jesper Antelius, Riksrevisionen, utskottet med anledning av granskningsrapporten Projektbidrag från anslag 2:4 Krisberedskap – ett styrmedel med utmaningar (RiR 2021:7).
- Den 19 oktober och den 9 december 2021 deltog utskottet i näringsutskottets sammanträden om förvaring av använt kärnbränsle.
- Den 1 december 2021 informerade generaldirektör Therese Mattsson om Kustbevakningens budgetunderlag.
- Den 24 mars 2022 informerade generaldirektör Henrik Landerholm om den nya Myndigheten för psykologiskt försvar och ordföranden för Frivilliga försvarsorganisationernas samarbetskommitté, Helene Rådmar, om dessa organisationers verksamhet.
- Den 29 mars 2022 informerade Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt med anledning av myndigheternas årsrapporter.
- Den 31 mars 2022 informerade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) generaldirektör, Charlotte Petri Gornitzka, om det civila försvaret m.m.

Utskottets överväganden

Krisberedskap och civilt försvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om krisberedskap och civilt försvar.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (MP).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4039 föreslår Ulf Kristersson m.fl. (M) i yrkande 1 att en fungerande organisation och strukturer utvecklas för att stärka den civila beredskapen. Detta innefattar enligt motionärerna etablerandet av ett helt nytt nationellt säkerhetsråd med placering i Statsrådsberedningen, en ny nationell säkerhetsstrategi och en översyn av ansvarsprincipens ändamålsenlighet och hur den kan förändras och anpassas för en bättre nationell civil beredskap.

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642

- en översyn av ansvarsprincipens ändamålsenlighet i syfte att skapa en bättre nationell civil beredskap (yrkande 3)
- att det utvecklas en hållbar finansieringsmodell för den civila beredskapen utifrån förutsättningar, kostnader och behov (yrkande 4)
- tydliga krav, riktlinjer och resultatmål samt uppföljning av den civila beredskapen (yrkande 5)
- en ökad övningsverksamhet i fråga om den civila beredskapen (yrkande 6)
- mer forskning inom den civila beredskapen (yrkande 7).

I kommittémotion 2021/22:2531 föreslår Roger Richthoff m.fl. (SD) att

- återupprättandet av det civila försvaret måste ha bredare kompetens, kunskap och förmågor än sin föregångare och vad Försvarsberedningen föreslagit (yrkande 34)
- MSB måste ges en tydligare roll som samordnare av civilförsvaret om den ska ha ett övergripande ansvar som civilförsvarsmyndighet (yrkande 35)
- det ska fastställas hur det civila försvaret ska organiseras, t.ex. att det civila försvarets indelning ska följa militärregionernas indelning och att det inom varje totalförvarsområde ska finnas en civilbefälhavare som leder civilförsvarsarbetet i krig såväl som i fred (yrkande 37).
- civilplikten snarast återaktiveras fullt ut, detta då dagens civila räddningstjänstorganisationer inte är dimensionerade för att kunna hantera de påfrestningar som ett väpnat angrepp mot Sverige skulle medföra. Civilplikten kan för den enskilde fullgöras inom räddningstjänsten, eller som sanerare, sjukvårdare, ammunitionsröjare eller som stabsassistent i exempelvis

kommunens krigsorganisation. Civilpliktiga ska också kunna kallas in för att stötta det civila samhället vid särskilt svåra påfrestningar såsom stora skogsbränder, pandemier och liknande (yrkande 43).

Daniel Bäckström m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3216 att

- regeringen ska hålla riksdagen informerad om vilka förändringar de avser att genomföra för en ny struktur för ökad motståndskraft (yrkande 8)
- ändamålsenligheten med ansvars- närhets- och likhetsprinciperna ska ses över och vid behov revideras (yrkande 9)
- regeringens yttersta ansvar för vårt lands säkerhet ska synliggöras (yrkande 10)
- åtgärder vidtas som innebär att underregleringen av den fredstida krisberedskapen upphör (yrkande 11)
- ett nationellt säkerhetsråd under statsministern ska inrättas som innehåller regeringens egen krisledningsorganisation (yrkande 12)
- den statliga krisledningen ska bli både tydligare och snabbare (yrkande 13)
- att MSB:s roll i det civila försvaret ska stärkas (yrkande 14)
- MSB:s tvärssektoriella operativa samordningsroll ska tydliggöras i krisberedskapsförordningen (yrkande 15)
- en ny struktur för ansvar, ledning och samordning ska innehålla tvärssektoriell och nationell samordning och ledning (yrkande 16)
- kommuners och regioners roll i ett nytt system för ansvar, ledning och samordning ska tydliggöras (yrkande 17)
- krisberedskapens samverkansområden ska ersättas med en planering utifrån sektorer (yrkande 18).

I kommittémotion 2021/22:3908 föreslår Mikael Oscarsson m.fl. (KD) i yrkande 40 att det återupptagna arbetet med planeringen och förberedelserna för det civila försvaret behöver ges högre prioritet. Bland annat föreslås återskapandet av en civil ledningsorganisation som kan samordna samhällets alla resurser vid allvarliga kriser, eller i värsta fall krig.

Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2021/22:4197 att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ska få ett tydligt uppdrag och medel till att bredda och fördjupa forskning kring det civila försvaret (yrkande 1) och att det civila försvaret och krisberedskapen ska stärkas, bl.a. mot bakgrund av klimatförändringarna (yrkande 2).

Motionärerna föreslår också att den militära värnplikten ska kompletteras med möjlighet till en resilienstjänstgöring, t.ex. inom ramen för de frivilliga försvarsorganisationerna, som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning med syfte att stärka det civila försvaret (yrkande 46). Deltagande i resilienstjänstgöring ska enligt motionärernas förslag berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten (yrkande 47).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2020/21:FöU7 uttryckte utskottet än en gång – liksom det gjorde i betänkandena 2017/18:FöU7, 2018/19:FöU7, 2019/20:FöU7 och 2020/21:FöU4 – att ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att skapa samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det militära och civila försvaret är avgörande för ett stärkt totalförsvaret. En hänvisning gjordes till utredningen om civilt försvar (dvs. ansvar, ledning och samordning) och att regeringen avsåg att fatta beslut om en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, högre regional, regional och lokal nivå. Utskottet uttryckte också att den s.k. ansvarsprincipen ska fortsätta att gälla. Vidare noterade utskottet att Coronakommissionen hade i uppdrag att utvärdera hur krisorganisationen inom Regeringskansliet, berörda förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner har fungerat under pandemin och hur ansvarsprincipen och det geografiska områdesansvaret har fungerat under krisen samt att regeringen vid den aktuella tidpunkten hade aviserat att en parlamentariskt sammansatt kommitté skulle ges i uppdrag att göra en översyn av förutsättningarna för legalt handlande vid framtida kriser. Mot bakgrund av regeringens pågående beredning av utredningsbetänkandet och i avvaktan på resultatet av pågående och aviserade utredningsarbete såg utskottet inte skäl att vid denna tidpunkt vidta några ytterligare åtgärder på området. Samtliga motionsyrkanden inom området avstyrktes.

I betänkande 2020/21:FöU4 uttryckte utskottet explicit att man inte ville föregripa regeringens beslut om en struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar på central, högre regional och lokal nivå genom att föreslå ett nationellt säkerhetsråd eller en beredskapskommission och avstyrkte därför samtliga motionsyrkanden som handlade om central samordning och organisation av totalförsvaret.

Också i betänkande 2021/22:FöU6 togs frågan om ett nationellt säkerhetsråd upp. Utskottet underströk där att ledningen av Sveriges krishantering behöver vara organiserad så att den är ändamålsenlig utifrån dagens komplexa hotbild och risker. Ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden är avgörande för ett stärkt totalförsvaret. Utskottet konstaterade att riksdagen tillkännagav för regeringen våren 2019 att det borde göras en översyn av den centrala krisledningsorganisationen med inriktningen att inrätta ett nationellt säkerhetsråd för krisledning vid Statsrådsberedningen (bet. 2018/19:KU28, rskr. 2018/19:214). Försvarsutskottet uttryckte i sitt betänkande att den emotsåg regeringens slutbehandling av tillkännagivandet. Utskottet noterade bl.a. också att regeringen vid den aktuella tidpunkten genomförde organisationsförändringar inom Regeringskansliet som knyter krishantering närmare statsministern. Då utskottet vid den aktuella tidpunkten inte fann skäl till att ytterligare åtgärder skulle vidtas i fråga om ett nationellt säkerhetsråd för krisledning avstyrktes de aktuella motionsyrkandena.

I betänkande 2020/21:FöU4 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att utreda den moderna civilpliktens utformning, vilket riksdagen sedermera biföll. Utskottet noterade att Försvarsberedningen i delrapporten Motståndskraft uttrycker att en sammanhållen planering för krigsorganiseringen av civila verksamheter i totalförsvaret kräver att civilplikten aktiveras. Utskottet uttryckte den stora vikten av att säkerställa att civilplikten utformas på ett ändamålsenligt sätt och önskade se en modern civilplikt som inkluderar ett brett spektrum av arbetsuppgifter och befattningar som kan vara nödvändiga för samhället i en kris. För att få en så ändamålsenlig civilplikt som möjligt och till följd av ett nytt säkerhetspolitiskt läge uttryckte utskottet att det är viktigt att grundligt utreda vilka behov och förutsättningar som finns, i stället för att återuppväcka den nu vilande civilplikten i samma form som tidigare. Utskottet ansåg därför att regeringen borde tillsätta en utredning med uppgift att lämna förslag om hur en modern civilplikt ska se ut.

Pågående arbete

I regeringens budgetproposition för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) uttrycker regeringen att återuppbyggandet av det civila försvaret på nationell, regional och lokal nivå påbörjades under försvarsbeslutsperioden. Kunskaps- och utbildningsåtgärder har enligt regeringen präglat perioden, men efter hand har mer konkreta åtgärder vidtagits med positiv effekt på förmågan för det civila försvaret. Från 2018 har regeringen tillfört 430 miljoner kronor årligen till ansvariga aktörer i det civila försvaret.

Av budgetpropositionen framgår att MSB spelar en central roll i arbetet med civilt försvar och har fått flera uppdrag från regeringen. Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att myndigheten tillsammans med Försvarsmakten redovisat rapporten Handlingskraft – handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025. MSB har vidare reviderat överenskommelserna mellan MSB och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) gällande regionernas arbete med civilt försvar och krisberedskap, och kommunernas arbete med civilt försvar har reviderats och förlängts t.o.m. år 2022. Fortsatt stöd har också getts till aktörerna för deras arbete med krisberedskap och civilt försvar i enlighet med överenskommelserna. Handbok i kommunal krisberedskap har utvecklats under året genom att en rad nya kapitel har arbetats fram. MSB har också fortsatt att ge stöd till aktörerna för kontinuitet i samhällsviktig verksamhet, och i dialog med ett femtiotal aktörer har en uppdaterad lista tagits fram på samhällsviktiga funktioner. MSB har i samverkan med representanter för andra myndigheter och organisationer tagit fram en ny definition av samhällsviktig verksamhet. MSB gjorde under 2021 också en behovsanalys av utbildningar inom områdena krisberedskap, civilt försvar och totalförsvaret. Syftet med analysen har varit att identifiera och prioritera utbildningar för strategisk kompetensförsörjning anpassat till en förändring av strukturer för civil beredskap.

Enligt årsredovisningen har MSB tillsammans med Försvarsmakten slutfört Totalförsvarsövning 2020. Kvarvarande övningsdelar har genomförts alternativt omarbetats till fristående metodstöd. Övningen har kompletterats med ett webbaserat seminarium som stöder aktörerna i att omhänderta erfarenheterna från genomförda övningsmoment samt från hanteringen av pandemin. Av budgetpropositionen framgår vidare att samverkansövning (SAMÖ) 2018 fokuserade på tillämpning av regelverk och robusta kommunikationer. Andra större övningar med bäring på civilt försvar inkluderar KKÖ 2019 (kärnkraftsövning i Uppsala län) och krishanteringsövningen Barents Rescue 2019.

MSB har också beslutat om en nationell strategi för systematisk övningsverksamhet. Ett viktigt verktyg i genomförandet av strategin är återkommande fördjupningsperioder. Perioderna består av sex månader då MSB tillsammans med aktörer i det nationella forumet för samordning av övningar (NAFS) arbetar med att utveckla övningsverksamhet inom prioriterade områden. Under 2021 genomfördes den första fördjupningsperioden med fokus på bättre erfarenhetshandling, effektivare övningsplanering och utveckling av digitala stöd och plattformar för övningsverksamhet. MSB har vidare tagit fram en övningsinriktning för perioden 2022–2026. Inriktningen gäller för samverkansövningar på nationell och regional nivå, samt för EU-övningar och internationella övningar där svenska aktörer deltar. Inriktningen pekar ut tre prioriterade förmågor som är samverkan och ledning, resurshandling och kommunikation, samt förtydligar vilka aspekter av dessa som är särskilt viktiga att öva under perioden.

Enligt årsredovisningen har MSB också tagit fram en nordisk färdplan inom det nordiska Hagasamarbetet med utgångspunkt i det politiska utvecklingsmålet kring att ge och ta emot stöd.

I fråga om forskning anges i budgetpropositionen att MSB har använt 115 miljoner kronor för att beställa och kvalitetssäkra forskning om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Tematiska forskningsutlysningar har genomförts inom områdena automatiserad och autonom cybersäkerhet samt det öppna samhället. Inom civilt försvar finansieras forskningsprojekt om bl.a. gråzonsproblematik, försvarsvilja och försörjningsförmåga.

MSB lämnade den 11 mars 2022 svar (dnr MSB 2022-03446) på regeringens uppdrag att göra en samlad bedömning av vilka åtgärder som bör vidtas för att stärka det civila försvarets förmåga under 2022. Åtgärderna presenteras inom åtta områden:

- förstärka kommuners och regioners arbete med krisberedskap och civilt försvar
- försvarsvilja och kommunikation
- skydd av civilbefolkningen och räddningstjänst
- informations- och cybersäkerhet
- ledning och samverkan
- personalförsörjning
- internationellt samarbete

- försörjningsberedskap

Den av regeringen tillsatta utredningen Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar hade i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för central, regional och lokal nivå. Efter att ha tillsatts i augusti 2018 (dir. 2018:79) presenterade utredningen i april 2021 rapporten Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) som bl.a. lämnade följande förslag:

- Tio nya beredskapssektorer och fyra särskilda beredskapsområden inrättas.
- Det görs en indelning av landet i större geografiska områden för civil ledning och samordning.
- MSB får ett övergripande ansvar för planeringen av civilt försvar och ska bl.a. sammanställa resursbehov och inrätta ett centralt beredskapsråd.

Enligt Regeringskansliet (Justitiedepartementet) planeras de delar som inte kräver lagändringar utan som regleras i förordning, alltså beredskapsmyndigheter, sektorer, civilområden och MSB, beslutas före sommaren 2022.

Den 30 juni 2020 beslutade regeringen om att tillsätta en kommitté i form av en kommission (den s.k. Coronakommissionen) med uppdrag att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter. Kommissionen var också satt att göra en internationell jämförelse med relevanta länder av de olika åtgärder som har vidtagits och åtgärdernas effekter.

Kommissionen har haft i uppgift att bl.a.

- utvärdera regeringens, de berörda förvaltningsmyndigheternas, regionernas och kommunernas åtgärder för att hantera virusutbrottet och utbrottets effekter
- utvärdera hur krisorganisationen inom Regeringskansliet, berörda förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner har fungerat under pandemin
- utvärdera hur ansvarsprincipen och det geografiska områdesansvaret har fungerat under krisen
- lämna de förslag på åtgärder som kommissionens iakttagelser ger anledning till.

I november 2020 lämnade Coronakommissionen en första delredovisning med fokus på äldreomsorgen under pandemin. En andra delredovisning om smittspridning och smittskydd (vol. 1) och om sjukvård och folkhälsa (vol. 2) överlämnades i oktober 2021. Uppdraget slutredovisades den 25 februari 2022 där man bl.a. uttrycker att beredskapen måste stärkas väsentligt inför nästa kris. Det gäller såväl den materiella, organisatoriska och mentala som den rättsliga beredskapen (SOU 2022:10).

En parlamentariskt sammansatt kommitté tillsattes i oktober 2021 (dir. 2021:80) för att göra en översyn av regleringen om krigsdelegationen, var riksmötet hålls och regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida

kriser. Syftet med utredningen är att säkerställa att regleringen av hur riksdagens arbete organiseras vid krig eller krigsfara är ändamålsenlig, att överväga om bestämmelserna om var riksmötet hålls bör ändras och att överväga om regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida kriser bör utvidgas.

Kommittén ska lämna de förslag till grundlagsändringar och andra författningsändringar som kommittén bedömer vara motiverade. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2023.

Regeringen har vidare tillsatt andra utredningar med bäring på civilt försvar. Resultaten från Utredningen om en ny myndighet för psykologiskt försvar (SOU 2020:29) och Utredningen om näringslivets roll i totalförsvaret (SOU 2019:51) är viktiga bidrag till den fortsatta uppbyggnaden av det civila försvaret, enligt regeringen.

Regeringens skrivelse 2021/22:75 anger att riksdagens tillkännagivande om ett nationellt säkerhetsråd för krisledning inte är slutbehandlad och är föremål för en analys inom Regeringskansliet och att erfarenheterna från den pågående pandemin är en viktig del i denna analys. Regeringen har hittills beslutat om vissa undantag från förordningen (1996:1515) med instruktion för Regeringskansliet. Beslutet innebär att den särskilda cheftjänstemannen för krishantering i Justitiedepartementet placeras i Statsrådsberedningen samt att gruppen för strategisk samordning leds av en statssekreterare i Statsrådsberedningen. Den 1 februari 2022 flyttades även kansliet för krishantering från Justitiedepartementet till Statsrådsberedningen. Samma datum infördes ovan nämnda ändringar i förordningen med instruktion för Regeringskansliet. Statsministern beslutade den 30 november 2021 att den statssekreterare som leder gruppen för strategisk samordning ska vara statsministerns statssekreterare. Den 2 december 2021 beslutade regeringen att statsministerns statssekreterare även ska vara ordförande i krishanteringsrådet. I Statsrådsberedningen finns sedan tidigare ett säkerhetspolitiskt råd för utbyte av information om säkerhetspolitiska frågor och som leds av statsministern.

Enligt information från Regeringskansliet (Statsrådsberedningen och Justitiedepartementet) pågår dessutom ett arbete med att ta fram en ny, uppdaterad nationell säkerhetsstrategi.

Ovan nämnda skrivelse anger också att riksdagens tillkännagivande om att utreda den moderna civilplikens utformning för närvarande bereds i Regeringskansliet. Regeringen har enligt senare information från Regeringskansliet (Justitiedepartementet) gett MSB – som ett första steg – i uppdrag att senast den 29 april 2022 översiktligt bedöma behovet av personalförstärkningar inom myndigheter, kommuner, regioner och näringsliv vid höjd beredskap och krig (dnr Ju2021/02771). I nästa steg kan behov av eventuella åtgärder analyseras. Det kan t.ex. gälla förberedelser för att nyttja den allmänna tjänsteplikten, en aktiverad civilplikt eller avtalslösningar.

Utskottets ställningstagande

I dagens säkerhetspolitiska situation kan utskottet lätt konstatera att civilt försvar berör hela samhället och att alla aktörer har ett ansvar för att stärka förmågan att kunna genomföra sin verksamhet även under kris och ytterst i krig. Härvidlag är också utbildning, övning och forskning viktigt. MSB:s stödjande roll i sammanhanget kan inte överskattas. Utskottet instämmer med regeringen i att utvecklingen av samhällets krisberedskap och det civila försvaret är stadd att intensifieras under kommande år och att totalförsvarspropositionen anger den huvudsakliga inriktningen för det fortsatta arbetet. Slutsatser och resultat från flera utredningar och uppdrag på området kommer därutöver att utgöra viktiga underlag för den fortsatta inriktningen och utvecklingen.

På samma sätt som utskottet uttryckt flera gånger tidigare vill det än en gång understryka att för ett starkt totalförsvar är det viktigt med ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att skapa samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det militära och civila försvaret. Utredningen om ansvar, ledning och samordning har redovisat sitt uppdrag och regeringen avser enligt uppgift från Regeringskansliet att i närtid fatta beslut om åtgärder med bäring på strukturen för det civila försvaret på central, regional och lokal nivå. En sådan struktur syftar även till att stärka samhällets förmåga att hantera fredstida kriser och inkluderar därför bl.a. MSB:s fortsatta roll.

Utskottet vill också i detta sammanhang framhålla vikten av att en hållbar finansieringsmodell utvecklas för den civila beredskapen utifrån förutsättningar, kostnader och behov.

Utskottet emotser regeringens och MSB:s åtgärder på området, bl.a. då mot bakgrund av den fortsatta beredningen av de förslag som utredningen om ansvar, ledning och samordning samt Coronakommissionen har lagt fram och de tillkännagivanden om ett nationellt säkerhetsråd för krisledning respektive om den moderna civilplikens utformning som riktats till regeringen. Även resultatet av den nyligen tillsatta parlamentariska kommittén, som bl.a. ska se över regeringens normgivningskompetens, och den utlovade uppdateringen av den nationella säkerhetsstrategin är av vikt i sammanhanget.

Mot bakgrund av ovanstående ser utskottet inte skäl att för närvarande vidta några ytterligare åtgärder på området. Samtliga motionsyrkanden på området avstyrks.

Psykologiskt försvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om psykologiskt försvar.
Jämför reservation 6 (M), 7 (SD) och 8 (MP).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3640 yrkande 10 att den nya myndigheten för psykologiskt försvar och det nya cybersäkerhetscentrumet får tydliga uppdrag att samverka för att identifiera valpåverkan och förekommande fall möta densamma.

I kommittémotion 2021/22:3368 föreslår Viktor Wärnick m.fl. (M) i yrkande 21 att medvetna och kritiska konsumenter ska främjas med en större öppenhet kring hur sociala nätverk fungerar, hur de styrs och favoriserar vissa budskap och att internationella regleringar av sociala medier bör ha en sådan inriktning snarare än att beskatta eller hämma den teknologiska utvecklingen.

Samma motionärer lyfter i kommittémotion 2021/22:3370 fram kultursektorns viktiga roll i totalförsvaret och i utvecklingen av det psykologiska försvaret (yrkande 1) och föreslår att Plikt- och prövningsverket ska få i uppdrag att undersöka möjligheten att krigsplacera kulturarbetare i deras respektive professioner (yrkande 2).

Roger Richthoff m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2021/22:2531 yrkande 41 att det psykologiska försvaret ska verka för att personal och civilbefolkning ska nås av rätt information i rätt tid vid kriser eller krig.

I kommittémotion 2021/22:4197 föreslår Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) i yrkande 5 att en eller flera myndigheter ska ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas.

Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) lyfter i motion 2021/22:4118 yrkande 7 fram vikten av att motverka spridning av desinformation och öka befolkningens kunskaper i källkritik.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2020/21:FöU4 uttryckte utskottet att det delade regeringens bedömning att det försämrade säkerhetsläget ger ett behov av ett psykologiskt försvar som är anpassat efter dagens samhällsförhållanden. Utskottet ansåg att ett stärkt psykologiskt försvar skapar förutsättningar för att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen och värna Sveriges frihet och oberoende samtidigt som det ska stärka befolkningens försvarsvilja.

Utskottet välkomnade regeringens ansats att utveckla strategiska och moderna psykologiska försvarsförmågor och avsikten att inrätta en myndighet för

psykologiskt försvar 2022 med uppgift att leda arbetet med att utveckla och samordna detta arbete. Utskottet bedömde i betänkandet att såväl desinformation och påverkansoperationer (valpåverkan inkluderat) som förmågan att bidra till att bevara det öppna samhällets fria kunskaps- och informationsutbyte är en självklar del av det psykologiska försvaret. Utskottet fann inte skäl att vidta ytterligare åtgärder vid den aktuella tidpunkten och avstyrkte därmed samtliga motionsyrkanden om det psykologiska försvaret.

I fråga om kultursektorns roll för det psykologiska försvaret uttryckte utskottet i betänkande 2019/20:FöU7 att det är viktigt att de mål som var tänkta att antas för totalförsvaret m.m. skulle ligga till grund för en bedömning av var den enskilde gör bäst nytta. Detta avgör sålunda också eventuella framtida krigsplaceringar inom den kulturella sektorn, enligt utskottet, som inte önskade föregripa regeringens beredning av Försvarsberedningens rapporter inför den kommande försvarsinriktningspropositionen och därför avstyrkte den aktuella motionen.

Pågående arbete

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) framgår att Psykförsvarsutredningen i maj 2020 redovisade sitt förslag om en ny myndighet med det övergripande ansvaret för att utveckla och samordna det psykologiska försvaret (SOU 2020:29). Mot bakgrund av betänkandet och remissutslaget beslutade regeringen i mars 2021 att uppdra åt en särskild utredare att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten för psykologiskt försvar (dir. 2021:20).

Den 1 januari 2022 inrättades Myndigheten för psykologiskt försvar. Myndigheten har i uppgift att dels leda arbetet med att samordna och utveckla myndigheters och andra aktörers verksamhet inom Sveriges psykologiska försvar, dels lämna stöd till sådan verksamhet. Myndigheten ska också bidra till att stärka befolkningens motståndskraft när det gäller det psykologiska försvaret. Myndigheten ska ha dessa uppgifter i fred, vid höjd beredskap och ytterst i krig.

Dessförinnan låg ansvaret för dessa frågor i huvudsak på MSB. Under 2020 har den myndighetens verksamhet när det gäller informationspåverkan huvudsakligen fokuserat på pandemin. MSB har följt och analyserat informationspåverkan kopplad till hanteringen av pandemin samt delat lägesbilder med Regeringskansliet, vissa utlandsmyndigheter och berörda nationella myndigheter. MSB har även erbjudit stöd i form av information, rådgivning och utbildning till nationella och regionala aktörer.

I fråga om personalbehoven inom det civila försvaret uttrycker regeringen i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) att den delar Försvarsberedningens bedömning att personalbehovet inom det civila försvaret framför allt kommer att tillgodoses av anställd personal som i händelse av höjd beredskap tjänstgör med stöd av den allmänna tjänsteplikten. Även fri-

villiga har en viktig roll att fylla i personalförsörjningen för det civila försvaret. Regeringen anger vidare att det stora antalet privata aktörer som utför samhällsviktig verksamhet samt det över tid försämrade säkerhetspolitiska läget är två bidragande orsaker till att en översyn av personalförsörjningen inom det civila försvaret är angelägen. MSB fick i juli 2021 i uppdrag (dnr Ju2021/02771) att bedöma behovet av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter och andra berörda aktörer vid en situation med höjd beredskap och ytterst krig. En utgångspunkt för analysen av personalbehoven kan vara de områden som regeringen pekar ut som särskilt viktiga i totalförsvarspropositionen. Dessa är ordning och säkerhet, skydd av civilbefolkningen, hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvatten, finansiell beredskap, transporter, energiförsörjning samt elektroniska kommunikationer och post. MSB ska samarbeta med Försvarsmakten, Totalförsvarets plikt- och prövningsverk samt andra relevanta aktörer i genomförandet av uppdraget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 29 april 2022.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med regeringen om att ett stärkt psykologiskt försvar skapar förutsättningar för att värna det öppna och demokratiska samhället och att säkerställa försvarsviljan. Dagens säkerhetspolitiska situation har än en gång understrukt hur påverkanskampanjer kan användas för att undergräva ett lands grundvalar. Tillskapandet av den nya Myndigheten för psykologiskt försvar är därför av stor vikt för den fortsatta utvecklingen av samhällets krisberedskap och det civila försvaret.

I sammanhanget bör också samhällets informations- och cybersäkerhet beaktas. Utskottet vidhåller det man uttryckte i betänkande 2021/22:FöU10 om att flera åtgärder vidtagits de senaste 40 åren för en förbättrad informations- och cybersäkerhet i samhället men att uppdraget långt ifrån är slutfört. Bland annat mot bakgrund av vad Försvarsberedningen uttryckt i sina rapporter, t.ex. om behovet av en högre grad av samordning på cybersäkerhetsområdet, välkomnar utskottet återigen tillskapandet av det nya nationella cybersäkerhetscentret och framtagandet av en gemensam handlingsplan på området.

Med tanke på att de ovan nämnda organisationerna precis har startat upp sin verksamhet – och att utskottet förutsätter att en nära samverkan dem emellan kommer att ske – och att MSB dessutom fått i uppdrag att bedöma behovet av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter och andra berörda aktörer ser utskottet inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder för tillfället i fråga om det psykologiska försvaret. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Författningsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om författningsberedskap.
Jämför reservation 9 (M).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 3 och kommittémotion 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 8 föreslås att det ska göras en översyn av författningsberedskapen i syfte att stärka möjligheterna att agera snabbt och effektivt i händelse av kris och krig. I motion 3640 föreslår Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 5 att fler aktiviteter ska kunna klassas som hybridhot och vara straffbara enligt strafflagstiftningen.

Markus Wiechel (SD) föreslår i motion 2021/22:280 att regeringen ska lära av Finland och inrätta en liknande beredskapslag som de har.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2021/22:FöU6 betonade utskottet återigen vikten av en god författningsberedskap och framhöll – liksom det gjorts i betänkandena 2017/18:FöU7, 2018/19:FöU7, 2019/20:FöU7, 2020/21:FöU4 och 2020/21:FöU7 – att det är avgörande för ett stärkt totalförsvaret att det finns ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att skapa samordning inom det civila försvaret liksom mellan det civila och det militära försvaret. Utskottet noterade att strukturer och lagstiftning inom totalförsvaret och krisberedskapen för närvarande ses över i flera utredningar och att regeringen bl.a. bereder utredningsförslagen från betänkandet om civilt försvar.

I betänkande 2016/17:FöU5 uttryckte utskottet mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget en oro i fråga om begränsningarna när det gäller statens möjligheter att skydda angelägna intressen för totalförsvaret. Utskottet ansåg att samhällsviktig infrastruktur som är av avgörande betydelse i det avseendet måste kunna skyddas. Samtidigt är den kommunala självstyrelsen en central del i det svenska statsskicket och en av grunderna för det fria folkstyret. Dessutom är egendomsskyddet och näringsfriheten delar av de grundläggande fri- och rättigheter som regeringsformen skyddar, anförde utskottet som noterade att regeringen hade uttalat avsikten att se över behovet av vissa författningsändringar för att tillgodose skyddet av vissa särskilt skyddsvärda objekt. Enligt utskottets mening var det angeläget att frågan utan dröjsmål blev föremål för en bred och genomgripande utredning som syftade till att finna generella lösningar för de olika situationer där totalförsvarets intressen behöver särskilt skydd. Utskottet ansåg att frågan brådskade och regeringen därför skyndsamt borde återkomma till riksdagen med förslag till så-

dana lösningar. Med stöd av 9 kap. 16 § riksdagsordningen om utskottsinitiativ föreslog utskottet att riksdagen skulle ställa sig bakom det som utskottet anförde om statens möjligheter att skydda totalförsvarsintressen och tillkännage detta för regeringen, vilket riksdagen sedermera gjorde (rskr. 2016/17:175).

Pågående arbete

Den av regeringen tillsatta utredningen Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar har haft i uppdrag att analysera och föreslå en struktur för central, regional och lokal nivå. Efter att ha tillsatts i augusti 2018 (dir. 2018:79) presenterade utredningen i april 2021 rapporten Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) som bl.a. lämnade författningsförslag. Enligt Regeringskansliet (Justitiedepartementet) planeras de delar som inte kräver lagändringar utan som regleras i förordning, alltså beredskapsmyndigheter, sektorer, civilområden och MSB, beslutas före sommaren 2022. Ärendet i övrigt bereds inom Regeringskansliet.

I den nationella säkerhetsstrategin aviserar regeringen en översyn av vilka författningsändringar som kan behöva göras för att bättre tillgodose statens behov av att kunna värna totalförsvarets intressen på olika områden i samhället. En parlamentariskt sammansatt kommitté blev därför satt att kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. Utifrån kartläggningen skulle kommittén analysera befintligt regelverk och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda (dir. 2017:31).

Ett delbetänkande presenterades i april 2018 (SOU 2018:26). Kommitténs förslag innebär att skyddslagens uppräknning av möjliga skyddsobjekt utvidgas något. Utöver att objekt för posthantering, livsmedelsförsörjning och försörjning med andra förnödenheter av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap tillförs uppräknningen, föreslås att det införs en möjlighet att besluta om militära fordon som skyddsobjekt. Därtill utsträcks tiden för Försvarsmaktens beslutanderätt i fråga om tillfälliga skyddsobjekt. Förslaget innebär också att regeringen ges en ökad flexibilitet när det gäller att utöka skyddslagens tillämpningsområde under extraordinära förhållanden. Slutligen innebär förslaget ett förtydligande av skyddslagens tillträdesförbud i förhållande till drönare och andra obemannade farkoster samt en uttrycklig befogenhet för skyddsvakter att ingripa mot dessa om det behövs för att fullgöra bevakningsuppgiften.

En proposition, Skyddsobjekt och obemannade farkoster, presenterades i maj 2019 som en följd av ovanstående. I propositionen föreslås vissa ändringar och kompletteringar av skyddslagens (2010:305) bestämmelser, vilka riksdagen sedermera antog (prop. 2018/19:127, bet. 2019/20:FöU2, rskr. 2019/20:19).

I juni 2019 redovisade kommittén sitt slutbetänkande (SOU 2019:34). De huvudsakliga förslagen innebär i korthet följande:

- Ett statligt kontrollsystem införs med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Det gäller hamnar, flygplatser och fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Det införs också ett krav på att fysiskt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlåtas eller upplåtas av en kommun eller en region efter medgivande från staten.
- Det införs en generell uttrycklig skyldighet i lag för kommuner och regioner att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet.
- Staten genom länsstyrelsen ges en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen.

I skrivelse 2021/22:75 hänvisar regeringen till budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) där regeringen redovisar vad som gäller till dess att förslag om permanenta lösningar om särskilt skydd för totalförsvarets intressen kan presenteras för riksdagen. Regeringen bedömer därmed att ovan nämnda tillkännagivande är tillgodosett i den delen. Det föreligger enligt regeringen ett omfattande och komplext lagstiftningsärende som även har samband med pågående och redan genomfört lagstiftningsarbete på närliggande områden. Frågan bereds vidare inom Regeringskansliet. Regeringen anser därmed inte att det aktuella tillkännagivandet är slutbehandlat.

Den 30 juni 2020 beslutade regeringen om att tillsätta en kommitté i form av en kommission (den s.k. Coronakommissionen) med uppdrag att utvärdera regeringens, berörda förvaltningsmyndigheters, regionernas och kommunernas åtgärder för att begränsa spridningen av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 och spridningens effekter. Kommissionen var bl.a. satt att analysera om smittskyddslagstiftningen och annan lagstiftning gett samhället ändamålsenliga förutsättningar för att begränsa smittspridningen (dir. 2020:74). Uppdraget slutredovisades den 25 februari 2022 där man bl.a. uttrycker att beredskapen måste stärkas väsentligt inför nästa kris. Det gäller såväl den materiella, organisatoriska och mentala som den rättsliga beredskapen (SOU 2022:10).

I september 2021 beslutade regeringen om direktiv för att en särskild utredare ska göra en översyn av smittskyddslagen (2004:168) och analysera behovet av nya bestämmelser inför framtida pandemier. I uppdraget ingår även att utreda frågor om smittbärrpenning, smittskydd för vissa grupper inom socialtjänsten och tillämpningsområdet för lagen (2012:453) om register över nationella vaccinationsprogram m.m. (dir. 2021:68). Uppdraget ska delredovisas senast den 15 maj 2022. Den del som ska delredovisas är deluppdraget om extraordinära smittskyddsåtgärder. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2023.

En utredning i form av en parlamentariskt sammansatt kommitté tillsattes i oktober 2021 för att göra en översyn av regleringen om krigsdelegationen, var riksmötet hålls och regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida

kriser (dir. 2021:80). Syftet med utredningen är att säkerställa att regleringen av hur riksdagens arbete organiseras vid krig eller krigsfara är ändamålsenlig, att överväga om bestämmelserna om var riksmötet hålls bör ändras och att överväga om regeringens normgivningskompetens i allvarliga fredstida kriser bör utvidgas. Kommittén ska lämna de förslag till grundlagsändringar och andra författningsändringar som kommittén bedömer vara motiverade. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2023.

Enligt uppgift från Regeringskansliet (Justitiedepartementet) har generaldirektör Dan Eliasson haft ett uppdrag som gällde en översyn av författningsberedskapen. Uppdraget redovisades muntligen i juni 2021. Slutsatserna kommer att beaktas i det fortsatta arbetet med att stärka samhällets krisberedskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill betona, liksom det bl.a. gjorde i betänkande 2021/22:FöU6, viken av en god författningsberedskap och framhåller ånyo att ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att skapa samordning dels inom det civila försvaret, dels mellan det civila och det militära försvaret är avgörande för ett starkt totalförsvaret. Utskottet noterar att strukturer och lagstiftning inom totalförsvaret och krisberedskapen för närvarande ses över, och även tidigare har setts över i flera utredningar, och att regeringen bereder en rad utredningsförslag.

Mot bakgrund av regeringens pågående beredningar och i avvaktan på resultatet av pågående utredningars arbete ser utskottet inte skäl att föreslå ytterligare åtgärder för tillfället i fråga om författningsberedskapen. Motionsyrkandena avstyrks.

Skyddsobjekt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddsobjekt.
Jämför reservation 10 (M) och 11 (SD).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3640 yrkande 4 att möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt ska begränsas.

I kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 26 av Pål Jonson m.fl. (M) och motion 2021/22:2945 av Ann-Sofie Alm (M) föreslås att behovet av att klassa vissa brandstationer som skyddsobjekt ska ses över.

Roger Richthoff m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2021/22:2531 yrkande 45 att regeringen ska ta fram förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför för t.ex. för kärnkraftverk, atomverksamhet och storskalig vattenkraft.

Bakgrund

Gällande ordning

Vissa civila och militära objekt med tillhörande anläggningar, områden och andra objekt kan klassas som skyddsobjekt i enlighet med skyddslagen (2010:305) för att ge ett förstärkt skydd mot bl.a. sabotage och spioneri. Den möjligheten omfattar byggnader, andra anläggningar och områden som används eller är avsedda för bl.a. ledning av räddningstjänst. Samtliga svenska kärnkraftverk är skyddsobjekt enligt skyddslagen. Även områdena runt anläggningarna, inklusive hamnarna, ingår i skyddsobjekten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får enligt 18 § besluta i frågor om skyddsobjekt.

Enligt 7 § skyddslagen får tillträdesförbudet genom ett särskilt beslut förenas med ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom ett skyddsobjekt.

Lagen (2016:319) om skydd för geografisk information syftar uttryckligen till att skydda vissa uppgifter av betydelse för totalförsvaret. Lagen begränsar rätten till sjömätning, fotografering eller liknande registrering från luftfartyg samt spridning av en sammanställning av geografisk information.

Tidigare behandling

I betänkande 2019/20:FöU7 uttryckte utskottet att det arbete som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet har genomfört har lett fram till flera viktiga ändringar i skyddslagen. Mot bakgrund av det grundliga arbete som kommittén och regeringen bedrivit med att se över skyddslagen såg utskottet inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder i dagsläget i fråga om skyddslagen, mer specifikt om spridning av bilder av skyddsobjekt. Motionen avstyrktes.

I betänkande 2021/22:FöU7 underströk utskottet att det i skyddslagen (2010:305) finns bestämmelser om förstärkt skydd för byggnader och andra anläggningar, områden och andra objekt mot bl.a. sabotage och spioneri. En motion om att brandstationer med tillhörande anläggningar, områden och andra objekt ska klassas som skyddsobjekt i enlighet med skyddslagen (2010:305) avstyrktes med den lämnade redovisningen.

I betänkande 2018/19:FöU7 uttryckte utskottet att nya eller förstärkta hot kräver en översyn av hur samhällsviktiga verksamheter kan skyddas. Därmed är skyddslagens bestämmelser centrala. Det arbete som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet har bedrivit är exempelvis därför av stor vikt. Utskottet framhöll vidare att riksdagen nyligen berett och antagit regeringens förslag som syftar till att uppnå en mer heltäckande straffrättslig terrorismlagstiftning (prop. 2017/18:174, bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). Utskottet avstyrkte med det anförda bl.a. ett yrkande om att terroristhotet mot kärnkraften bör mötas med ökat skydd och att det därför finns anledning att se över de skyddsregler som gäller för kärnkraftverk och atomverksamhet.

Pågående arbete

I den nationella säkerhetsstrategin aviserar regeringen en översyn av vilka författningsändringar som kan behöva göras för att bättre tillgodose statens behov av att kunna värna totalförsvarets intressen på olika områden i samhället. En parlamentariskt sammansatt kommitté blev därför satt att kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. Utifrån kartläggningen skulle kommittén analysera befintligt regelverk och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda (dir. 2017:31).

Ett delbetänkande presenterades i april 2018 (SOU 2018:26). Kommitténs förslag innebär att skyddslagens uppräkningslista av möjliga skyddsobjekt utvidgas något. Utöver att objekt för posthantering, livsmedelsförsörjning och försörjning med andra förnödenheter av betydelse för Sveriges försörjningsberedskap tillförs uppräkningslistan, föreslår kommittén att det införs en möjlighet att besluta om militära fordon som skyddsobjekt. Därtill utsträcks tiden för Försvarmaktens beslutanderätt i fråga om tillfälliga skyddsobjekt. Förslaget innebär också att regeringen ges en ökad flexibilitet när det gäller att utöka skyddslagens tillämpningsområde under extraordinära förhållanden. Slutligen innebär förslaget ett förtydligande av skyddslagens tillträdesförbud i förhållande till drönare och andra obemannade farkoster samt en uttrycklig befogenhet för skyddsvakter att ingripa mot dessa om det behövs för att fullgöra bevakningsuppgiften.

En proposition, Skyddsobjekt och obemannade farkoster, presenterades i maj 2019 som en följd av ovanstående. I propositionen föreslås vissa ändringar och kompletteringar av skyddslagens (2010:305) bestämmelser, vilka riksdagen sedermera antog (prop. 2018/19:127, bet. 2019/20:FöU2, rskr. 2019/20:19).

I juni 2019 redovisade kommittén sitt slutbetänkande (SOU 2019:34). De huvudsakliga förslagen innebär i korthet följande:

- Ett statligt kontrollsystem införs med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Det gäller hamnar, flygplatser och fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Det införs också ett krav på att fysiskt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlåtas eller upplåtas av en kommun eller en region efter medgivande från staten.
- Det införs en generell uttrycklig skyldighet i lag för kommuner och regioner att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet.
- Staten ges genom länsstyrelsen en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen.

Regeringen anger i skrivelse 2021/22:75 att ärendet i övrigt har remissbehandlats och för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet önskar än en gång understryka hur nya eller förstärkta hot ständigt ger upphov till nya frågor kring hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna skyddas. Skyddslagens bestämmelser är i sammanhanget centrala och det arbete som Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet har bedrivit är därför av stor vikt.

Mot bakgrund av det arbete som kommittén bedrivit, och beredningsarbetet inom Regeringskansliet som detta gett upphov till, ser utskottet inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder i dagsläget i fråga om de yrkanden relaterade till skyddsobjekt och skyddslagen som olika motionärer fört fram. Motionens yrkandena avstyrks sålunda.

Försörjningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om försörjningsfrågor.

Motionerna

Försörjningsberedskap

Ulf Kristersson m.fl. (M) föreslår i partimotion 2021/22:4039 yrkande 2 att den svenska försörjningsberedskapen ska stärkas, t.ex. i samverkan med näringslivet vad avser försörjningen av drivmedel, livsmedel samt läkemedel och sjukvårdsutrustning.

I kommittémotion 2021/22:3437 föreslår Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i yrkande 10 att en lämplig myndighet ges ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna.

Jessika Roswall m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3775 yrkande 10 att en framtida försörjningsberedskap ska vila på tre ben – ökad beredskapslagring, ökat samarbete med näringslivet samt ett fungerande EU-samarbete.

Daniel Bäckström m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3216 att en ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter ska utgöra en viktig komponent i den fortsatta uppbyggnaden av totalförsvaret (yrkande 22) och att Sverige ska ha en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där individer, offentliga aktörer och näringslivet har en viktig uppgift utifrån sina respektive roller (yrkande 23).

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2021/22:3908 yrkande 41 att den nationella försörjningsberedskapen ska utvecklas, t.ex. i fråga om livsmedels-, läkemedels- och energiförsörjningen.

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22 föreslås att möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion ska utredas.

Beredskapslager

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 13 utveckling av en modern försörjningsberedskap där lagerhållning återtas när det gäller samhällsviktiga varor.

I kommittémotion 2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39 anförs att det civila försvaret och rikets krisberedskap är i behov av beredskapslager som ska klara av att täcka minst tre månaders förbrukning. Motionärerna föreslår bl.a. att beredskapslagrens innehåll ska fastställas av MSB i samarbete med berörda myndigheter.

Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2021/22:2573 yrkande 5 att gemensamma nordiska beredskapslager ska utvecklas, t.ex. bestående av skyddsmateriel, läkemedel och förnödenheter.

I kommittémotion 2021/22:2579 föreslår Björn Söder m.fl. (SD) i yrkande 21 ett återuppbyggande av en inhemsk lagerhållning av basförnödenheter och vissa insatsmedel, bekämpningsmedel, drivmedel, olja, gödselmedel och visst utsäde, såväl som vissa foderingredienser och viktigt veterinärmedicinskt material samt reservdelar.

Michael Anefur m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2021/22:4198 yrkande 37 att regeringen ska återkomma med lagförslag kring beredskapslager som anger hur länge lager ska räcka i kommuner och regioner.

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21 föreslås att staten ska ta ansvar för att bygga upp beredskapslager och tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställa att lagerhållningen i samhällskritiska försörjningskedjor är tillräcklig för att klara kriser och krig.

Livsmedelsförsörjning

Jessica Rosencrantz m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3437 yrkande 1 att svensk livsmedelsproduktion ska fortsätta att klassas som samhällsviktig verksamhet också efter att coronakrisen är över. Även Sten Bergheden (M) föreslår detta i motion 2021/22:2680.

I kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 24 av Daniel Bäckström m.fl. (C) föreslås att livsmedelsberedskapen ska bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden.

Maria Gardfjell m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2021/22:4062 yrkande 26 att katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser ska stärkas.

Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) föreslår i motion 2021/22:2855 yrkande 2 att totalförsvarsplaneringen måste inkludera analyser av livsmedelskedjans beroende och sårbarheter.

I motion 2021/22:3486 av Marléne Lund Kopparklint (M) föreslås att det skyndsamt ska tas fram en hot- och konsekvensanalys gällande hotbilden med cyberattacker mot vårt dricks- och avloppsvatten.

Transportberedskap

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 14 att en översyn av försörjningssäkerheten ska göras när det gäller drivmedel i händelse av kris och krig.

I kommittémotion 2021/22:3233 föreslår Daniel Bäckström m.fl. (C) i yrkande 10 att ansvarig myndighet ska ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel.

Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2021/22:4197 att en central myndighet ska ges i uppdrag att ta ett helhetsgrepp om transportfrågan och försörjningstryggheten vid kris och krig (yrkande 36) och att en myndighet ska ges i uppdrag att ta fram ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet som fungerar i både kris och krig (yrkande 37).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2020/21:FöU4 instämde utskottet med vad regeringen uttryckte i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), nämligen att ett av målet för det civila försvaret ska vara att upprätthålla en nödvändig försörjning. I fråga om att upprätthålla sådan nödvändig försörjning ville utskottet betona vikten av att stärka totalförsvarets robusthet och uthållighet, men även betona utgångspunkten att det civila och det militära försvaret är ömsesidigt beroende av varandra. I stor utsträckning äger och ansvarar privata aktörer för många av de viktigaste samhällsfunktionerna, som bl.a. handlar om produktion och transporter av nödvändiga varor och tjänster. Offentliga aktörer bör därför, i nära dialog med privata aktörer, bedöma behovet av förberedelser för att säkerställa en rimlig beredskap. Det kan avse bl.a. prioritering och fördelning av resurser samt andra nödvändiga åtgärder såsom att framställa eller lagra produkter och materiel inom t.ex. hälso- och sjukvården och i livsmedelskedjan.

Utskottet delade regeringens bedömning i propositionen att försörjningsberedskapen så långt som möjligt ska kunna säkerställa flödena i varukedjorna under fredstida kriser och höjd beredskap och ytterst i krig, och instämde exempelvis med trafikutskottet om vikten av transportsystemets olika delar för att säkerställa försörjningen av nödvändiga varor och tjänster till och i hela landet. Frågor om ansvar och metoder för att uppnå försörjningstrygghet, såsom lagerhållning i statlig eller privat regi och tillverkningsberedskap, uttrycktes vara angelägna och komplicerade frågor som behöver analyseras och

utredas närmare under kommande år. Utskottet välkomnade därför den av regeringen aviserade utredningen om en nationellt samordnad försörjningsberedskap.

Utskottet uttryckte vidare att även det militära försvaret är beroende av att ett antal funktioner i samhället fungerar, t.ex. el- och drivmedelsförsörjning, transporter samt försörjning av vatten och livsmedel. Utskottet ansåg, likt regeringen, att det är viktigt att det civila försvaret bidrar till Försvarsmaktens operativa förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig.

Med hänvisning till regeringens mål om att en nödvändig försörjning ska upprätthållas och regeringens avsikt att tillsätta en utredning om en nationellt samordnad försörjningsberedskap ansåg utskottet vid det aktuella tillfället att det inte fanns skäl att vidta ytterligare åtgärder inom beredskapslagringen och beredskapen för inhemsk produktion. Samtliga motionsyrkanden inom området avstyrktes sålunda.

I fråga om organisation och samordning av försörjningsberedskap välkomnade utskottet i samma betänkande regeringens bedömning att en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån behöver etableras. Likt regeringen ansåg utskottet att utredningen om civilt försvar (dvs. ansvar, ledning och samordning) borde skapa goda förutsättningar för arbetet med att utveckla och förtydliga samverkan med näringslivet. Utskottet fann därför inte skäl att föregripa utredningens slutsatser samt regeringens arbete med detta och avstyrkte därför det aktuella motionsyrkandet.

Vidare uttryckte utskottet i betänkandet, på samma sätt som regeringen, att näringslivet är av central betydelse för totalförsvaret och för försörjningsberedskapen. Utskottet instämde i regeringens bedömning att inrättandet av ett näringslivsråd ska syfta till ett ömsesidigt informationsutbyte med uppgift att ta fram en gemensam inriktning, planer och villkor för samverkan mellan offentliga och privata aktörer på samtliga nivåer. Med det som anförts bedömde utskottet att samtliga motionsyrkanden som handlade om instiftandet av ett näringslivsråd fick anses vara tillgodosedda och därmed kunde avstyrkas.

I betänkande 2020/21:FöU7 uttryckte utskottet återigen att det instämde med regeringen i att den svenska försörjningsberedskapen borde utvecklas, och att näringslivet i ökad utsträckning borde involveras i planeringsarbetet och arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

Utskottet noterade att det i utredningsbetänkandet Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) redovisas att de flesta samhällsviktiga verksamheter är beroende av transporter och att det är grundläggande att såväl livsmedelsförsörjning som ordning och säkerhet fungerar. Vidare anges att näringslivet är av central betydelse för försörjningsberedskapen och att involveringen av det privata näringslivet i planeringsarbetet bör öka. En långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån borde sålunda etableras.

Utskottet noterade även i betänkandet att Energimyndighetens anslag hade förstärkts och att myndigheten hade utökat sin organisation kring drivmedelsberedskap samt att utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (S 2018:09) hade lämnat förslag om den tillverkningsberedskap som behöver finnas utöver den lagring av läkemedel och material som bör finnas hos olika aktörer. Utskottet välkomnade återigen att regeringen avsåg att tillsätta en utredning om vad en nationellt samordnad försörjningsberedskap borde omfatta och att ett tvärsektorielt näringslivsråd var satt att inrättas under perioden 2021–2025.

Utskottet konstaterade avslutningsvis i det aktuella betänkandet att flera frågor var föremål för överväganden och att riksdagen enligt utskottet inte borde föregripa resultatet av regeringens och de redovisade utredningarnas fortsatta arbete. Utskottet föreslog därför att de aktuella motionsyrkandena skulle avstyrkas.

I betänkande 2019/20:FöU7 lyfte utskottet också fram vikten av att säkra energiförsörjningen inför ett väpnat angrepp på Sverige, men också inför fredstida olyckor och kriser. Utskottet anförde att arbetet med att utveckla alternativa drivmedel minskar sårbarheter och lindrar konsekvenser av uppkomna störningar och att berörda aktörer behöver väga in totalförsvarets behov vid utvecklingen av nya energisystem och vid uppbyggandet av ny infrastruktur inom energiområdet för att i förebyggande syfte skapa en mer robust energiförsörjning.

Utskottet uttryckte också att det var glädjande att regeringen rapporterat att omställningen av transportsektorn hade skett med ökad andel förnybara drivmedel. Utskottet såg dock framför sig att oljelagring även i fortsättningen skulle komma att vara en viktig del av totalförsvaret under överskådlig framtid. Att fortsätta att utveckla rutiner och strukturer för både prioritering och ransonering vid höjd beredskap ansågs därför viktigt i sammanhanget. Utskottet ansåg inte att det fanns ett behov vid det aktuella tillfället att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om drivmedelsberedskap. Motionsyrkandena avstyrktes.

Pågående arbete

Försörjningsberedskap

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) uttrycker regeringen att den svenska försörjningsberedskapen behöver utvecklas och att det är angeläget att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. För att försörjningsberedskapen ska utvecklas ytterligare tillsatte regeringen i september 2021 en utredning om nationell samordning av försörjningsberedskapen (dir 2021:65). Utredaren ska bl.a.

- analysera och föreslå vilka uppgifter en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen ska ha samt hur denna funktion

ska förhålla sig till vissa andra aktörer med ansvar eller betydelse för försörjningsberedskapen

- analysera och föreslå hur funktionen ska organiseras och finansieras
- analysera och föreslå ändamålsenliga och övergripande principer och förutsättningar för fördelning av ansvar mellan det allmänna och näringslivet
- pröva möjligheten att finansiera samhällets försörjningsberedskap med avgifter, analysera för- och nackdelar med andra former av finansiering, samt föreslå principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap, utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2023.

Regeringen avser att verka för att den svenska försörjningsberedskapen utvecklas och att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Regeringen anser att involveringen av det privata näringslivet i planeringsarbetet bör öka. Offentliga aktörer bör, i nära dialog med privata aktörer, bedöma behovet av förberedelser för att säkerställa en rimlig beredskap. Som ett led i att utveckla offentlig-privat samverkan anger regeringen att ett tvärsektorielt näringslivsråd ska inrättas. Rådet ska bl.a. utgöra en plattform för informationsutbyte. Detta råd är planerat att tillsättas före sommaren 2022, enligt Regeringskansliet (Justitiedepartementet).

Regeringen anger också att statliga myndigheter, regioner och kommuner har återupptagit planeringen för höjd beredskap. För kommunerna och regionerna har den påbörjade beredskapsplaneringen bl.a. inneburit en fördjupad planering inom livsmedelsförsörjning, sjukvård, transporter, energi och elektroniska kommunikationer.

MSB lanserade under 2021 en långsiktig strategi för försörjningsberedskap för att nå målen i totalförsvarspropositionen Totalförsvaret 2021–2025. För att tillgodose både befolkningens och samhällsviktiga verksamheters behov av t.ex. mat, betalningsmedel, värme, el och transporter krävs en väl utvecklad försörjningsberedskap som bygger på dialog mellan myndigheter och företag, anger myndigheten. Strategin handlar om en utveckling av försörjningsberedskapen med inriktning mot offentlig-privat samverkan under 2021–2025 och med en långsiktig målbild mot 2030. Det finns även en vägledning riktad till myndigheter med metodstöd som kan användas för att tillsammans med företag diskutera bl.a. leveransförmåga, sårbarheter och kritiska beroenden (Strategi för försörjningsberedskap, publikationsnr MSB1784).

Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att det inom det trilaterala projektet Critical Nordic Flows också har genomförts en intervjustudie med syfte att ge en bild av behov av och förutsättningar för ett fördjupat nordiskt samarbete inom försörjningsberedskap bland svenska myndigheter. Beslut har också fattats om att fortsätta det fördjupade samarbetet inom projektet under 2022 inom områdena bränsle och livsmedel.

MSB lämnade den 11 mars 2022 svar på regeringens uppdrag att göra en samlad bedömning av vilka åtgärder som bör vidtas för att stärka det civila försvarets förmåga under 2022. Försörjningsberedskap är ett av områdena där åtgärder presenteras (dnr MSB 2022-03446).

Livsmedelsförsörjning

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) framgår att det tidigare getts ett uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret och att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt som en följd av detta har redovisat ett gemensamt underlag om livsmedel och dricksvatten. Regeringen har fattat beslut om uppdrag till myndigheterna att påbörja åtgärder för uppbyggnaden av en livsmedelsberedskap. Uppdrag har även lämnats till Livsmedelsverket och länsstyrelserna att utveckla verksamhet kopplad till frågor om dricksvattenförsörjning.

MSB har enligt budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) fördelat 1 276 miljoner kronor från anslaget 2:4 Krisberedskap, varav 400 miljoner kronor till 43 myndigheter och länsstyrelser för olika utvecklingsprojekt. Myndigheternas utvecklingsprojekt avser i ökad utsträckning konkreta beredskapsåtgärder och civilt försvar. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt har bl.a. drivit ett projekt för att öka kunskapen och stärka beredskapen hos olika aktörer inom livsmedelskedjan.

Transportberedskap

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 21) anger regeringen att den svenska försörjningen av fossila drivmedel är helt beroende av import. Användningen av biodrivmedel i transportsektorn har ökat de senaste åren, men även för biodrivmedel finns ett starkt importberoende. Den inhemska produktionen av biodrivmedel ökar tack vare riktade insatser som skett den senaste mandatperioden, och de sker från både inhemska och importerade råvaror. År 2019 kom drygt 10 procent av den totala användningen av biodrivmedel från svenska råvaror. För att främja produktion av biodrivmedel med ny teknik där kostnaden i dag är för hög för att drivmedlet ska vara konkurrenskraftigt har regeringen uppdragit åt Energimyndigheten att undersöka behovet av ytterligare styrmedel (dnr I2020/02769).

Energimyndigheten har det samordnande ansvaret för den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet i händelse av bristsituationer, bl.a. inom drivmedelsförsörjningen. Under perioden 2020–2025 driver myndigheten programmet Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap (Energimyndigheten dnr 19-027522) med syfte att ta ett samlat grepp om de arbeten som sedan flera år genomförs vid myndigheten när det gäller utvecklingen av drivmedelsberedskapen. Avsikten är att möta näringslivets och den offentliga sektorns efterfrågan på inriktningar och styrningar på detta område.

Målet är att de aktiviteter som genomförs inom programmet ska leda till en förmåga att tillgodose Sveriges krisberedskap och totalförsvar med relevanta

drivmedel, att drivmedelsförbrukningen kan dämpas på ett kontrollerat sätt, och att prioritering av drivmedel för samhällsviktiga verksamheter kan ske. Därutöver ska det finnas en förmåga att möta både krisberedskapens och totalförsvarets behov i termer av beredskapslagrens utformning och dimensionering samt distribution av drivmedel under störda förhållanden (Totalförsvarets forskningsinstitut, dnr FOI-2020-1155). I Energimyndighetens årsredovisning för 2020 slogs det fast att de planerade aktiviteterna inom ramen för programmet i hög grad har fördröjts till följd av hanteringen av coronapandemin.

Övrigt

Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap (S 2018:09) har haft i uppdrag att göra en översyn av hälso- och sjukvårdens beredskap inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap samt lämna förslag på hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera denna typ av händelser långsiktigt bör utvecklas (dir. 2018:77, 2019:83, 2020:84). Utredningen har också varit satt att överväga åtgärder för att förebygga och hantera situationer med brist på hälso- och sjukvårdsmaterial samt läkemedel när inte någon allvarlig händelse påverkar försörjningen.

Efter att i april 2020 ha presenterat delbetänkandet Hälso- och sjukvård i det civila försvaret – underlag till försvarspolitisk inriktning (SOU 2020:23) redovisade utredningen i april 2021 de aspekter av utredningens uppdrag som berör försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet (delbetänkandet En stärkt försörjningsberedskap för hälso- och sjukvården, SOU 2021:19). Förslaget omfattar hälso- och sjukvårdens försörjning av läkemedel och sjukvårdsmaterial i vardagen, vid allvarliga händelser i fredstid och vid höjd beredskap och krig. Utredningen lämnar förslag till en stärkt försörjningsberedskap inom hälso- och sjukvården och föreslår ett system för ökad lagerhållning och distribution m.m.

Enligt Regeringskansliet (Socialdepartementet) har förslagen i betänkandet remitterats. Vissa förslag har hanterats genom att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att inom myndigheten utveckla ett arbete för ett samlat statligt ansvar för försörjningsberedskapen inom hälso- och sjukvårdsområdet när det gäller läkemedel och medicinteknisk utrustning (dnr 2021/08235) samt gett Läkemedelsverket ett uppdrag att genomföra en kartläggning av läkemedelsproduktionen i Sverige (dnr 2022/00453). Vidare gav regeringen i februari 2022 Läkemedelsverket och E-hälsomyndigheten i uppdrag att i samarbete göra en förstudie inför framtagandet av en nationell lägesbild över tillgången till läkemedel och relevanta medicintekniska produkter (dnr S2022/01265). Läkemedelsverket fick också i uppdrag att utveckla en omvärldsbevakning i fråga om tillgången på läkemedel och medicintekniska produkter (S2022/01264). Övriga förslag bereds vidare i Regeringskansliet.

Utredningens uppdrag slutredovisades den 23 februari 2022. I sitt slutbetänkande föreslår utredningen hur hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera situationer inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap långsiktigt bör utvecklas (SOU 2022:6).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen understryka det centrala i att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor i en kris- eller krigssituation, t.ex. livsmedel, drivmedel och läkemedel. Inte minst Ukrainas försök att försvara sitt eget land visar på vikten av detta. Regeringens tidigare beslut om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret genom särskilt utpekade myndigheter är därför av stor vikt i sammanhanget.

Utskottet vill även framhålla att vid all typ av försörjning av viktiga varor kräver utvecklingen av leveranssäkerheten och krisberedskapen på området en mycket god samverkan mellan ansvariga aktörer i form av kommuner, länsstyrelser, regioner, centrala myndigheter (inklusive Försvarmakten), företag och branschorganisationer. Eftersom hela landet måste kunna försörjas krävs bl.a. en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Den globala handeln med varor ställer även krav på internationell samverkan vid händelser som berör flera länder. Frågan om beredskapslagring är central i ovan nämnda sammanhang.

Av ovan nämnda skäl emotser utskottet resultatet av utredningen om en nationell samordning av försörjningsberedskapen, den fortsatta beredningen av resultaten från utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap och resultaten av de uppdrag som regeringen redan gett med anledning av denna, liksom att ett tvärsektorielt näringslivsråd är planerat att startas upp i närtid. Även olika myndigheters fortsatta utvecklingsarbete inom området, t.ex. MSB:s och Energimyndighetens, kommer att följas av utskottet.

Beredningen av utredningen om ansvar, ledning och samordning (Struktur för ökad motståndskraft, SOU 2021:25), Coronakommissionens rapporter, samt utredningen om näringslivets roll inom totalförsvaret (SOU 2019:51) förväntas också bidra till utvecklingen på området.

Utskottet noterar även att Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt redovisat ett gemensamt underlag om livsmedel och dricksvatten och att regeringen har fattat beslut om ett uppdrag till myndigheterna om att påbörja åtgärder för uppbyggnaden av en livsmedelsberedskap.

Utskottet konstaterar sålunda att flera frågor redan är föremål för regeringens och olika utredningars överväganden i enlighet med motionärernas intentioner. Riksdagen bör inte föregripa resultatet av det pågående arbetet. Utskottet föreslår därför att samtliga motionsyrkanden inom området avstyrks.

Skyddsrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddsrum.

Jämför reservation 26 (M) och 27 (SD).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 24 att fastighetsägares egenkontroll av skyddsrum ska beaktas som en möjlig åtgärd för att förbättra kontrollverksamheten och få en bättre och mer kostnadseffektiv kontroll på det befintliga beståndet av skyddsrummen i Sverige.

I kommittémotion 2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) föreslås i yrkande 36 att beståndet av skyddsrum ska inventeras och besiktas för att man sedan ska kunna ställa krav på upprustning.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2018/19:FöU7 uttryckte utskottet att det instämde med Försvarsberedningen om vikten av ett adekvat skyddsrumbestånd utifrån det civila försvarets behov. Utskottet välkomnade därför bl.a. förslagen om iståndsättande respektive nybyggnation av skyddsrum efter en inventeringsfas. Utskottet såg därför positivt på MSB:s utvecklingsarbete och den bas det bildar för framtiden. Utskottet uttryckte att det ansåg att frågan om regelverket för kostnadsfördelningen mellan staten och de berörda fastighetsägarna och en eventuell skyddsrumavgift borde tas upp först när arbetet kommit en bit längre på väg. Utskottet ansåg inte att det vid den aktuella tidpunkten fanns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om skyddsrum. Aktuella motionsyrkanden avstyrktes.

I betänkande 2020/21:FöU4 uttryckte utskottet att målet för det civila försvaret om att värna civilbefolkningen torde förutsätta att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för dess uppfyllnad. Motionsyrkandena om skyddsrum avstyrktes.

Pågående arbete

I Sverige finns ca 65 000 skyddsrum med plats för ungefär sju miljoner människor. Skyddsrummen finns spridda i olika typer av byggnader, såsom bostadshus och industrifastigheter. Ägaren av en fastighet äger och underhåller skyddsrummet. En fastighetsägare kan vara privat eller kommunal. Det kan också vara en bostadsrättsförening. MSB kontrollerar att mängden skyddsrum bevaras. Det görs bl.a. genom kontroller. Om MSB gör en skyddsrumskontroll och hittar brister måste skyddsrummets ägare åtgärda dem.

Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att besök för tillsyn av skyddsrum inte har kunnat genomföras i planerad omfattning under pandemin. MSB anger dessutom att den behövt göra omprioriteringar i verksamheten, vilket har fått till följd att planerat utvecklingsarbete har senarelagts eller nedprioriterats.

I maj 2021 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att utreda hur det framtida fysiska skyddet av civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat (dir. 2021:30).

Den särskilda utredaren ska bl.a.

- analysera och ta ställning till vilken betydelse det nuvarande skyddsrumsbeståndet och andra befintliga skyddade utrymmen har som fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium
- kartlägga och analysera ansvarsförhållanden och förmåga på lokal, regional och nationell nivå när det gäller planering och genomförande av utrymning och inkvartering vid höjd beredskap och ytterst krig
- analysera och lämna förslag till en stödorganisation som under ledning av en myndighet eller ett annat offentligt organ kan genomföra insatser exempelvis inför eller i samband med att skyddsrum används eller utrymning och inkvartering genomförs.

Uppdraget ska redovisas senast den 7 november 2022.

Utskottets ställningstagande

Vikten av ett adekvat skyddsrumsbestånd utifrån det civila försvarets behov kan inte överskattas, bl.a. med tanke på omvärldsläget. Till detta hör förekomsten och upprätthållandet av förvarningssystem, organisation, kontrollverksamhet etc. Mot bakgrund av den nyligen tillsatta utredningen om hur det framtida fysiska skyddet av civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat ser utskottet inte skäl för tillfället att föreslå några ytterligare åtgärder vad avser skyddsrum, men kommer att fortsätta följa frågan noggrant framöver. Motionsyrkandena avstyrks.

Betalningssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om betalningssystemet.
Jämför reservation 28 (SD).

Motionen

Roger Richthoff m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2021/22:2531 yrkande 40 att systemet med kontanthantering ska upprätthållas i fredstid för att säkerställa att det finns ett fungerande betalsystem även vid kris eller krig.

Bakgrund

Tidigare behandling

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning om konsekvenserna för den svenska betalningsmarknaden av den starka digitaliseringen och den kraftigt minskade användningen av kontanter i den svenska ekonomin (bet. 2018/19:FiU44, rskr. 2018/19:293).

I betänkande 2019/20:FöU7 uttryckte utskottet att det såg med oro på Försvarsberedningens konstaterande att det saknas relevanta strukturer i totalförsvarsplaneringen för det finansiella systemet. Det är av stor vikt att reducera systemets sårbarhet inför t.ex. elavbrott eller om internet är ur funktion. Utskottet önskade dock inte föregripa regeringens beredning av riksdagens tillkännagivande på området samt rapporter från Försvarsberedningen och Riksbankskommittén. Motionsyrkandena avstyrktes därmed.

I betänkande 2020/21:FöU4 gav utskottet uttryck för att det instämde med regeringen i fråga om att det måste finnas en totalförsvarsplanering, inövade förberedelser och reservförfaranden som syftar till att upprätthålla det finansiella systemets grundläggande funktionalitet även vid allvarliga störningar. Utskottet såg därför fram emot regeringens fortsatta beredning av riksdagens tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning av digitaliseringens och den minskade kontantanvändningens konsekvenser för betalningsmarknaden och statens och den privata sektorns roller på denna marknad. Med det anförda fanns utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder i frågan. Motionsyrkandena om betalningssystem avstyrktes.

Pågående arbete

I december 2020 beslutade regeringen kommittédirektiv Statens roll på betalningsmarknaden (dir. 2020:133). En särskild utredare ska se över statens roll på betalningsmarknaden och ta ställning till hur rollen bör se ut i framtiden. Det ska göras mot bakgrund av en genomgripande och bred analys av

- hur rollen har sett ut historiskt och hur den ser ut i dag

- förändringar på finans- och betalningsmarknaderna till följd av teknisk utveckling och digitalisering
- nya betalningssätt och minskad användning av traditionella betalningsmedel i form av sedlar och mynt (kontanter)
- den framtida betalningsmarknaden.

Utredaren ska bl.a.

- kartlägga hur betalningsmarknaden ser ut och hur den regleras samt bedöma hur den framtida betalningsmarknaden kommer att se ut med utgångspunkt i utvecklingen i Sverige och i andra länder
- kartlägga rollfördelningen mellan staten och näringslivet på betalningsmarknaden och ta ställning till statens framtida roll på betalningsmarknaden
- ta ställning till innebörden och behovet av att vissa betalningsmedel har ställning som lagliga betalningsmedel
- ta ställning till behovet av att Riksbanken ger ut digitala centralbankspengar, s.k. e-kronor
- ta ställning till om författningsförslag eller andra åtgärder är nödvändiga och i förekommande fall föreslå sådana.

Uppdraget har sin grund i riksdagens ovan nämnda tillkännagivande om statens roll på betalningsmarknaden. Till utredaren knyts en referensgrupp med företrädare för samtliga politiska partier i riksdagen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 november 2022.

Vidare har MSB finansierat ett forskningsprojekt som under flera år studerat vad som händer i en situation av ett långvarigt stopp i kortbetalningar och dess följd effekter. Enligt projektet är framgångsfaktorer att tidigt erbjuda många betalalternativ, trygghetsskapande kommunikation, att undvika hamstring eller stillestånd i varuförsäljning och att skapa trygghet i butiker genom extra personal (Om betalsystemet kraschar: Hur myndigheter, medborgare och näringsliv tillsammans skapar ett resiliellt betalsystem, publikationsnr MSB1763, 2021).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen understryka betydelsen av att funktionaliteten i det finansiella systemet och underliggande infrastrukturer upprätthålls även vid framtida kriser, under höjd beredskap och ytterst i krig. Det bör finnas en totalförsvarsplanering, inövade förberedelser och reservförfaranden som syftar till detta.

Utskottet emotser därför resultatet av utredningen om statens roll på betalningsmarknaden där bl.a. betydelsen av nya betalningssätt och minskad användning av traditionella betalningsmedel i form av sedlar och mynt (kontanter) kommer att avhandlas. Även MSB:s arbete är i sammanhanget viktigt. Utskottet ser inte skäl för närvarande att vidta några ytterligare åtgärder på området. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks.

Rakelsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Rakelsystemet.
Jämför reservation 29 (C).

Motionerna

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 26 bl.a. att Rakelsystemet behöver moderniseras och att det är av vikt med tillgänglig och robust digital kommunikation runt om i landet i vardag, olyckor och kriser.

Saila Quicklund (M) föreslår i motion 2021/22:3306 att det ska ges i uppdrag till MSB att överväga att bygga ut Rakelsystemet så att täckning garanteras i hela landet (yrkande 1) och att i ett första skede se över behovet av att uppfylla kravet att Rakelsystemet ska motsvara minst det tidigare analoga systemet i fråga om täckning (yrkande 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2021/22:FöU1 bedömde utskottet i likhet med regeringen att tillgång till säkra och robusta kommunikationssystem är en förutsättning för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ska kunna utföra sina samhällsuppdrag på ett effektivt sätt, och ansåg därmed att utvecklingen och etableringen av det nya systemet Rakel Generation 2 skulle fortsätta.

I betänkande 2018/19:FöU7 uttryckte utskottet – liksom i betänkningarna 2015/16:FöU7, 2016/17:FöU7 och 2017/18:FöU7 – att det såg en bred anslutning till kommunikationssystemet Rakel som central för det svenska krisberedskapssystemets och det civila försvarets funktionalitet. Det ansågs därför glädjande att anslutningen till systemet fortsatte att öka med betydande siffror, att systemet var stabilt från ett finansiellt perspektiv och att övningar hade genomförts med driftsleverantören. Utskottet såg även positivt på det pågående samarbetet med Norge och Finland, vilket möjliggör att Rakel vid behov kan kopplas ihop med motsvarande system i dessa två länder. Utskottet såg även fram emot att regeringen avsåg att återkomma om arbetet med att utveckla ett system för att ersätta Rakel. Utskottet fann därför inte någon anledning vid det aktuella tillfället att föreslå några ytterligare åtgärder när det gäller Rakelsystemet. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes därför.

Pågående arbete

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) framgår att robustheten och tillgängligheten i Rakel har förstärkts. Under 2020 har en ny reservplats för drift och övervakning av Rakel etablerats. Täckningen för

Rakel har förstärkts under året på ett antal platser där många människor samlas samt i väg- och järnvägstunnlar. Under 2020 tillkom ett lågt antal nya användarorganisationer i Rakel, vilket enligt regeringen indikerar att de som bör vara aktörer i Rakel redan är det. Ökningen av antalet abonnemang ligger på ungefär samma nivåer som föregående år.

Regeringen har enligt budgetpropositionen under förra året inlett arbetet med att utveckla och etablera Rakel Generation 2 (Rakel G2). Syftet med Rakel G2 är att ge samhällsviktiga aktörer väsentligt förbättrade förutsättningar att leda och genomföra operativ verksamhet samt samverka med varandra för att minska förluster av liv och hälsa samt egendom. Utbyggnaden av ett dedikerat radioaccessnät för Rakel G2 bedöms också kunna öka bredbandstäckningen i glesbygd och på så sätt bidra till att uppnå regeringens mål att hela Sverige bör ha tillgång till snabbt bredband år 2025.

Det stegvisa etablerandet av Rakel G2 ska fortsätta, enligt regeringen som därför gav i uppdrag åt MSB och Trafikverket i oktober 2021 att med stöd av Affärsverket svenska kraftnät planera och förbereda vidare utveckling och etablering av Rakel G2 utifrån sina respektive ansvarsområden i syfte att kunna tillhandahålla nästa generations säkra, robusta och tillgängliga kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar samt för att kunna ersätta det befintliga Rakelsystemet (Ju2021/03620). Uppdraget ska slutredovisas till regeringen (Justitiedepartementet och Infrastrukturdepartementet) senast den 1 februari 2023. Planeringen ska utgå från det förslag som MSB redovisat till regeringen i februari 2021 (Ju2021/00632). Under perioden 2022–2024 kommer nödvändiga investeringar att genomföras i Rakelsystemet. Investeringarna behövs bl.a. med anledning av ett ökat antal användare. Under perioden kommer också att göras investeringar som avser anskaffning och etablering av kärnnätet till Rakel Generation 2.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med regeringen om att tillgången till säkra och robusta mobila system för både tal- och datakommunikation är en förutsättning för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ska kunna utföra sina samhällsviktiga uppdrag på ett effektivt sätt. Arbetet med att utveckla nästa generation av Rakel välkomnas därför av utskottet för att samhällsviktiga aktörer ska kunna ges väsentligt förbättrade förutsättningar att leda och genomföra operativ verksamhet samt kunna samverka med varandra för att minska förluster av liv och hälsa samt egendom. Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder för tillfället. Motionsyrkandena i fråga om Rakelsystemets utveckling avstyrks.

Den enskildes beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om den enskildes beredskap.
Jämför reservation 30 (M).

Motionen

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 17 att det ska införas tydliga riktlinjer och information till medborgarna om hur man stärker sin personliga beredskap.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2018/19:F6U7 uttryckte utskottet att det ansåg att informationsinsatser är fundamentala för att öka förståelsen för den enskilda människans plats i ett totalförsvarsperspektiv men även vid fredstida kriser. Utskottet välkomnade därför de informationsinsatser som genomförs av relevanta myndigheter och frivilliga försvarsorganisationer. Det konstaterades också av utskottet att det fanns möjlighet att t.ex. informera om totalförsvaret i skolan. Utskottet såg därmed inte skäl vid den aktuella tidpunkten att vidta några ytterligare åtgärder på området.

Pågående arbete

Försvarsberedningen skriver följande i sin rapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66):

Den enskildes eget ansvarstagande utgör en viktig del av samhällets samlade förmåga att motstå och lindra konsekvenser av allvarliga störningar i samhällets funktionalitet. Med god kunskap och beredskap hos individen kan det offentliga inrikta insatserna på att stödja de som befinner sig i nöd och saknar förutsättningar att själva hantera en sådan situation. Försvarsberedningen anser att den enskilde har ett ansvar givet de omständigheter som råder i kris och krig och föreslår att individen ska ha en beredskap för att klara sin egen försörjning och omsorg under en vecka utan stöd från det offentliga. Detta kräver förberedelser. Det är också centralt att människor samarbetar med varandra för att klara den egna försörjningen och säkerheten.

Regeringen bedömer i proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) att vid en allvarlig samhällsstörning eller höjd beredskap och ytterst krig behöver medborgarnas förväntningar på samhällets service vara avsevärt lägre än under normala förhållanden i fredstid. Regeringen instämmer med Försvarsberedningen i att enskilda individer som inte har ett omedelbart hjälpbehov vid en allvarlig händelse och som har förutsättningar

och resurser att klara sig själva bör kunna ta ansvar för den egna försörjningen under en veckas tid och i solidaritet och samarbete med andra bistå varandra i den utsträckning det är möjligt.

Av MSB:s årsredovisning för 2020 (publikationsnr MSB1716 - februari 2021) framgår i fråga om säkerhet i offentlig miljö och ökad motståndskraft hos enskilda att kunskaps- och förmågehöjande stöd har getts av myndigheten till aktörerna inom området säkerhet i offentlig miljö, bl.a. genom de utbildningar som genomförts tillsammans med de stora trossamfundet och Myndigheten för stöd till trossamfund samt med Riksidrottsförbundet. Inom området har filmer producerats som t.ex. ”Rädd eller beredd?” och ”Fly, sök, larma” för ökad medvetandehöjning hos allmänheten. Krisberedskapsveckan har genomförts, men med ett budskap och genomförande som anpassats till pandemin: ”När det behövs som mest hjälps vi åt som bäst”. MSB har också tagit en ledande roll för att få ut budskapet under kampanjen, bl.a. genom annonsering i tryckta och digitala medier. Medvetandehöjande insatser mot unga har också genomförts, i form av utbildningsmaterial till skolan och genom projektet Vi behövs, med krisberedskapsutbildningar för unga. Ett annat exempel på insats är broschyren Om krisen eller kriget kommer, som distribuerats till alla hushåll. En mätning av befolkningens förmåge- och beredskapsnivå genomfördes under pandemin. Undersökningen visar bl.a. att för en majoritet av befolkningen har pandemin inneburit en ökad förståelse för hur kriser kan påverka enskilda och det samhälle de är beroende av. 55 procent uppger att de känner sig bättre mentalt förberedda på att möta framtida kriser och 23 procent har stärkt sin hemberedskap.

Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att myndigheten har fortsatt att stärka individens egenberedskap genom utbildning och kommunikation. I kombination med pandemin har det gett en ökad insikt hos allmänheten om hur kriser kan påverka individen och det samhälle vi är beroende av, anser MSB. Utvecklingsbehov finns dock vad gäller språk- och tillgänglighetsanpassning av risk- och kriskommunikation för att nå fler individer.

Vidare lämnar MSB vartannat år en nationell risk- och förmågebedömning (NRFB) till regeringen. Det är en analys som beskriver hot och risker samt utvecklingsbehov vad gäller samhällets förmåga att förebygga och hantera kriser och förmåga att stärka det civila försvaret. År 2021 lanserade MSB en populärversion av NRFB som heter Kraftsamling – för en stärkt civil beredskap (publikationsnr MSB1796). Bland de särskilt viktiga utvecklingsområden som lyfts fram i publikationen är att allmänhetens beredskap och försvarsvilja behöver fortsätta att öka. Populärversionen av NRFB riktar sig till den som är intresserad av beredskapsfrågor och som vill öka sin beredskap, enskilt eller tillsammans med andra. Den ska inspirera till samtal, t.ex. på arbetsplatsen, i en förening eller i hemmet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att informationsinsatser är fundamentala för att öka förståelsen för den enskilda människans plats i ett totalförsvarsperspektiv men även vid fredstida kriser. Detta har än en gång aktualiserats genom det aktuella omvärldsläget. Som Försvarsberedningen skriver kan en god kunskap och beredskap hos individen innebära att det offentliga kan inrikta insatserna på att stödja dem som befinner sig i nöd och saknar förutsättningar att själva hantera en sådan situation. Därvidlag är de informationsinsatser som redan genomförs av MSB m.fl. mycket viktiga. Utskottet ser inte skäl att i dagsläget vidta några ytterligare åtgärder på området än dessa. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks med det anförda.

Försvarmaktens stöd vid civila kriser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Försvarmaktens stöd vid civila kriser.

Jämför reservation 31 (M, L) och 32 (KD).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 9 att det ska genomföras en översyn med syfte att tydliggöra Försvarmaktens roll i samband med civila kriser.

I kommittémotion 2021/22:3908 föreslår Mikael Oscarsson m.fl. (KD) i yrkande 39 att åtgärder ska vidtas för att Försvarmaktens beredskap för skogsbrandssläckning och bekämpning av andra naturolyckor ska öka.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2019/20:FöU7 påminde utskottet om att det i samband med att riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) framhöll att det var positivt att en av Försvarmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen skulle vara att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Som utskottet tidigare gett uttryck för, bl.a. i betänkandena 2018/19:FöU1, 2018/19:FöU7 och 2018/19:FöU10, ansågs uppgiften fortfarande viktig, men utskottet underströk ännu en gång att den inte skulle vara dimensionerande för Försvarmakten. Undantag har gjorts för stödet till polisen med helikoptertransporter. Utskottet ansåg fortfarande att detta stöd är viktigt men bedömde att man inte borde lägga till fler undantag. Vidare uttryckte utskottet att det var viktigt att planeringen för det civila

försvaret tar sin utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar hela hotskalan och samordnas såväl med Försvarmaktens försvarsplanering som med beredskapsplaneringen för fredstida krissituationer. Det arbete som MSB och Försvarmakten bedriver med att skapa förutsättningar för ett utvecklat civilt försvar välkomnades av utskottet. Utskottet såg vid den aktuella tidpunkten att det inte fanns skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena avstyrktes.

I betänkande 2020/21:FöU4 tillstyrkte utskottet regeringens förslag om att det militära försvaret ska ha förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap, vilket i sak också överensstämmer med Förvarsberedningens förslag. Med en förstärkt grund- och krigsorganisation samt utökad utbildning av totalförsvarspliktiga m.m. bedömde utskottet att det militära försvarets förutsättningar att kunna bistå övriga samhället kan öka. Utskottet välkomnade därför regeringens inriktning att Försvarmakten tillsammans med andra berörda myndigheter ska samverka och planera för hur resurser ska kunna användas effektivt vid olika situationer.

Utskottet uttryckte sig vidare positivt till inriktningen att hemvärnet även fortsättningsvis ska kunna utföra viktiga uppgifter vid hanteringen av fredstida kriser. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden om dimensionering av Försvarmaktens stöd till samhället mot bakgrund av det arbete som redan bedrivs.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) redovisar regeringen att Försvarmakten under 2020 lämnade stöd till samhället i enlighet med förordningen (2017:113) om Försvarmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter, förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet samt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Försvarmaktens stöd till samhället har varit omfattande och fungerat väl, enligt regeringen som bedömer att myndigheten uppvisat en god förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter. Regeringen bedömer vidare att samverkan har utvecklats såväl på myndighetsnivå som med regionala och lokala aktörer. Under skogsbränderna 2018 lämnade Försvarmakten exempelvis ett betydande stöd med helikopterkapacitet och andra luftfartyg samt personella resurser, främst från hemvärnet.

Jämfört med 2019 var stödet betydligt mer omfattande, med en ökning med 67 tillfällen. I huvudsak är ökningen kopplad till bekämpningen av covid-19. Totalt mottog Försvarmakten 245 ansökningar om stöd under året och av dessa beviljades 196. Avslagen beror i huvudsak på att inkommen begäran återkallats eller att begäran avsett åtgärder som faller utanför stödförordningarnas ramverk.

Stöd enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter lämnades vid ett tillfälle vid en insats. Den totala flygtiden uppgick till 23 timmar.

Stödet enligt förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet var omfattande under 2020 och stöd lämnades vid 141 tillfällen. Av dessa var 86 relaterade till covid-19 och 55 till övrig verksamhet. Stöd med anledning av covid-19 har bl.a. bestått av tält för provtagning, skyddsmask 90, skyddskläder och medicinteknisk utrustning. Försvarsmakten har därtill gett kompetensstöd i form av stabspersonal till Socialstyrelsen, Tillväxtverket och tre länsstyrelser. Försvarsmakten har också bistått med kvalificerade intensivvårdstransporter av covid-19-patienter med helikopter och ambulans.

Stöd enligt lagen om skydd mot olyckor har lämnats vid 54 tillfällen 2020 jämfört med 64 tillfällen under 2019. Stödinsatserna under 2020 var kopplade till eftersök av försvunna personer, sjö- och fjällräddning.

Försvarsmakten redovisade i februari 2022 det uppdrag som regeringen gett i Försvarsmaktens regleringsbrev för 2021 om att i samverkan med MSB redovisa till Regeringskansliet hur Försvarsmakten inom ramen för gällande regelverk, mål och uppgifter kan utveckla formerna för Försvarsmaktens stöd vid civila kriser (dnr FM2022-5277:1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller likt regeringen och Försvarsberedningen att det militära försvaret ska ha en förmåga att kunna skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och befintliga resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

Utskottet bedömer att det stöd Försvarsmakten hittills har kunnat ge civilsamhället, t.ex. i samband med pandemin och skogsbränder, har varit viktigt och adekvat. Icke desto mindre emotser utskottet beredningen av den rapport Försvarsmakten i samverkan med MSB nyligen lämnat till Regeringskansliet om hur Försvarsmakten inom ramen för gällande regelverk, mål och uppgifter kan utveckla formerna för Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet.

Med det anförda ser inte utskottet skäl för tillfället att vidta några ytterligare åtgärder i fråga om Försvarsmaktens stöd till det civila samhället. Motionsyrkandena avstyrks.

Frivilliga och frivilligorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om frivilliga och frivilligorganisationer.

Jämför reservation 33 (M), 34 (C) och 35 (MP).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 18 att en översyn ska göras av hur frivilliga kan användas mer i krisberedskapen.

I kommittémotion 2021/22:3216 föreslår Daniel Bäckström m.fl. (C) i yrkande 27 att frivilligheten och frivilliga försvarsorganisationers roll både i fred och i ett civilt försvar ska stärkas, t.ex. genom planering, utbildning, övning och samverkan med det privata näringslivet.

Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2021/22:4197 yrkande 49 att förutsättningarna för civilpersoner att delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna ska förbättras.

I motion 2021/22:1457 av Boriana Åberg (M) anförs bl.a. betydelsen av frivilligorganisationer för samhällets krishantering.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2019/20:FöU7 uttryckte utskottet att det såg positivt på de möjligheter som redan finns för frivilliga att bistå samhället med stöd vid olyckor och större fredstida kriser. Denna resurs har också stor betydelse för det framväxande nya totalförsvaret. Den fredstida krisberedskapen stärks också genom att frivilliga har en viktig roll i totalförsvaret. Utskottet underströk dock att trots de positiva effekter frivillighet har för att hantera svåra situationer så kan exempelvis ersättningsfrågor, sekretessfrågor och finansiering komplicera nyttjandet av frivilliga i specifika krissituationer. Utskottet instämde dock med utredningen En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54) i att det finns möjligheter för kommunerna själva och andra aktörer, som MSB, att fortsätta utvecklingen av resurssamverkan. Utskottet såg inte skäl vid den aktuella tidpunkten att vidta några ytterligare åtgärder på området. Sålunda avstyrktes det då aktuella motionsyrkandet.

I betänkande 2020/21:FöU4 uttryckte utskottet att de frivilliga försvarsorganisationerna bidrar inom totalförsvaret med folkförankring, förstärkningsresurser och försvarsvilja. Utskottet ansåg att folkförankring och en stark vilja att försvara Sverige är en förutsättning för totalförsvarets krigsavhållande uppgift. Med en utökad roll för de frivilliga försvarsorganisationerna i totalförsvaret ansåg regeringen i den försvarspolitiska inriktningen att detta bidrag kom-

mer att behöva öka ytterligare, inte minst för att säkerställa en långsiktigt hållbar organisatorisk struktur för de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet. Utskottet delade denna uppfattning och välkomnade inriktningen att de frivilliga försvarsorganisationernas möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga långsiktigt säkerställs. Precis som regeringen konstaterade utskottet att hemvärnets långsiktiga personalförsörjning måste säkerställas för att de ska kunna lösa sina uppgifter och att tillgången av frivilliga i gruppen tidigare totalförsvarspiktiga utgör hemvärnets mest betydelsefulla rekryteringsgrupp. Utskottet underströk vikten av att översynen av personalförsörjningen sker utifrån ett helhetsperspektiv för att den på ett kostnadseffektivt sätt ska kunna bidra till bästa möjliga försvarsförmåga utifrån ett totalförsvarsperspektiv. Utskottet uttryckte att det utgick från att de frivilliga försvarsorganisationerna kommer att ses som en värdefull personalresurs i detta sammanhang. Med vad som anförts bedömde utskottet att samtliga motionsyrkanden som handlade om frivilliga försvarsorganisationer kunde anses vara tillgodosedda och därmed kunde avstyrkas.

I betänkande 2020/21:FöU7 instämde utskottet återigen med regeringen i att de frivilliga försvarsorganisationerna bidrar med folkförankring, förstärkningsresurser och försvarsvilja inom totalförsvaret och att de fyller en betydande roll för den civila delen av totalförsvaret. Utskottet såg positivt på att de frivilliga försvarsorganisationerna får en utökad roll i totalförsvaret och välkomnade att deras möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga långsiktigt säkerställs.

Pågående arbete

I proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) beskriver regeringen totalförsvarets samlade behov av planlagd personal som grunden för hur personalförsörjningen bör utformas. En utökning av krigsorganisationen i enlighet med förslagen i propositionen innebär enligt regeringens bedömning ett utökat personalbehov. Regeringen bedömer att det totala antalet befattningar i krigsorganisationen kommer att uppgå till ca 90 000 när organisationen är personellt och materiellt uppfyllt.

När det gäller personalbehovet inom det civila försvaret delar regeringen Försvarsberedningens bedömning att det framför allt kommer att tillgodoses av anställd personal som i händelse av höjd beredskap tjänstgör med stöd av den allmänna tjänsteplikten. Även frivilliga bedöms ha en viktig roll att fylla i personalförsörjningen för det civila försvaret. Bemanning genom avtal beskrivs som viktigt för personalförsörjningen inom det civila försvaret, särskilt frivilliga försvarsorganisationers stöd till myndigheter, kommuner och regioner. Därtill behöver samarbetet mellan offentliga aktörer och frivilliga försvarsorganisationer utvecklas ytterligare.

I propositionen framhålls vidare att de frivilliga försvarsorganisationernas möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga långsiktigt bör säkerställas.

Inom totalförsvaret bidrar de frivilliga försvarsorganisationerna med folkförankring, förstärkningsresurser och försvarsvilja. Folkförankring och en stark vilja att försvara Sverige är en förutsättning för totalförsvarets krigsavhållande uppgift. Regeringen anser att de frivilliga försvarsorganisationerna behöver ges goda förutsättningar att bidra till totalförsvaret och samhällets krisberedskap. Regeringen har enligt propositionen under den senaste försvarsbeslutsperioden successivt ökat det bidrag som Försvarsmakten respektive MSB får nyttja för uppdragsersättning till de frivilliga försvarsorganisationerna, vilket har möjliggjort mer utbildning och utveckling för organisationerna. Med en utökad roll för de frivilliga försvarsorganisationerna i totalförsvaret anser regeringen att detta bidrag kommer att behöva öka ytterligare, inte minst för att säkerställa en långsiktigt hållbar organisatorisk struktur för de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet.

Enligt budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) har de frivilliga försvarsorganisationerna, som är 18 till antalet och regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, fortsatt under 2020 att bidra till det svenska totalförsvaret och den svenska krisberedskapen, t.ex. genom informationsspridning, utbildning och ungdomsverksamhet. Inom det militära försvaret har de frivilliga försvarsorganisationerna bidragit till bemanningen av Försvarsmaktens krigsorganisation, företrädesvis till hemvärnet. Arbetet med att bemanna relevanta befattningar även i andra delar av krigsorganisationen med avtalspersonal fortsätter. Vidare har de frivilliga försvarsorganisationerna under året genom sin verksamhet fortsatt att bidra till ökad folkförankring och försvarsvilja.

När det gäller insatser för beredskap bedömer regeringen att de genomförda åtgärderna som finansierats med medel från anslaget 2:4 Krisberedskap har stärkt samhällets samlade beredskap mot olyckor, kriser och krig. Regeringen anser t.ex. att det är positivt att medel från anslaget 2:4 Krisberedskap har bidragit till att de frivilliga försvarsorganisationerna har kunnat utbilda och öva många frivilliga för att bidra till en robust personalförsörjning när kriser inträffar.

I utredningen Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25) betonas vikten av de frivilliga försvarsorganisationernas arbete med att förmedla kunskap och kompetens, stärka engagemanget för totalförsvaret och utveckla samhällets funktionalitet under höjd beredskap och då ytterst krig, och att det skänker viktiga bidrag till landets militära och civila försvar och också stärker krisberedskapen. Utredningen delar bedömningen i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att det är angeläget att staten stöder de frivilliga försvarsorganisationerna genom att tillskjuta medel till verksamheten.

Enligt regleringsbrevet för Försvarsmakten för budgetåret 2022 ska myndigheten senast den 1 september 2022 inkomma till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet) med en analys och förslag till utveckling av myndighetens finansiering av de frivilliga försvarsorganisationerna. Analysen ska genomföras med bistånd av de frivilliga försvarsorganisationerna och MSB, och syfta till att säkerställa de frivilliga försvarsorganisationernas möjlighet att

verka långsiktigt genom tydligare planeringsförutsättningar för de frivilliga försvarsorganisationerna. Förslaget ska rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska ram.

Av MSB:s årsredovisning för 2020 (publikationsnr MSB1716 - februari 2021) framgår att myndigheten har redovisat regeringsuppdraget om översyn av de frivilliga försvarsorganisationernas roll inom totalförsvaret. MSB har också stöttat de frivilliga försvarsorganisationerna i deras arbete med civilt försvar. Ett planeringsverktyg och en vägledning för samverkan med frivilliga har t.ex. utarbetats.

Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att myndigheten fortsatt ser frivilliga och frivilliga försvarsorganisationer (FFO) som viktiga samhällsresurser i arbetet med att stärka den civila beredskapen. Medel har därför använts för att stödja FFO och frivilliga resursgruppen (FRG) för att underlätta samverkan mellan olika aktörer och frivilliga. Medel har också använts för att utveckla systemet för att frivilliga snabbt och effektivt ska kunna nyttjas vid allvarliga samhällsstörningar.

Av MSB:s årsredovisning för 2020 framgår vidare att myndighetens arbete under året med att utveckla frivilligas stöd också har i syfte till att öka uthålligheten hos de aktörer som hanterat pandemin. MSB har bl.a. faciliterat användandet av frivilligorganisationer till de allra flesta kommunerna, i det akuta behovet av att bistå äldre och andra i riskgrupper med matinköp och andra tjänster som t.ex. inköp av mediciner. Detta har åstadkommit genom att stärka FRG i ca 150 kommuner där MSB har tecknat en överenskommelse med Sveriges Civilförsvarförbund om samordningsansvar för FRG under krisen. Hittills har ca 60 kommuner aktiverat sina FRG i någon fas under pandemin. MSB och Sveriges Kommuner och Regioner har även ingått en avsiktsförklaring om samverkan med Svenska Röda Korset (som har ett samordningsansvar), Svenska kyrkan, Riksidrottsförbundet, Rädda Barnen och Sveriges Stadsmissioner. Detta akutstöd har levererat hjälp i 99 kommuner.

Vidare har en särskild satsning genomförts under 2021 för att stärka frivilliga försvarsorganisationer inom nätbaserat lärande. På uppdrag av MSB genomförde Försvarshögskolan en kurs inom nätbaserat lärande för frivilliga försvarsorganisationer. Kursen togs fram tillsammans med representanter för de frivilliga försvarsorganisationerna för att kunna skraddarsy upplägget och innehåll utifrån organisationernas behov. Initiativet var en följd av pandemins omställningskrav, men var också en bredare satsning för att möta framtidens behov och nå ut till flera med frivillig försvarsutbildning. Genom en särskild satsning har MSB ökat sitt stöd till de frivilliga försvarsorganisationernas arbete med nätbaserade utbildningar. I en aktörsgemensam projektgrupp har det tagits fram ett särskilt stödprogram. I projektgruppen deltar frivilliga försvarsorganisationer, MSB och Försvarsmakten (MSB:s webbplats den 11 juni 2021).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att det överlag ser positivt på de möjligheter som redan i dag finns för frivilliga att kunna bistå samhället med stöd vid olyckor, större frestida kriser, höjd beredskap och ytterst krig, t.ex. genom en rad organisationer. De frivilliga försvarsorganisationerna kan t.ex. bidra med förstärkningsresurser, men bidrar också genom folkförankring och försvarsvilja. Den tillströmning av medlemmar som för närvarande sker till dessa organisationer är glädjande i det svåra säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i.

Utskottet vill dock ånyo peka på att trots de positiva effekter frivillighet överlag har när det gäller att hantera svåra situationer, kan exempelvis ersättningsfrågor, sekretessfrågor och finansiering komplicera nyttjandet av frivilliga i specifika krissituationer.

Utskottet ser positivt på den inriktning regeringen aviserat med avseende på de frivilliga försvarsorganisationerna och att deras möjligheter att bidra till totalförsvarets förmåga långsiktigt säkerställs. Försvarsmaktens, MSB:s och frivilligorganisationernas utvecklingsarbete är därvidlag viktigt.

Med det anförda ser utskottet inte skäl i dagsläget till att vidta några ytterligare åtgärder i fråga om frivilliga och frivilligorganisationerna. Sålunda avstyrks samtliga motionsyrkanden på området.

Näringslivets roll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om näringslivets roll.
Jämför reservation 36 (M) och 37 (C).

Motionerna

I partimotion 2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 7 anför motionärerna att det behövs en översyn av hur samhällsviktiga svenska företag kan få stöd för att upptäcka och motverka spionage och attacker mot sin verksamhet.

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 10 att samverkan mellan näringslivet och staten i den civila beredskapen ska stärkas.

I samma motion, yrkande 11, föreslår motionärerna att omställningsavtal införs med svenska företag där de i ett krisläge kan ställa om sin produktion till att tillverka samhällsviktiga varor.

Vidare föreslår motionärerna i yrkande 12 att en översyn ska göras av de lagar och regler som styr möjligheterna att teckna avtal med näringslivet.

I kommittémotion 2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 anför att regeringen ska verka för att skapa förutsättningar för näringslivets roll i en starkt krisberedskap och ett starkt civilt försvar.

I samma motion, yrkande 21, föreslår motionärerna en stärkt motståndskraft i samhället genom de gröna näringarna.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkandena 2019/20:FöU7, 2020/21:FöU7, 2020/21:FöU4 och 2021/22:FöU10 betonade utskottet näringslivets roll i såväl krishantering som försörjningsberedskap. Utskottet vidhöll att en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån i Sverige bör etableras. Vidare har utskottet i betänkande 2020/21:FöU6 uttryckt att samverkan mellan staten och näringslivet inom cybersäkerhetsområdet är av stor vikt. Utskottet noterade i samma betänkande att det pågår arbeten på flera håll, bl.a. genom inrättandet av det nya nationella cybersäkerhetscentret och genom olika samverkansprogram där det arbetas med frågan kring samverkan mellan staten och näringslivet, och såg därför inte något skäl att vidta några åtgärder.

I betänkande 2020/21:FöU4 välkomnade utskottet regeringens bedömning att en långsiktig samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån behöver etableras. Likt regeringen ansåg utskottet att uppdraget till utredningen om civilt försvar (om ansvar, ledning och samordning), dvs. att föreslå en sektorsindelning för statliga myndigheter och vilka myndigheter som ska ges ett särskilt ansvar för krisberedskapen och civilt försvar, borde skapa goda förutsättningar för arbetet med att utveckla och förtydliga samverkan med näringslivet (SOU 2015:25 Struktur för ökad motståndskraft).

I betänkande 2021/22:FöU10 välkomnade utskottet tillkomsten av det tvärsektorielle näringslivsrådet som har långsiktig samverkan med privata och offentliga aktörer som en central del i sitt uppdrag.

Utskottet konstaterade i betänkande 2019/20:FöU7 att näringslivets roll är viktig för det civila försvaret då många centrala delar som behövs för att ett samhälle ska kunna fungera numera är privatägda. Utskottet såg positivt på att t.ex. flera länsstyrelser genomfört totalförsvarsseminarier där kommuner, regioner, näringsliv och frivilligorganisationer inom länet deltagit.

Avslutningsvis betonade utskottet betydelsen av att ha en god förmåga att skydda näringsliv och forskning från industrispionage i yttrandena 2019/20:FöU5y och 2020/21:FöU5y samt i betänkande 2021/22:FöU10.

Pågående arbete

Enligt budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) ska all samhällsverksamhet kunna bedrivas under högsta beredskap. Riksdagen, regeringen, statliga myndigheter inklusive länsstyrelser, kommuner och regioner, näringsliv, frivilligorganisationer samt enskilda individer är alla delar av, och

förutsätts bidra till, totalförsvaret. Arbetet med att integrera näringslivet i totalförsvarsplaneringen har enligt regeringen påbörjats på samtliga nivåer. Arbetet har bl.a. utgått från förslag i Försvarsberedningens rapport Motståndskraft (Ds 2017:66), slutrapporten Värnkraft (Ds 2019:8) samt betänkandet Näringslivets roll inom totalförsvaret (SOU 2019:51).

Regeringen kommer enligt budgetpropositionen för 2022 att verka för att den svenska försörjningsberedskapen utvecklas och att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Regeringen anser att det privata näringslivets involvering i planeringsarbetet bör öka. I nära dialog med privata aktörer bör offentliga aktörer bedöma behovet av förberedelser för att säkerställa en rimlig beredskap. För att utveckla samverkan mellan det offentliga och privata framgår det av budgetpropositionen att ett tvärsektorielt näringslivsråd ska inrättas. Rådet ska bl.a. vara en plattform för informationsutbyte. Justitiedepartementet uppger att det tvärsektoriella näringslivsrådet är planerat att tillsättas före sommaren 2022.

Tillsammans med övriga myndigheter i Samverkansgruppen för informationssäkerhet (Samfi) har MSB enligt budgetpropositionen 2022 uppdaterat handlingsplanen för informations- och cybersäkerhet för 2019–2022. Av den uppdaterade handlingsplanen framgår att myndigheterna vid flera tillfällen genomfört extern samverkan med representanter för branschorganisationer, standardiseringsorgan, myndigheter, företag, regioner och kommuner.

Inom områden som exempelvis transportsektorn samt hälso- och sjukvården pågår i dag arbete med att utveckla och förtydliga samverkan med näringslivet. Regeringen uttrycker i proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025 att samverkan som sker områdes- och sektorsvis behöver stärkas ytterligare. Inom ramen för det nyinrättade cybersäkerhetscentret är samverkan med den privata sektorn en viktig del av centrets uppdrag.

MSB har under 2021 tagit fram en strategi för försörjningsberedskap och fortsatt utveckla näringslivssamverkan. Leveransen omfattar bl.a. informations- och kommunikationsinsatser mot näringslivet samt planering för försörjning av varor och tjänster.

MSB har upprättat ett samlat projekt för kommunikation till näringslivet om beredskapsfrågor. Flera aktiviteter har genomförts under året, och projektet kommer att fortsätta under 2022. Informationssidan Beredskap för företag har lanserats på MSB:s webbplats med målsättningen att bidra till ett kunskapslyft inom näringslivet om hur hotbilderna ser ut och hur de kan användas i samband med företagets verksamhetsplanering. Under hösten 2021 lanserades en informationskampanj med ett flertal korta informationsfilmer riktade till näringslivet. Dessa innehåller information om hur företag kan stärka sin beredskap och om deras roll i totalförsvaret. MSB har också gett stöd för dialogmöten mellan representanter för länsstyrelser och näringsliv för att inleda näringslivssamverkan på regional nivå.

Försvarsmakten fick i 2022 års regleringsbrev uppdraget att identifiera och redovisa åtgärder som kan bidra till att ytterligare utveckla arbetet för att

skydda de mest skyddsvärda verksamheterna inom försvarssektorn i Sverige mot de allvarligaste hoten. Detta ska redovisas i en separat bilaga till årsredovisningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill, likt det man gjorde i exempelvis betänkande 2019/20:F6U7, lyfta fram att en stor del av den samhällsviktiga verksamheten ägs och drivs av näringslivet. Det gäller på flera samhällsområden, såsom elförsörjning och telekommunikation, transporter och hälso- och sjukvård. Det är verksamheter som måste kunna fortsätta att bedrivas inte bara under samhällseliga störningar, utan även under allvarliga säkerhetspolitiska kriser och ytterst i krig för att det civila försvaret ska kunna värna civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna samt stödja Försvarsmakten. Det offentliga behöver sålunda kunna ta hjälp av näringslivet för att klara olika typer av kriser. Den långsiktiga samverkan mellan offentliga och privata aktörer på den centrala, regionala och lokala nivån i Sverige blir således central i sammanhanget.

Utskottet välkomnar därför regeringens besked att den avser att verka för att näringslivet i ökad utsträckning ska involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Inrättandet av det tvärsektoriella näringslivsrådet är en viktig beståndsdel i detta arbete som också kan leda till att för många att skydda näringsliv och forskning från industrispionage ökar. Utskottet ser med det anförda inte skäl till att vidta ytterligare åtgärder på området för tillfället. Motionsyrkandena avstyrks.

Samarbete med andra länder, organisationer etc.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samarbete med andra länder, organisationer etc.

Jämför reservation 38 (M) och 39 (SD).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 19 att regeringen ska vara drivande för att skapa bättre strukturer för civil beredskap med de nordiska länderna, EU och tillsammans med Nato.

I kommittémotion 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8 anförs att regeringen behöver stärka förtroendet för samarbetet inom Norden och EU samt utveckla en starkare civil beredskap.

Markus Wiechel m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2021/22:2573 yrkande 3 att möjligheten till att skapa ett starkt och gemensamt nordiskt kris-samarbete ska utredas.

I motion 2021/22:130 av Kjell-Arne Ottosson (KD) anför motionären att regeringen snarast ska ta initiativ till att de nordiska länderna tar fram en strategi för hur man gemensamt ska agera vid framtida pandemier och kriser.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare instämt med Nordiska rådet och Försvarsberedningen om vikten av samverkan mellan myndigheter i de nordiska länderna med ansvar för krisberedskapsfrågor och civilt försvar, vilket man bl.a. uttryckt i betänkandena 2017/18:FöU7 och 2019/20:FöU7.

Utskottet ansåg i 2017/18:FöU7 att det nordiska s.k. Hagasamarbetet inom området fått nytt momentum i och med den s.k. Haga II-deklarationen. I betänkande 2017/18:FöU7 konstaterade utskottet vidare att Sverige aktivt deltar i samarbetet på krisberedskapsområdet och i fråga om civilt försvar inom ramen för Natosamarbetet Partnerskap för fred. Utskottet instämde även med Försvarsberedningen om vikten av att Sverige breddar och fördjupar redan befintligt bi- och multilateralt erfarenhetsutbyte inom dessa områden.

I betänkande 2016/17:FöU3 noterade utskottet att regeringen verkade för att Sverige ska vidmakthålla och utveckla en hög samarbetsnivå i internationell krishantering samt arbeta för att öka svensk närvaro i de av Natos militära och civila strukturer som är av relevans för Sverige.

Pågående arbete

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) framgår att frågor som rör civil beredskap och resiliens inom Nato kommer att vara i fokus under 2022 i form av det bredare begreppet samhällets resiliens (societal resilience). Natos sju nyckelförmågor utgör fortsatt grunden och är centralt för det bredare resiliensbegreppet i enlighet med den av regeringen beslutade Raminstruktion för det svenska civila beredskapsarbetet inom ramen för Nato/PFF (dnr Ju2021/00361).

Vidare redogör regeringen i budgetpropositionen för 2022 för att Sverige och Finland i februari 2021 undertecknade en avsiktsförklaring om fördjupat samarbete inom krisberedskap, civilt försvar och räddningstjänst. Regeringen anser att avsiktsförklaringen är ett viktigt ramverk för kommande arbete som främst genomförs på myndighetsnivån.

I april 2009 möttes de nordiska ministrarna med ansvar för samhällsskydd och beredskap på Haga slott i Stockholm för överläggningar för att stärka samarbetet med visionen om att fördjupa och bredda det nordiska samarbetet inom området samhällsskydd och beredskap. Den första Hagadeklarationen (Haga I) antogs. Fyra år senare, 2013, antogs den andra Hagadeklarationen (Haga II), under svenskt ordförandeskap. Hagasamarbetet är ett politiskt initierat nordiskt samarbete om beredskapsfrågor. Inom ramen för Hagasamarbetet finns det en tradition av stöd och samarbete, och under covid-19-pandemin har

bl.a. löpande digitala möten genomförts och lägesbilder delats mellan nordiska myndigheter.

I MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) framgår att myndigheten tagit fram en nordisk färdplan inom Hagasamarbetet med utgångspunkt i det politiska utvecklingsmålet kring att ge och ta emot stöd.

För att bidra till ett mer effektivt och strukturerat informationsutbyte och samarbete mellan de nordiska länderna inom samhällsskydd och beredskap, tog MSB under 2018 fram rapporten ”Så bygger vi säkerhet i Norden”. I rapporten presenteras 13 rekommendationer för att bygga ett säkrare Norden fram till 2025.

I skrivelsen framgår vidare att de nordiska försvarsministrarna vid flera tillfällen nyttjade den mekanism för kriskonsultationer och informationsutbyte mellan försvarsdepartementen som etablerades föregående år, bl.a. för att utbyta information om konsekvenser av covid-19 inom försvarsområdet. Arbetsgrupper inom exempelvis cybersäkerhet av totalförsvaret presenterade rekommendationer kring utbyte av lärdomar och möjliga samarbetsområden.

Inom det trilaterala projektet Critical Nordic Flows har MSB under 2021 också genomfört en intervjustudie med syfte att ge en bild av behov av och förutsättningar för ett fördjupat nordiskt samarbete inom försörjningsberedskap bland svenska myndigheter. Beslut har också fattats om att fortsätta det fördjupade samarbetet inom projektet under 2022 inom områdena bränsle och livsmedel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen understryka den vikt det lägger vid det internationella samarbetet. Utskottet anser, likt det man gjorde i fråga om civil krisberedskap, oavsett om det gäller bilateralt, inom Norden eller inom ramen för samarbetet inom EU och Nato/Partnerskap för fred. Som ett av flera exempel vill utskottet lyfta fram det nordiska Hagasamarbetet för att gemensamt kunna förebygga och hantera civila kriser, vilket har blivit än viktigare sedan 2009 då den första Hagadeklarationen offentliggjordes. Utskottet bedömer att lärdomarna från covid-19-pandemin kan användas för att utöka och förbättra samarbetet om krisberedskap, och det inte bara bland de nordiska länderna. Mot bakgrund av det arbete som regeringen och myndigheter som MSB bedriver ser inte utskottet skäl i dagsläget att föreslå ytterligare åtgärder på området. Motionsyrkanterna avstyrks.

Samarbetet inom EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samarbetet inom EU.
Jämför reservation 40 (M) och 41 (C).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3776 yrkande 33 att EU:s civilskyddsmekanism och det civil-militära samarbetet ska stärkas för den händelse kriser uppstår.

I kommittémotion 2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 6 föreslås att Sverige ska fortsätta att bidra med resurser till EU:s civilskyddsmekanism när andra länder drabbas av stora katastrofer.

Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3245 yrkande 9 att det inom ramen för EU:s civila krishanteringsmekanism ska byggas upp ett världsledande digitalt katastrofteam som kan tillhandahålla kommunikativ infrastruktur att användas vid kriser eller krig.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2020/21:FöU7 konstaterade utskottet att EU-samarbetet inom det civila området utvecklas exempelvis genom den europeiska pakten för civil krishantering som tagits fram under svenskt ledarskap. Sverige bidrar till och deltar i ett omfattande katastrofförebyggande arbete inom EU:s civilskyddsmekanism, ett instrument som syftar till att stärka samarbetet och till att förenkla samordningen mellan EU och EU-länderna inom civilskyddsområdet. Vidare såg utskottet positivt på regeringens vilja att utveckla krisberedskaps-samarbetet inom EU och konstaterar att flera åtgärder redan har vidtagits. Utskottet ansåg att det är viktigt att denna utveckling fortsätter och redogjorde för att man kommer att följa regeringens arbete med dessa frågor.

Pågående arbete

Regeringen betonar i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) vikten av ett fortsatt aktivt samarbete inom civil krishantering och krisberedskap inom såväl Norden som EU och Nato. Bland annat ska MSB för Sveriges räkning medverka i utvecklingen av den operativa förmågan, det s.k. rescEU, i genomförandet av den beslutade revideringen av EU:s civilskyddsmekanism.

I skrivelse 2021/22:115 framgår att EU:s integrerade arrangemang för politisk krishantering (IPCR) är fortsatt aktiverat både för migrations- och covid-19-situationen. Detta innebär enligt regeringen en kontinuerlig informations-

insamling som ligger till grund för gemensamma lägesbilder i syfte att effektivisera beslutsfattandet i rådet. Dessutom fortlöper arbetet med att ta fram och uppdatera EU-gemensamma krisberedskapsplaner, bl.a. i ljuset av Storbritanniens utträde, och genomföra konsulära krisövningar.

Regeringen framhåller i proposition 2020/21:30 om totalförsvaret 2021–2025 att vikten av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, som syftar till att värna medlemsstaternas intressen globalt, ökar i ett omvärldsläge där den regelbaserade världsordningen ifrågasätts. Av propositionen framgår det att man de senaste åren har tagit ett flertal steg för att fördjupa EU:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska samarbete i syfte att stärka EU:s medlemsstaters civila förmåga och förmåga att agera. Ikraftträdandet av artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen och solidaritetsklausulen i artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innebär att medlemsstaterna tar ett solidariskt ansvar för Europas säkerhet. Även inom det civila området utvecklas EU-samarbetet, exempelvis genom den europeiska pakten för civil krishantering, som tagits fram under svenskt ledarskap. EU har under senare tid drivit frågan om klimat och försvar med förnyat engagemang. En stor del av diskussionerna på försvarsområdet har berört vikten av att motverka aktörers försök att nyttja pandemin för att främja sin agenda genom desinformation, propaganda och andra hybridhot. I det sammanhanget har vikten av samarbetet mellan EU och Nato framhållits särskilt.

Förslaget till revidering av EU:s civilskyddsmekanism är färdigförhandlat och den reviderade civilskyddslagstiftningen trädde i kraft under maj 2021. De ändringar som ryms i det nya förslaget har bl.a. till syfte att säkerställa att mekanismen snabbt kan anskaffa lämpliga rescEU-resurser, att förse kommissionen med den logistiska kapaciteten att tillhandahålla lufttrafiktjänster för att säkerställa snabba transporter för tillhandahållande av bistånd och att utforma ett mer flexibelt system för att hantera storskaliga nödsituationer. Sedan 2020 har Sverige genom MSB bidragit till rescEU med två skopande flygplan och sedan 2019 med sex helikoptrar för skogsbränder. Sverige fick i augusti 2020 även uppdraget av EU att tillhandahålla ett beredskapslager för sjukvårdsmateriel inom ramen för rescEU (åtgärd med anledning av pågående pandemi). Uppdraget genomförs av MSB i samverkan med Socialstyrelsen och Försvarets materielverk.

Sverige har genom MSB även i uppgift att driva EU Common Security and Defence Policy (CSDP) Warehouse II, som är ett lager för EU:s internationella civila krishanteringsinsatser (s.k. CSDP-insatser). Det som lagerhålls i detta lager kan bara användas till dessa insatser. Sverige har genom MSB i samarbete med Försvarets materielverk och Socialstyrelsen blivit utvalt av Europeiska kommissionen att inom ramen för civilskyddsmekanismen, dvs. rescEU, etablera och vara värd för ett lager, s.k. rescEU Medical Stockpile. Det finns sex sådana lager inom EU. I lagret kommer det att finnas medicinsk skyddsutrustning (munskydd, förkläden etc.) och ventilatorer. Avtalet löper 2020–2025 och det är regeringens ambition att Sverige genom MSB ska fortsätta att driva

detta lager. Inom CSDP Warehouse II gör Europeiska kommissionen översyner inom vissa intervaller.

Utskottets ställningstagande

Samarbetet inom EU har en stor påverkan på arbetet med samhällsskydd och beredskap i Sverige. Utskottet anser att EU:s verksamhet inom området kan skapa bättre förutsättningar för medlemsstaterna att tillsammans hantera samhällsstörningar och upprätthålla ett säkrare samhälle i en ständigt föränderlig värld.

Utskottet noterar att ett flertal steg har tagits de senaste åren för att fördjupa EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete i syfte att stärka EU:s medlemsstaters civila beredskapsförmåga. Sverige bidrar till och deltar i katastrof-förebyggande arbete inom EU:s civilskyddsmekanism, instrumentet som syftar till att stärka samarbetet och till att förenkla samordningen mellan EU och EU-länderna inom civilskyddsområdet. Utskottet ser positivt på denna utveckling och att regeringen arbetar med de aktiviteter som bedrivs inom EU för att stärka krisberedskapen. Utskottet anser att det är viktigt att denna utveckling fortsätter och kommer även fortsättningsvis att följa regeringens och EU:s arbete med dessa frågor. Utskottet ser inte skäl att för tillfället vidta några ytterligare åtgärder på området. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Räddningstjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om räddningstjänsten.

Jämför reservation 42 (C), 43 (M), 44 (C), 45 (MP), 46 (M) och 47 (C).

Motionerna

Räddningstjänstens utveckling

I kommittémotion 2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1 föreslår motionärerna att regeringen ska verka för att utveckla svensk räddningstjänst på ett sätt som gör att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdig inom hela Sverige.

Räddningstjänstens personalförsörjning

I kommittémotion 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) föreslår motionärerna i yrkande 22 i denna del att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att ytterligare arbetsuppgifter inom ramen för anställningen som deltidsbrandman undantas vid beräkning av arbetslöshetsersättning.

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 3 att en översyn av behörighetskraven behöver genomföras och att brandstationer behöver anpassas så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket. I samma motion, yrkande 4, föreslår motionärerna att MSB ska få i uppdrag att sprida exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser.

Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) föreslår i kommittémotion 2021/22:4197 yrkande 48 att regeringen ska verka för att förstärka räddningstjänsten och förbättra förutsättningarna att arbeta för denna och i ideell verksamhet, och detta även på deltid.

Räddningstjänstutbildning

I kommittémotion 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) anför motionärerna i yrkande 22 i denna del att det är viktigt för svensk krisberedskap att utbildningar inom räddningstjänsten ges i en utsträckning som motsvarar kommunernas behov av utbildad personal, och man föreslår därför att möjligheterna att utbilda mer räddningstjänstpersonal ska prioriteras.

Daniel Bäckström m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 2 att en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i skogsbrandsbekämpning ska införas.

Serkan Köse (S) yrkar i motion 2021/22:1545 att utbildade brandmäns ställning ska stärkas vid rekrytering till räddningstjänsten.

I motion 2021/22:1820 yrkar Annicka Engblom (M) att MSB ska ges i uppdrag att i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner utarbeta nationella krav för brandmän och deltidsbrandmän.

Bakgrund

Tidigare behandling

Räddningstjänstens utveckling

Utskottet välkomnade i betänkande 2020/21:FöU3 regeringens förslag om en effektivare räddningstjänst, som är grundat på två, enligt utskottet, gedigna utredningar. Genom förslagen ansåg utskottet likt regeringen att förutsättningarna förbättras att förebygga olyckor och minska skador till följd av olyckor samt att ansvarsfördelningen mellan statlig, regional och kommunal nivå avvägs väl. Skyddet mot olyckor blir dessutom mer effektivt och likvärdigt över landet. Mot bakgrund av de omfattande skogsbränder som drabbat Sverige de senaste åren uttryckte utskottet att detta var viktigt.

Räddningstjänstens personalförsörjning

I betänkande 2014/15:FöU6 behandlade utskottet frågan om jämställdhet och mångfald inom brandkåren där man delade regeringens syn på att dessa aspekter måste tas i beaktande för att brandkåren ska återspegla samhället fullt

ut och därmed kunna stärka sin kompetens. Vidare ansåg utskottet i betänkande 2014/15:FöU6, i likhet med regeringen, att det är en självklarhet att både kvinnor och män ska utgöra en naturlig rekryteringsbas för brandkåren. Det ansågs viktigt att brandkåren arbetar med att säkra sin långsiktiga kompetensförsörjning genom att försöka rekrytera och behålla kvinnor och personer med olika bakgrund, med lämplig kompetens.

I betänkande 2020/21:FöU3 uttalade utskottet att det är angeläget att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket. Utskottet hänvisade till att MSB redan har som uppgift att stödja kommunerna i deras arbete med jämställdhet och mångfald.

Utskottet betonade i betänkande 2020/21:FöU3 att de nuvarande reglerna om arbetslöshetsförsäkring har en påtagligt negativ påverkan på personalförsörjningen då en deltidbrandman som är arbetslös i övrigt riskerar att få lägre arbetslöshetsersättning om han eller hon också är aktiv som deltidbrandman. Utskottet ansåg att deltidbrandman är en särpräglad anställning, vilket man borde ta i beaktande när det gäller reglerna för a-kassan. Utskottet framhöll att deltidbrandmannens villkor i det här avseendet behövde förbättras och föreslog därför att riksdagen skulle ställa sig bakom utskottets förslag om att regeringen skyndsamt skulle se över möjligheterna att bevilja undantag i a-kasse-reglerna för deltidbrandmän. Riksdagen kom sedermera att tillkännage för regeringen det som utskottet anförde om undantag i a-kassereglerna för deltidbrandmän (rskr. 2020/21:22–23).

I yttrande 2020/21:FöU6y uttryckte utskottet än en gång att tillgången på deltidbrandmän är av vital betydelse för räddningstjänstverksamheten totalt sett. Eftersom arbetet som deltidbrandman är en sådan särpräglad anställning har villkoren i det aktuella avseendet behövt förbättras länge, vilket bl.a. kom till uttryck i ovan nämnda tillkännagivande från riksdagen till regeringen i oktober 2020. Eftersom spridningen av sjukdomen covid-19 dessutom medfört allvarliga konsekvenser för sysselsättningen såg utskottet positivt på att regeringen i proposition 2020/21:123 Undantag för deltidbrandmän vid beräkning av arbetslöshetsersättning hade valt att föreslå att arbete i form av beredskap och övning inom ramen för en anställning som deltidbrandman i en kommunal organisation för räddningstjänst ska undantas vid beräkning av arbetslöshetsersättning. Detta ansåg utskottet vara i linje med det ovan nämnda tillkännagivandet. Utskottet ansåg inte i sitt yttrande att regeringen behövde återkomma vid den aktuella tidpunkten med förslag på ytterligare undantag i lagen om arbetslöshetsförsäkring i fråga om arbetsuppgifter inom ramen för en anställning som deltidbrandman. Utskottet föreslog därför att arbetsmarknadsutskottet skulle tillstyrka den aktuella propositionen och avstyrka den aktuella motionen, vilket det också kom att göra (bet. 2020/21:AU14). Riksdagen kom slutligen att bifalla arbetsmarknadsutskottets förslag (rskr. 2020/21:287).

Räddningstjänstutbildning

I betänkande 2018/19:FöU7 vidhöll utskottet det man anförde i betänkande 2016/17:FöU7 och 2017/18:FöU7, att tillgången på räddningstjänstpersonal i

beredskap (deltidsbrandmän) är av vital betydelse för räddningstjänstverksamheten totalt sett. Detta gäller även i en krigssituation, vilket Försvarsberedningen pekat på. Det stöd som ges till kommunerna på olika sätt i arbetet med att organisera räddningstjänsten med deltidsanställda brandmän bör fortsätta att utvecklas.

Utskottet har i betänkande 2020/21:FöU3, 2018/19:FöU7 och 2017/18:FöU7 uttryckt att kvalificerad utbildning är en förutsättning för att den kommunala räddningstjänsten ska kunna få goda förutsättningar att bedriva en kompetent räddningstjänstverksamhet. Utskottet välkomnade i betänkande 2020/21:FöU3 MSB:s utvecklingsarbete som man ansåg bildar en viktig bas för att utveckla utbildningen för räddningstjänsten.

Riksdagen tillkännagav 2016 att regeringen bör se över förutsättningarna för att ge utbildning på regional eller lokal nivå för räddningstjänstens deltidssbrandkår (bet. 2015/16:FöU7 punkt 2, rskr. 2015/16:173). Regeringen uttryckte i skrivelse 2016/17:75 och i kommittédirektiven för utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15) att tillkännagivandena genom beslutet om dessa direktiv ansågs som slutbehandlade. Utskottet hade inget att invända mot detta i sitt yttrande över skrivelsen (yttr. 2016/17:FöU5y).

Pågående arbete

Räddningstjänstens utveckling

Regeringen överlämnade proposition En effektivare kommunal räddningstjänst till riksdagen den 11 juni 2020 (prop. 2019/20:176, bet. 2020/21:FöU3, rskr. 2020/21:22–23). Förslagen i propositionen syftar till att den kommunala räddningstjänsten ska kunna bedrivas på ett så likvärdigt, effektivt och säkert sätt som möjligt. Genom förslagen ges bättre förutsättningar att förebygga olyckor och minska skador till följd av olyckor. En nationell inriktning på den brandförebyggande verksamheten har enligt regeringen potential att utveckla verksamheten för att effektivare minska dödsfall och skador. Genom att styrningen förtydligas får kommunerna utökade möjligheter att samverka och jämföra sig med varandra. Bland annat föreslogs i propositionen ett nytt nationellt mål för den förebyggande verksamheten, att handlingsprogrammen för räddningstjänstverksamhet ska likformas, att MSB – i stället för länsstyrelserna – ska utöva tillsyn över kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet och att MSB i vissa fall ska få prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser vid omfattande räddningsinsatser. Förslagen syftar i grunden till att stärka statens styrning och tillsyn av kommunernas förebyggande verksamhet och räddningstjänstverksamhet för att säkerställa att kommunerna uppnår de nationella målen om ett skydd mot olyckor som med hänsyn till de lokala förhållandena är tillfredsställande och likvärdigt i hela landet (målen framgår av lagen 2003:778 om skydd mot olyckor, LSO). Lagförslagen trädde i kraft den 1 januari 2021.

I svar på skriftlig fråga 2020/21:130 besvarad av dåvarande inrikesministern Mikael Damberg (S) framfördes att det i LSO finns bestämmelser om

övergripande nationella mål för räddningstjänstverksamheten och den förebyggande verksamheten. Den målstyrningen syftar till att ge ett skydd mot olyckor som är tillfredsställande och likvärdigt i hela landet med hänsyn till de lokala förhållandena. Skyddet ska gälla människors liv och hälsa samt egendom och miljö. Det är en uppgift för kommunerna att närmare bestämma hur målen ska uppnås. Detta sker genom en anpassning av verksamheterna till de lokala förhållandena och den riskbild som finns i kommunen.

MSB har också enligt årsredovisningen för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) stöttat kommunal räddningstjänst i arbetet med att utveckla koncept och metoder inom området tillsyn för ett mer robust samhälle.

Räddningstjänstens personalförsörjning

Regeringen beslutade i oktober 2020 om en ändring i 13 a § förordning (2008:1002) med instruktion för MSB som innebär att myndigheten ska stödja kommunerna i deras arbete med jämställdhet och mångfald i kommunernas organisationer för utförande av uppgifterna enligt LSO, dvs. MSB ska stödja kommunerna i deras arbete med jämställdhet och mångfald inom den kommunala räddningstjänsten. Förordningsändringen trädde i kraft den 1 januari 2021.

MSB har enligt årsredovisningen för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) i samverkan med räddningstjänsterna tagit fram en inriktning och handlingsplan mot 2030. Inriktningen innehåller tre målbilder med åtgärder för att öka jämställdheten och mångfalden inom MSB:s utbildningar och i räddningstjänsten. Handlingsplanen innehåller flera åtgärder som MSB:s utbildningsorganisation tillsammans med räddningstjänsten ska genomföra för att bidra till en jämlik utbildnings- och arbetsmiljö. Enligt årsredovisningen för MSB 2021 framgår det att myndigheten inom utbildning har erbjudit ca 1 500 utbildningsplatser för att säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens inom kommunal räddningstjänst samt bidragit till kompetensförsörjning och stärkt förmåga hos aktörer inom totalförsvaret.

I årsredovisningen för 2019 (publikationsnr MSB1493) redovisades att MSB tillsammans med räddningstjänstorganisationer har tagit fram en handbok i jämställdhet för räddningstjänsten och att MSB har genomfört seminarier för att sprida kunskap om handboken.

MSB ska enligt myndighetens regleringsbrev för 2022 fortsätta att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering i syfte att verksamheten ska bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen (skr. 2016/17:10). Redovisningen ska särskilt fokusera på arbetet med att ta fram en reviderad strategi för jämställdhetsintegrering.

Under 2021 examinerades enligt MSB:s årsredovisning 204 elever med tvåårig utbildning till heltidsbrandman, 415 som genomgått sex veckors utbildning som deltidbrandman och 342 som genomgått utbildning som räddningsledare. Kostnaden för utbildningsverksamheten var ca 279 miljoner kronor under 2020, vilket var ca 20 procent av myndighetens totala anslag. På

grund av pandemin har enligt MSB färre utbildningsplatser för deltidsbrandmän nytjtjats jämfört med tidigare år.

Utredningen (En effektivare kommunal räddningstjänst SOU 2018:54) konstaterar att personalförsörjningen för räddningstjänsten är kommunernas ansvar. Det gäller kommunen som helhet och inte bara räddningstjänstorganisationen. Enligt proposition 2019/20:176 finns det i flera kommuner goda exempel på framgångsrikt rekryteringsarbete. Det kan vara att på central kommunal nivå införa policyer om rätt till anställning som deltidsbrandman vid sidan av annan kommunal huvudanställning och att utlysa kombinationsanställningar. Andra exempel är rekryteringskampanjer som riktar sig mot grupper som är underrepresenterade i räddningstjänsten och nya anpassade lösningar för beredskap som växt fram. Staten lämnar också stöd till kommunerna. Det gör staten genom att MSB utbildar deltidsbrandmän och på många andra sätt lämnar stöd. Samtidigt bedömer utredningen att MSB:s stöd kan utvecklas genom att bli ett långsiktigt arbete. Utredningen föreslår därför att MSB får en särskild uppgift att stödja kommunerna i fråga om personalförsörjning av deltidsbrandmän

Räddningstjänstutbildning

I MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) redogör myndigheten för sitt uppdrag att säkerställa kostnadsfri utbildning inom området skydd mot olyckor som genomförs av myndigheten i Revinge, Sandö och Rosersberg. Utbildningarna är enligt myndigheten centrala för att kunna möta kommunernas behov av personalförsörjning och säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens inom kommunal räddningstjänst i hela landet. För att öka samhällets förmåga inom civilt försvar har MSB ett utbildningskoncept tillsammans med Försvarshögskolan och i samarbete med andra aktörer. För att MSB ska kunna tillhandahålla jämlik utbildning både på plats och digitalt krävs att utbildnings- och övningsfaciliteter är ändamålsenliga vilket ställer krav på investeringar och underhåll.

I årsredovisningen för 2021 framgår vidare att nya utbildningar inom ramen för ledning av räddningstjänst har utvecklats som inleds 2022. Utvecklingen är ett resultat av de krav på ledningssystem som framkommit efter skogsbränderna 2014 och 2018 och som införts i lagen om skydd mot olyckor. Utbildningssystemet täcker fler dimensioner av ledning och skapar förutsättningar för räddningstjänst att arbeta enhetligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den kommunala räddningstjänsten ska kunna bedrivas på ett så likvärdigt, effektivt och säkert sätt som möjligt i hela landet.

I fråga om räddningstjänstens utveckling anser utskottet att regeringens proposition om effektivare kommunal räddningstjänst – som riksdagen sedermera biföll – innebar ett viktigt steg framåt. Det stöd som MSB bidrar med för att utveckla området, t.ex. genom att stötta kommunal räddningstjänst, är också av stor vikt i sammanhanget, anser utskottet.

Att räddningstjänstens personalförsörjning fungerar är en central del för hela områdets utveckling. Det kan gälla både arbetet med jämställdhet och mångfald, där MSB är satt att stödja kommunerna i deras arbete inom den kommunala räddningstjänsten, såväl som ansträngningarna att rekrytera och bibehålla då så viktiga deltidbrandmännen som bär upp en stor del av räddningstjänstens verksamhet. Regeringens förslag, som riksdagen sedermera biföll, om undantag för deltidbrandmän vid beräkning av arbetslöshetsersättning, har därför välkomnats tidigare av utskottet.

I fråga om räddningstjänstutbildning ser utskottet positivt på MSB:s genomförande av sitt uppdrag att säkerställa kostnadsfri utbildning inom området skydd mot olyckor för att kunna möta kommunernas behov av personalförsörjning och säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens inom kommunal räddningstjänst i hela landet. Utskottet vill i sammanhanget understryka den roll som räddningstjänsten även kan ha i det civila försvaret.

Mot bakgrund av alla de åtgärder som regeringen, MSB m.fl. har vidtagit i fråga om räddningstjänstens utveckling, personalförsörjning och utbildning finner utskottet inte skäl att vidta några ytterligare åtgärder på området för tillfället. Motionsyrkandena avstyrks.

Brandskydd på särskilda boenden m.fl.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om brandskydd på särskilda boenden m.fl.

Jämför reservation 48 (SD), 49 (C) och 50 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3464 av Marléne Lund Kopparklint (M) föreslås att MSB bemyndigas att meddela föreskrifter om brandskydd i behovsprövade vård- och omsorgsboenden. En säker och likvärdig lägstanivå bör enligt motionären uppnås i alla behovsprövade särskilda boenden.

I kommittémotion 2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 13 anförs att regeringen ska verka för att ta fram ett regelverk som gör det obligatoriskt att installera släckningssystem på alla särskilda boenden. I samma motion, yrkande 14, föreslås att regeringen ska se över möjligheten att ekonomiskt kompensera kommuner för installation av släckningssystem i redan befintliga särskilda boenden.

Sofia Nilsson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2021/22:3243 yrkande 15 att kommunernas ansvar för brandskydd hos äldre med hemtjänst ska förtydligas.

I kommittémotion 2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 5 anförs motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag som

innebär att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot flerfamiljshus.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet noterade i betänkande 2020/21:FöU7 MSB:s syn på att en viktig faktor i att motverka bränder och skador till följd av bränder är att påverka enskilda människors beteenden och beredskap. Utskottet såg i samma betänkande positivt på att MSB genomfört kampanjen Aktiv mot brand och att myndigheten har samarbeten och utarbetat vägledningar och kunskapsöversikter för olika målgrupper i frågan.

I betänkande 2015/16:FöU7, 2016/17:FöU7 och 2017/18:FöU7 såg utskottet positivt på den nationella strategi och vision för att stärka brandskyddet som MSB tagit fram på regeringens uppdrag.

Utskottet uttryckte i betänkandena 2015/16:FöU7 och 2016/17:FöU7 att ingen i Sverige ska behöva omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand. En ökad samverkan mellan MSB, länsstyrelserna och kommunerna inom det övergripande området skydd mot olyckor ansågs fortfarande vara viktig, men också med och mellan andra aktörer. Information till den enskilda medborgaren ansågs vara central i sammanhanget. Den långsiktiga nationella informationskampanjen Aktiv mot brand ansågs därför på ett bra sätt bidra till att öka kunskapsnivån hos enskilda och få dem att ta ett ökat ansvar för det egna skyddet mot bränder, bedömer utskottet vidare.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) redogör regeringen för MSB:s arbete där bl.a. kampanjen Aktiv mot brand genomförts i samarbete med 200 organisationer. Fokus för kampanjen var det grundbrandskydd som enskilda bör ha hemma. Av myndighetens webbplats framgår att det nyss nämnda projektet Aktiv mot brand har vuxit fram i samarbete med kommuner, myndigheter, bransch och intresseorganisationer för att minska bostadsbränderna med hjälp av det grundbrandskydd som enskilda människor bör ha hemma. Samarbetet har sin utgångspunkt i Nationell strategi för att stärka brandskyddet för den enskilda människan. MSB har bildat en nationell samverkansgrupp för brandskyddsfrågor där bl.a. Boverket och Socialstyrelsen ingår.

MSB redovisar i årsredovisningen för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) att myndigheten tagit fram särskilt stöd genom informationsblad och broschyrer, exempelvis Brandskydd i flerbostadshus. Underlagen har till syfte att underlätta och stödja berörda aktörers arbete samt främja samverkan och likvärdighet över hela landet. Informationen i Brandskydd i flerbostadshus beskriver vilket ansvar olika parter har för brandskyddet. Den beskriver också de vanligast förekommande brandskyddsinstallationerna i sådana

byggnader. Broschyren är tänkt som ett stöd i det systematiska brandskyddsarbete som bör bedrivas i byggnaden och ger förslag på hur fastighetsägare och fastighetsförvaltare kan arbeta med brandskyddet (publikationsnr MSB1694).

MSB har även under 2021 tagit fram stöd och vägledningar samt genomfört kommunikationsinsatser med budskapet ”stärk brandskyddet för närstående” med syfte att de personer som har begränsade möjligheter att agera i händelse av brand får hjälp att vidta lämpliga förebyggande åtgärder.

Enligt MSB:s årsredovisning för 2020 (MSB 1716) är samhällets förmåga inom olycksförebyggande arbete och räddningsinsatser med att förebygga bränder och olyckor genom effektiva insatser tillfredsställande. Kommunerna behöver fortsätta arbeta med tillsyn och anpassning av brandskyddsåtgärder för särskilt riskutsatta grupper. I årsredovisningen för 2020 framgår vidare att MSB inom ramen för arbetet med den nationella strategin för stärkt brandskydd tillsammans med Socialstyrelsen tagit fram en vägledning som stöd till kommunerna för hur skyddet kan stärkas i bostäder hos särskilt riskutsatta individer. Åtgärder som bedöms kunna ge effekt för att stärka den enskildes brandskydd är att individanpassa och rikta kommunikationsinsatser. MSB har under 2020 förstärkt samverkan med Socialstyrelsen inom brandskydd för särskilt riskutsatta individer.

MSB har tillsammans med Boverket bl.a. utarbetat en vägledning om räddningstjänsternas roll i bygglovsprocessen, vilken tydliggör hur brandskyddsfrågor ska hanteras när en byggnad uppförs eller byggs om (publikationsnr MSB1143).

Utskottets ställningstagande

Utskottet önskar, likt man uttryckt flera gånger tidigare, understryka att ingen i Sverige ska behöva omkomma eller skadas till följd av brand. Många faktorer bidrar till ett bra brandskydd. För att se till att alla delar i brandskyddet fungerar över tid anser utskottet att brandskyddsarbetet behöver bedrivas på ett systematiskt sätt. Den nationella samverkansgrupp som MSB bildat för brandskyddsfrågor, där bl.a. Boverket och Socialstyrelsen ingår, är ett exempel på detta då utskottet konstaterar att de allra flesta bränder sker i bostäder. I sammanhanget är det viktigt att också påpeka vikten av att kunna påverka enskilda människors beteenden och beredskap för att förebygga bränder. Utskottet anser att MSB i dag ger ett bra stöd till berörda aktörer i det arbetet i olika former.

Utskottet kommer att fortsätta följa utvecklingen på området med hänsyn till behovet av ett likvärdigt och tillfredsställande skydd mot bränder och andra olyckor i hela landet, men ser inget behov i dagsläget att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Skogsbrandsbevakning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om skogsbrandsbevakning.
Jämför reservation 51 (M, SD).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 23 föreslås att staten ska kunna finansiera skogsbrandsbevakning som sköts av lokala flygklubbar. Motionärerna betonar att staten tidigare bidragit genom dåvarande Räddningsverket med medel för att upprätthålla en skogsbrandsbevakning från luften över hela landet. Det byggde bl.a. på frivilliga krafter – lokala flygklubbar som fick en rimlig ersättning från staten.

Bakgrund*Tidigare behandling*

Utskottet uttryckte i betänkande 2020/21:FöU3 att det krävs ytterligare arbete för att säkerställa att Sverige är tillräckligt väl utrustat för att kunna hantera framtida skogsbränder på ett så effektivt sätt som möjligt. Man betonade att det vid omfattande räddningsinsatser, som vid skogsbränderna 2018, kan vara viktigt att någon ur ett nationellt perspektiv får en överblick över tillgängliga resurser för att dessa ska kunna prioriteras och fördelas till de insatser som är i störst behov av dem. Det kan också finnas ett behov av att kunna aktivera och förflytta resurserna inom landet om riskbilden skulle förändras. Utskottet ställde sig positivt till att MSB genom proposition 2019/20:176 om en effektivare kommunal räddningstjänst ges möjlighet att prioritera och fördela resurser i en konkurrenssituation. Utskottet välkomnade även de åtgärder som vidtagits, bl.a. att MSB upphandlat flygkapacitet för skogsbrandssläckning.

Pågående arbete

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) framgår att räddningstjänsten i flera kommuner genom bl.a. utvecklad inbördes samverkan ytterligare har stärkt sin förmåga att övergripande leda och snabbt kunna kraftsamla vid komplexa eller omfattande räddningsinsatser, t.ex. vid stora skogsbränder. MSB har också förstärkt sin förmåga att i samverkan med kommunala räddningstjänster prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser och sitt stöd till kommunala räddningstjänster, t.ex. med materiel för att hantera skogsbränder och översvämningar samt flygplan och helikoptrar för brandsläckning. Vidare framgår av budgetpropositionen att MSB fördelat medel till länsstyrelserna för arbetet enligt översvämningsförordningen och för skogsbrandsbevakning med flyg för att tidigt kunna upptäcka skogsbränder.

MSB redogör i årsredovisningen för 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) att utvecklingen av myndighetens förstärkningsresurser inom skogsbrand går framåt och successivt stärks. Under säsongen 2021 har MSB mottagit rekordmånga begäranden om luftburet stöd från kommunal räddningstjänst och länsstyrelser. Under 2021 upptäckte flygen 74 bränder i skog och mark och hade en flygtid på 3 450 timmar, vilket kan jämföras med 2020, då 94 bränder upptäcktes och flygtiden var 5 151 timmar.

MSB tog under 2021 fram Skogsbrandsbevakning med flyg – inriktning för 2021. Syftet med inriktningen är att ge länsstyrelserna övergripande riktlinjer för att kunna genomföra skogsbrandsbevakning med flyg i respektive län. Ambitionen har varit att skapa en ram för inriktningen av skogsbrandsbevakning med flyg inom vilken det ges möjlighet till en flexibilitet som tar hänsyn till de förhållanden och förutsättningar som råder i respektive län. Respektive länsstyrelse har ansvaret för upphandling och beslutar enligt MSB:s riktlinjer om skogsbrandsbevakning med flyg ska bedrivas i länet. Därefter beslutar länsstyrelsen om omfattningen av bevakningen, t.ex. om flygslingornas uppläggning och hur ofta bevakning ska utföras. Länsstyrelserna ansöker om medel från MSB för kostnaderna att bedriva arbetet med skogsbrandsbevakning från luften.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på att utvecklingen av MSB:s förstärkningsresurser inom skogsbrand går framåt och successivt stärks t.ex. med materiel samt flygplan och helikoptrar för brandsläckning. Den positiva utvecklingen gäller också flera kommuners förmåga att övergripande kunna leda och snabbt kraftsamla vid komplexa eller omfattande räddningsinsatser, t.ex. vid stora skogsbränder.

Då utskottet även noterar att MSB under 2021 tog fram underlaget Skogsbrandsbevakning med flyg – inriktning för 2021, där syftet är att ge länsstyrelserna övergripande riktlinjer för att kunna genomföra skogsbrandsbevakning med flyg i respektive län – och dessutom få möjlighet att ansöka om medel för detta av MSB – ser det inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder på området för tillfället. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks.

Klimatförändringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om klimatförändringar.
Jämför reservation 52 (SD) och 53 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 föreslår motionärerna att regeringen ska verka för att Sveriges nationella beredskap för klimatförändringar förstärks.

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 7 att samhället behöver klimatanpassas. Det innebär att åtgärder behöver tas för att anpassa alla delar av samhället: samhällsplanering och fysisk planering, vatten och avlopp, energiförsörjning, skogsbruk och jordbruk, industrier och besöksnäring m.m.

Kerstin Lundgren (C) yrkar i motion 2021/22:787 på att regeringen behöver vidta åtgärder för att rusta Sverige för kommande klimatförändringar med allt från översvämningar till högre vattennivåer. Enligt motionären föreslår försäkringsbranschen en särskild översvänningsutredning. Regeringen bör enligt motionären snarast tillsätta denna utredning utifrån exemplet översvämningar men med ett bredare uppdrag.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet har i betänkande 2018/19:FöU7 och 2019/20:FöU7 uttryckt att man delar regeringens bedömning att det krävs ett ökat fokus på klimatanpassning och det förebyggande arbetet. I fråga om ersättning för skador vid naturkatastrofer ansåg utskottet i 2019/20:FöU7 att det är viktigt att inte undergräva incitamenten för just förebyggande insatser.

Utskottet uttryckte vidare i 2019/20:FöU7 vikten av att arbetet fortsätter med att förstärka den civila beredskapen för att hantera klimatrelaterade kriser. Utskottet såg även positivt på att regeringen antagit en nationell strategi för klimatanpassning. Utskottet såg vid tillfället inte skäl att utöver regeringens och berörda myndigheters arbete inom området vidta ytterligare åtgärder. De aktuella motionsyrkandena avstyrktes.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) framgår att risken för naturolyckor ökar i ett förändrat klimat. Det är angeläget att samhället har en god förmåga att förebygga och hantera sådana naturolyckor. Regeringen uppger att kommunerna har en central roll i det förebyggande arbetet mot naturolyckor. För att stärka detta arbete föreslår regeringen i propositionen att

medel tillförs för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor, vilket även kan bidra till att klimatanpassa samhället.

I årsredovisningen för MSB 2021 (publikationsnr MSB1921 - februari 2022) redogör myndigheten för att man under 2021 har fördelat medel till kommuners arbete med att anpassa samhället för att förebygga och hantera naturolyckor. Behovet av förebyggande insatser för klimatanpassning förväntas öka under de kommande åren på grund av identifierade behov, som en konsekvens av beräknade klimatförändringar. MSB tilldelades 5 500 000 kronor under 2021 inom anslaget 1:10 som utökades med 8 000 000 kronor i vårandringsbudgeten. MSB har även finansierat studier med anslaget 1:10 inom klimatrelaterade sårbarheter och risker samt för behov av geodata till krisberedskap och fjärranalys inom klimat.

MSB har även under 2021 gjort stabilitets- och översvämningskarteringar och i samverkan med SMHI vidareutvecklat systemet för brandriskprognoser.

Statsminister Stefan Löfven (S) angav i regeringsförklaringen den 21 januari 2019 att den civila beredskapen ska rustas för att bättre kunna hantera klimatrelaterade kriser, t.ex. torka. I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 6) anger regeringen att MSB har i uppgift att på olika sätt stödja aktörer att förbereda sig för såväl dagens naturolyckor som olyckor ett förändrat klimat kan föra med sig. Utifrån ett regeringsuppdrag om hur myndigheten påverkas av klimatets förändring, har MSB beskrivit att verksamheten redan påverkas av klimatförändringen och att utvecklingen kommer att ställa ökade krav på myndighetens egen förmåga liksom stödet till berörda aktörer. MSB har även påbörjat arbetet enligt den nya förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

I budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 20) anger regeringen att den nationella strategin för klimatanpassning (prop. 2017/18:163) innebär viktiga steg framåt. Den ger enligt regeringen en tydlig ram för ett strukturerat arbete med att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Den femåriga cykeln innebär en återkommande process som ökar förutsägbarheten i arbetet samt stärker effektiviteten. Kommunernas beredskap för att hantera klimatförändringarna stärktes också genom ett tillägg i plan- och bygglagen (2010:900). Regeringen bedömer att de olika besluts- och planeringsunderlag som har tagits fram med finansiering från anslaget 1:10 Klimatanpassning har bidragit till ökad kunskap om bl.a. risk för ras, skred och översvämningsar och bättre hantering av konsekvenser av skyfall samt förbättrad prognos för brandrisk. I proposition 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning föreslog regeringen att kommunernas översiktsplaner ska ha med en redovisning av risken för skador på den byggda miljön till följd av klimatrelaterade olyckor som t.ex. översvämning, ras och erosion. Regeringen föreslog även att kommunerna i detaljplaner ska få bestämma att det krävs marklov för markarbeten som kan försämra markens genomsläpplighet. Riksdagen biföll propositionen (bet. 2017/18:MJU22, prop. 2017/18:163, rskr. 2017/18:440).

Utskottets ställningstagande

Risken för naturolyckor ökar i ett förändrat klimat, och det är därför angeläget att samhället har en god förmåga att förebygga och hantera sådana olyckor. Utskottet vill än en gång understryka vikten av att arbetet fortsätter med att förstärka den civila beredskapen för att hantera klimatrelaterade kriser. Den nationella strategi för klimatanpassning som antagits är därför ett viktigt steg framåt. En annan viktig åtgärd från regeringens sida är dess förslag – som riksdagen sedermera biföll – att tillföra medel för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor, vilket även kan bidra till att klimatanpassa samhället. MSB:s verksamhet bidrar också till detta viktiga arbete. Utskottet ser för närvarande inte skäl till att vidta några ytterligare åtgärder på området. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Jordskredssäkring av Göta älv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om jordskredssäkring av Göta älv.

Jämför reservation 54 (SD).

Motionen

I motion 2020/21:2531 yrkande 46 föreslår Roger Richthoff m.fl. (SD) att regeringen omgående ska vidta åtgärder för att påbörja en jordskredssäkring av Göta älv.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2018/19:F6U7 uttryckte sig utskottet positivt i fråga om regeringens arbete med förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor och i fråga om den utsedda delegationen utsedd att arbeta för skredssäkring längs Göta älv. Utskottet uttryckte också att MSB:s stöd till relevanta aktörer, t.ex. i arbetet med översvämningskarteringar, borde lyftas fram som ytterligare exempel på det konkreta arbete som görs för att minska riskerna för översvämnings- och skred i hela landet. MSB:s vägledningar och förstärkningsresurser ansågs fortfarande viktiga i de fall det förebyggande arbetet inte räckte till och en översvämning kom att ske. Utskottet såg vid det aktuella tillfället inte någon anledning att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om översvämnings- och skred.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6) anger regeringen att klimatförändringarna gör att riskbilden för naturolyckor ökar. Det handlar bl.a. om ökad risk för ras, skred och översvämningar men även ökad risk för torka och bränder. MSB har därför t.ex. gjort stabilitets- och översvämningsskarteringar. För att möjliggöra förebyggande åtgärder mot naturolyckor i riskområden har regeringen också avsatt bidragsmedel som MSB fördelat till utsatta kommuner. Åtgärder mot naturolyckor som kan få stora konsekvenser och som berör flera kommuner har prioriterats. Det kan handla om områden där marken har för låg stabilitet och behöver förstärkas eller områden som behöver skydd mot översvämning. MSB har även fördelat medel till länsstyrelserna för arbetet enligt översvämningssförordningen.

Regeringen understryker att kommunerna har en central roll i det förebyggande arbetet mot naturolyckor. För att stärka detta arbete föreslog regeringen i propositionen att medel tillförs till anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor, vilket även kan bidra till att klimatanpassa samhället. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningssrisker. Riksdagen biföll förslaget (bet. 2021/22:FöU1, rskr. 2021/22:93–95).

Av MSB:s årsredovisning för 2021 (publikationsnr MSB1921) framgår att Statens geotekniska institut (SGI) och MSB under 2021 redovisade regeringsuppdraget att identifiera särskilda riskområden för ras, skred, erosion och översvämning som är klimatrelaterade. För första gången presenterades en samlad bild av de tio nationella riskområdena i Sverige där riskerna för ras, skred, erosion och översvämning är som störst. Genom att belysa var de största riskområdena finns i landet kan myndigheterna samordna prioriteringar och ge ett samlat stöd till kommunernas fortsatta arbete. Riskområdena utgör en indikation på att det finns risk för ogynnsamma konsekvenser för människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomi som kan uppstå vid ras, skred, erosion eller översvämning. Rapporten omfattar flera åtgärder som behöver genomföras för att minska riskerna.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) uttrycker regeringen att de 53 myndigheter som omfattas av förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete (klimatanpassningsförordningen) har gjort framsteg, och flera har integrerat arbetet med klimatanpassning i ordinarie verksamhet (Myndigheters arbete med klimatanpassning 2020, SMHI). Samtliga länsstyrelser anger att de stöder kommunernas klimatanpassningsarbete, och flera av länsstyrelserna följer även upp arbetet. SMHI, Statens geotekniska institut (SGI) och MSB har bidragit till en ökad kunskap och medvetenhet om klimatförändringarnas konsekvenser och även stärkt förmågan till anpassning. Under 2020 har totalt 92 miljoner kronor i bidrag beviljats för skredsäkring vid Göta älv.

Regeringen har gett SGI uppgiften att minska risken för ras och skred längs Göta älv. Detta arbete görs genom Delegationen för Göta älv. I Delegationen för Göta älv samarbetar kommuner längs älven med myndigheter för att trygga området från ras och skred. Delegationen ska tillföra kunskap om områden längs älven, bidra till att planera arbetet med skredsäkring, ge råd och hjälpa till att bedöma vilka ras- och skredsäkrande insatser som ska få statliga bidrag.

Delegationen för Göta älv är en plattform för samverkan mellan dem som har ansvar för klimatanpassningsarbetet i Göta älvdalen. Därför består Delegationen för Göta älv av representanter för de sex kommunerna längs älven: Vänersborg, Trollhättan, Lilla Edet, Ale och Kungälv samt Göteborgs stad. Även ett antal myndigheter deltar: Länsstyrelsen Västra Götaland, Länsstyrelsen Värmland, MSB, Sjöfartsverket, Trafikverket, Vattenfall Vattenkraft AB och SGI, som håller ihop delegationens arbete.

Delegationen är rådgivande till SGI och delaktig i yttranden inför beslut om bidrag. Dessa beslut fattas av SGI:s generaldirektör, som också är ordförande i delegationen. Från och med december 2020 finansierar delegationen konkreta geotekniska åtgärder längs älven med upp till hela kostnaden. Syftet är att genomföra stabilitetsförbättrande åtgärder som minskar sannolikheten för ras och skred i områden med förhöjd risk. På SGI finns ett sekretariat som hjälper delegationen med geotekniska expertkunskaper, beredning av bidragsärenden och geotekniska utredningar samt granskning av åtgärdsförslag (SGI:s webbplats den 17 mars 2022).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser överlag fortsatt positivt på regeringens, MSB:s, SGI:s, SMHI:s m.fl. arbete med förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor, samt på den verksamhet som Delegationen för Göta älv är satt att verka för i fråga om skredsäkring just längs denna älv. Utskottet ser för närvarande inte någon anledning att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om jordskredssäkring av Göta älv. Motionsyrkandet avstyrks.

Utökad tillståndsplikt för explosiva varor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om utökad tillståndsplikt för explosiva varor.

Jämför reservation 55 (KD, L).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14 anför motionärerna att tillståndsplikten för explosiva varor borde vidgas till att

även omfatta tändapparater för sprängningsarbeten, tjärstubin, samt att det bör krävas tillstånd eller licens för att tillverka tändapparater.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet såg i betänkande 2020/21:FöU9 positivt på att regeringen gett i uppdrag åt bl.a. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att gemensamt öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor, vilket har lett till att exempelvis Nationellt bombdatacenter (NBDC) startades den 1 september 2020 där också Försvarsmakten deltar i arbetet. Utskottet ansåg att detta kunde förbättra myndigheternas operativa samarbete, ge bättre förutsättningar för delning av underrättelseinformation, högre kvalitet i utredningar, ökade kunskaper om de explosiva varor som används av kriminella och leda till bättre lagföring vid brottslighet med explosiva varor. Utskottet välkomnade i samma betänkande att förstudien om ett nationellt tillståndsregister för att underlätta informationsutbyte och samarbete kommuner emellan och mellan kommuner och MSB samt Polismyndigheten och eventuellt andra myndigheter skulle genomföras under 2021. I avvaktan på resultatet av det fortsatta arbetet med dessa frågor avstyrktes motion 2020/21:3994 (KD) yrkande 2 med samma förslag som behandlas i detta betänkande.

Pågående arbete

Från och med den 1 augusti 2021 gäller nya ändringar i lagen om brandfarliga och explosiva varor. I proposition 2020/21:158 Skärpt kontroll över explosiva varor (prop. 2020/21:158, bet. 2020/21:FöU9, rskr. 2020/21:352) föreslog regeringen ändringar i lagen om brandfarliga och explosiva varor, bl.a. i frågor gällande tillståndspliktig verksamhet. En av förändringarna i lagen om brandfarliga och explosiva varor är kravet att tillståndspliktig verksamhet ska anmäla de personer som avses få delta i verksamhet med hantering, överföring, import eller export av explosiva varor till tillståndsmyndigheten. De personer som anmäls av verksamheten kommer enligt lagen att prövas av Polismyndigheten med avseende på lämplighet att arbeta med explosiva varor och godkännas av tillståndsmyndigheten.

Regeringen gav år 2019 Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, MSB, Tullverket, Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut i uppdrag att gemensamt öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor samt förebygga och förhindra den illegala införseln och användningen av dessa. I uppdraget ingick bl.a. att samråda med relevanta myndigheter och branschorganisationer om att förbättra kontroller och inspektioner inom explosivvaruområdet. I uppdraget ingick även att undersöka och föreslå hur systemet för civil användning av explosiva varor kan förbättras för att minska risken att de används illegalt. I november 2021 lämnade slutredovisningen över till regeringen. I slutredo-

visningen av uppdraget redogör MSB för att man har för avsikt att arbeta vidare med att vägleda och utbilda kommunerna när det gäller explosiva varor. Bland annat genomförs en förstudie om ett nationellt tillståndsregister och olika samarbetsforum diskuteras för att underlätta informationsutbyte mellan kommunala handläggare, företrädare för Polismyndigheten och MSB.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka vikten av en adekvat kontroll över brandfarliga och explosiva varor. Det aktuella yrkandet bygger på ett förslag från Försvarets materielverk i samband med ett remissvar efter att regeringen utrett en skärpt kontroll över explosiva varor inom Regeringskansliet (Ds 2020:17). Regeringen presenterade sedermera en proposition i fråga om en skärpt kontroll över explosiva varor, vilken riksdagen sedermera antog (se ovan). Utskottet finner inte skäl med anledning av detta och andra vidtagna åtgärder att vidta några ytterligare åtgärder på området med anledning av motionsyrkandet, vilket sålunda avstyrks.

Fyrverkerier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fyrverkerier.

Jämför reservation 56 (V) och 57 (MP).

Motionerna

Jon Thorbjörnson m.fl. (V) anför i kommittémotion 2021/22:2600 yrkande 15 att regeringen ska verka för en översyn av lagstiftningen i syfte att förbättra tillsynen, skärpa regleringen av användningen av fyrverkerier och öka efterlevnaden av lagstiftningen.

I kommittémotion 2021/22:19 föreslår Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) att fyrverkerier, raketer och smällare endast ska vara tillåtet vid offentliga arrangemang. Vidare föreslår Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) i kommittémotion 2021/22:4061 yrkande 30 att hantering av smällare, raketer och fyrverkerier ska förbjudas för privatpersoner.

Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S) anför i motion 2021/22:2695 att regeringen ska göra en översyn av lagstiftningen i syfte att inrätta ett nationellt förbud mot användning och försäljning av fyrverkerier till privatpersoner.

I motion 2021/22:3064 av Borian Åberg (M) yrkande 1 anför regeringen ska verka för att behovet att förbjuda försäljning av fyrverkerier till privatpersoner ses över. I samma motion, yrkande 2, föreslår motionären att straffet för användning av fyrverkerier utan tillstånd ska höjas.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet ansåg i betänkandena 2016/17:FöU10, 2017/18:FöU7 och 2018/19:FöU7 att användningen av fyrverkerier är förenat med ett stort personligt ansvar, både för egen och för andras säkerhet och trivsel. I likhet med regeringen ansåg utskottet att det finns möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning begränsa och ingripa när användandet av fyrverkerier innebär en risk för att skada andra. Utskottet underströk vikten av att polis och kommuner agerar med de lagliga möjligheter som finns för att stävja problemet. Därför konstaterade utskottet att det inte fanns skäl att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om fyrverkerianvändning.

Pågående arbete

MSB är den myndighet som på regeringens uppdrag skriver föreskrifter och allmänna råd som rör hanteringen av fyrverkerier. Föreskrifterna bygger på lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor. Hela lagstiftningen har som mål att fyrverkerier och andra brandfarliga och explosiva varor ska hanteras så säkert som möjligt, dvs. att om den som hanterar explosiva varor följer de regler och föreskrifter som finns tillgängliga så ska risken att skadas av en explosivvara vara liten. Lagen ska även förhindra s.k. obehörigt förfarande, med vilket menas att den som hanterar de explosiva varorna måste uppfylla tillämpliga paragrafer i lagstiftningen. I den sistnämnda skrivelsen skulle missbruk kunna tolkas in, enligt MSB. MSB har genom åren bl.a. tagit bort vissa artiklar som allmänheten får hantera utan tillstånd och som ställt till skada. Från och med den 1 juli 2019 krävs det tillstånd och särskild utbildning för att få använda raketer med styrpinne. Anledningen är att denna typ av raketer är överrepresenterade i skadestatistiken. MSB har tidigare anfört att en begränsad tillgänglighet indirekt även bör bidra till ett minskat missbruk (dnr 2018-00625). För att minska antalet fyrverkeriolyckor informerar MSB också om riskerna med fyrverkerier, t.ex. genom artiklar och annonser i tidningar och via sin webbplats.

Tillstånd till användning, handel och förvaring av fyrverkerier enligt LBE prövas av den kommun där verksamheten ska äga rum. Om det behövs tillstånd till användning av fyrverkerier enligt ordningslagen (1993:1617) är det Polismyndigheten på orten som handlägger detta. Att verksamheter med fyrverkerier följer lagstiftningen kontrolleras också genom tillsyn av MSB och respektive kommun.

I februari 2017 anförde dåvarande inrikesministern Anders Ygeman på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:745) om ordningslagen, av vilken följer att fyrverkerier inte får användas utan tillstånd av Polismyndigheten om användningen innebär en risk för skada på person eller egendom. Statsrådet redogjorde för att det är kommunerna som ger tillstånd att sälja fyrverkerier och som i tillståndet sätter upp de villkor som behövs för att hindra, förebygga och begränsa

olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom. Det är straffbart att använda fyrverkerier utan tillstånd av Polismyndigheten eller i strid med en lokal föreskrift. Den som använder fyrverkerier på ett sätt som kan leda till skada på person eller egendom kan också göra sig skyldig till andra typer av brott. Regeringen ansåg således att det fanns möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning begränsa och ingripa när användandet av fyrverkerier innebär en risk att skada andra, och utgick från att polisen och kommunerna agerar med de lagliga möjligheter som finns för att stävja problemet. Regeringen hade inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder vid den aktuella tidpunkten men avsåg att följa frågan framöver.

Utskottets ställningstagande

Användningen av fyrverkerier är förenat med ett stort personligt ansvar, både för egen och för andras säkerhet och trivsel. Utskottet anser att det inom ramen för gällande lagstiftning redan i dag finns tillräckliga möjligheter att begränsa och ingripa i användandet av fyrverkerier för privatpersoner. Utskottet förutsätter att polisen och kommunerna agerar med de lagliga möjligheter som finns för att hantera problemet och ser inget behov av en översyn av lagstiftningen i dagsläget. Motionsyrkandena avstyrks.

Sms-livräddare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om sms-livräddare.
Jämför reservation 58 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:3809 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49 förslår motionärerna att regeringen ska verka för att fler regioner inför systemet sms-livräddare.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet såg i betänkande 2018/19:FöU7 och 2019/20:FöU7 positivt på de möjligheter som redan i dag finns för frivilliga att bistå samhället med stöd vid olyckor och större fredstida kriser. Utskottet betonade att frivilligas resurser har stor betydelse för det framväxande nya totalförsvaret. Den fredstida krisberedskapen stärks också genom att frivilliga har en viktig roll i totalförsvaret.

Pågående arbete

I Sverige introducerades systemet med sms-livräddare i Stockholm år 2010. Det har sedan spridit sig till andra delar av landet och liknande system finns även i andra länder. Tjänsten sms-livräddare är ett system för att larma frivilliga att utföra hjärt- och lungräddning och hämta hjärtstartare vid misstänkta hjärtstopp. Att ansluta sig till systemet är frivilligt för alla regioner. Just nu är tio regioner i Sverige anslutna: Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Stockholm, Sörmland, Västmanland, Västra Götaland och Östergötland. Ytterligare tre har tagit beslut i regionstyrelsen om ett införande av systemet.

Hjärt-Lungfonden arbetar både med kunskapsspridning och stöder flera forskningsprojekt om plötsligt hjärtstopp. Syftet är att korta ned tiden till livräddande insatser med hjärt-lungräddning och hjärtstartare samt utveckla behandlingar och förebyggande åtgärder mot plötsligt hjärtstopp. Salsa (Saving lives in Stockholm Area) är ett samverkansprojekt mellan Södersjukhuset i Stockholm och räddningstjänsten, som ofta snabbast kan nå fram till den som drabbats av hjärtstopp utanför sjukhus. Salsa syftar till ökad överlevnad vid hjärtstopp utanför sjukhus genom tidig användning av defibrillator.

Genom att registrera sin hjärtstartare i Sveriges Hjärtstartarregister kan man göra sin hjärtstartare synlig för både larmtjänst och allmänhet. Registret är nationellt och ägs av Svenska HLR-rådet (Svenska rådet för hjärt-lungräddning). En vidareutvecklad webbplats liksom anpassning till mobiltelefon lanserades i februari 2018. Positionering av egen mobiltelefon i förhållande till närmaste hjärtstartare kan nu visas på en karta. Siffrorna för 2018 visar på en ökning igen av antalet kontrollerade hjärtstartare.

Utskottets ställningstagande

Ansvar för att finansiera och styra hälso- och sjukvården ligger i dag på regionerna. Det är således upp till regionerna att avgöra vilka prioriteringar som ska göras och hur resurserna inom hälso- och sjukvården ska fördelas. I detta ligger att regionerna själva måste ta ställning till hur de vill utforma hälso- och sjukvården vad gäller t.ex. vården av hjärtstoppspatienter. Införandet av sms-livräddare i flera regioner är i grunden något positivt. Utskottet välkomnar att regionerna deltar i olika projekt som syftar till att förbättra vården för hjärtstoppspatienter och hoppas att det utvecklas fler goda exempel som kan spridas över landet. Utskottet ser också positivt på att det för hjärtstopp finns en vilja hos allmänheten att hjälpa dem som drabbas, och det kan finnas andra områden inom hälso- och sjukvården där allmänheten på motsvarande sätt kan göra värdefulla insatser. Utskottet finner inte skäl för riksdagen att vidta några åtgärder på området. Motionsyrkandet avstyrks.

Kustbevakningens verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Kustbevakningens verksamhet.

Jämför reservation 59 (M) och 60 (C).

Motionerna

Pål Jonson m.fl. (M) föreslår i kommittémotion 2021/22:3642 yrkande 20 att regeringen ska verka för att en översyn av Kustbevakningens roll, uppgifter och finansiering genomförs.

I kommittémotion 2021/22:3216 yrkande 29 av Daniel Bäckström m.fl. (C) anför motionärerna att det är viktigt att den decentraliserade organisation som Kustbevakningen har i dag kan vidmakthållas eftersom tillgång till trygghet och säkerhet ska vara lika för alla i Sverige.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet konstaterade i betänkande 2020/21:FöU7 att Kustbevakningen genom kustbevakningslagen getts nya befogenheter när det gäller brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss, bl.a. utvidgade möjligheter att självständigt genomföra brottsutredningar och att åtgärder har vidtagits för att stärka och utveckla Kustbevakningens förmåga inom området för det civila och militära försvaret. Utskottet ansåg vidare att det för tidigt att utvärdera reformen eftersom kustbevakningslagen bara varit i kraft under en relativt kort tid, men att det kan bli aktuellt senare.

I betänkande 2021/22:FöU1 konstaterade utskottet att Kustbevakningen är en myndighet som utför flera viktiga uppdrag på ett antal olika områden. Utskottet uttryckte att påfrestningarna på Kustbevakningen kommer att öka under de kommande åren, främst utifrån ett större svenskt bidrag till Frontex och dess stående personalstyrka, men även utifrån ett större ansvar för brottsbekämpande verksamhet samt uppbyggnad av det civila försvaret. Utskottet föreslog i samma betänkande ett tillskott utöver de anslagsförändringar som regeringen aviserat för Kustbevakningen i budgetpropositionen för 2022. Anslagsökningen var avsedd att användas för att stärka personaluppbyggnaden i myndigheten för att den ska kunna fortsätta att sköta sina operativa uppgifter samt bygga upp organisationen inför det ökande åtagandet i Frontex och i uppbyggnaden av det civila försvaret. Tillskottet fick även användas för de behov som finns när det gäller anskaffning och vidmakthållande av materiel.

Pågående arbete

Kustbevakningen har sedan länge svarat för myndighetsutövning inom olika rättsområden längs med hela Sveriges kuststräcka och i vissa andra vattenområden samt på land i anslutning till dessa vatten. Kustbevakningen är vidare i praktiken den enda civila myndigheten med befogenheter och resurser för närvaro i Sveriges maritima zoner.

För att stärka Kustbevakningens verksamhet och förmåga, vilket bl.a. innefattar miljöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss, fiskerikontroller och förhindrande av avfallsbrottslighet samt deltagande i den nya europeiska gräns- och kustbevakningen (Frontex) ökade anslaget med 30 500 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp enligt budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 6).

Kustbevakningen har enligt budgetpropositionen för 2022 fördjupat sin samverkan med andra ansvariga myndigheter när det gäller sjöövervakning inom bl.a. brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss. Flera åtgärder har vidtagits för att stärka och utveckla Kustbevakningens förmåga inom det civila och militära försvaret. Myndigheten har enligt regeringen bl.a. stärkt sin samverkan med Försvarsmakten och påbörjat arbetet med att fastställa hur den gemensamma förmågan ska utformas och övas när resurser ur Kustbevakningen ska användas inom Försvarsmakten i händelse av höjd beredskap och i yttersta fall krig. Kustbevakningen har också stärkt samverkan med berörda aktörer inom civilt försvar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill än en gång understryka vikten av Kustbevakningens arbete för en trygg, ren och levande havsmiljö. Inte minst är det positivt i dessa orostider att flera åtgärder har vidtagits för att stärka och utveckla myndighetens förmåga inom totalförsvaret.

Då Kustbevakningen har upplevt en utmanande ekonomisk situation är det glädjande att riksdagen under hösten kunde besluta om att anslå en så pass hög nivå av medel till myndigheten för budgetåret 2022, vilket gör att den nu kan rekrytera mer personal och därmed uppfylla behov av geografisk verksamhets-täckning i hela landet, tillika specialistkompetenser inom organisationen.

Utskottet ser också positivt på att Kustbevakningen tilldelats ytterligare befogenheter när det gäller brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss genom den nya kustbevakningslagen.

Sammantaget finner utskottet att riksdagen nyligen gett Kustbevakningen ytterligare möjligheter att utveckla sin verksamhet och ser därför för närvarande inte skäl för riksdagen att besluta om ytterligare åtgärder i fråga om myndighetens verksamhet. Motionsyrkandena avstyrks.

Slutförvar av använt kärnbränsle

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om slutförvar av använt kärnbränsle.

Motionerna

I partimotion 2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 38 och i kommittémotion 2021/22:3688 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 7 föreslås att regeringen snarast bör fatta beslut i frågan om slutförvar av använt kärnbränsle.

Camilla Brodin m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2021/22:4195 yrkande 12 att ett samlat beslut om mellanlagring och slutförvar av kärnkrafts-avfallet ska tas omedelbart.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2020/21:FöU10 föreslog utskottet med stöd av 9 kap. 16 § riksdagsordningen i ett utskottsinitiativ att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att skyndsamt vidta nödvändiga åtgärder för att på kort och lång sikt trygga förutsättningarna för en säker hantering av använt kärnbränsle. Riksdagen ställde sig bakom vad utskottet anförde om hanteringen av använt kärnbränsle och tillkännagav detta för regeringen (rskr. 2020/21:258).

Pågående arbete

I januari 2022 biföll regeringen ansökan om slutförvaret för använt kärnbränsle och den inkapslingsanläggning som behövs för att hantera det använda kärnbränslet. Processen fortsätter med att mark- och miljödomstolen ska besluta om tillstånd och villkor. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer sedan att granska och godkänna det fortsatta arbetet i en stegvis prövning.

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har ansökt om att få uppföra och driva anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Systemet för slutförvar består av en anläggning för mellanlagring och inkapsling av använt kärnbränsle i Oskarshamns kommun samt en anläggning för deponering av kärnavfallet i berggrunden i Forsmark, Östhammars kommun.

Regeringen har bedömt att ansökningarna uppfyller kraven i miljöbalken respektive lagen om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). Därför har SKB fått tillstånd enligt kärntekniklagen att inneha, uppföra och driva ett slut-

förvar och en anläggning för inkapsling i enlighet med sin ansökan. Regeringen har också beslutat att tillåta samma verksamhet enligt 17 kap. miljöbalken, vilket bl.a. innebär att regeringen bedömer att den påverkan på miljön som verksamheten kommer att orsaka kan accepteras.

Regeringen har efter sitt ovan nämnda beslut lämnat över ärendet enligt miljöbalken till Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt för fortsatt prövning av SKB:s ansökan. Regeringens beslut enligt kärntekniklagen har villkor om att Strålsäkerhetsmyndigheten ska göra en fortsatt stegvis prövning, där kommande forskning och teknikutveckling kommer att vara en del i den fortsatta processen (regeringens webbplats den 27 januari 2022).

Utskottets ställningstagande

Utskottet lägger fortsatt stor vikt vid bedömningarna när det gäller den långsiktiga säkerheten i fråga om hanteringen av använt kärnbränsle och vill understryka att förvaringen av sådant måste vara så säker att den inte kommer att medföra risker för kommande generationer. Utskottet instämmer med regeringens bedömning att den påverkan på miljön som den föreslagna verksamheten kommer att orsaka är acceptabel, men emotser mark- och miljödomstolens fortsatta prövning av SKB:s ansökan. Regeringens villkor om att Strålsäkerhetsmyndigheten ska göra en fortsatt stegvis prövning välkomnas av utskottet då kommande forskning och teknikutveckling bör vara en del i den fortsatta processen.

Då motionärernas intentioner kan anses vara uppfyllda genom regeringens beslut avstyrks samtliga motionsyrkanden i ärendet.

Skydd från UV-strålning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skydd från UV-strålning.

Motionen

Clara Aranda (SD) anför i motion 2021/22:2890 att behovet av lagstadgade krav för att säkerställa att förskolebarn i hela Sverige skyddas från skadlig UV-strålning från solen behöver utredas.

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet har i betänkande 2016/17:FöU9 uttryckt sig positivt till regeringens förslag om att införa en åldersgräns för kosmetiska solarier i linje med vad Strålsäkerhetsutredningen kom fram till 2011 (SOU 2011:18). Utskottet ansåg

att detta var ett viktigt steg för att minska det mänskliga lidandet men också de samhällseliga kostnaderna som hudcancer ger upphov till. Sambandet mellan UV-exponering och utveckling av hudcancer hos barn och ungdomar gör denna åtgärd nödvändig. I samma betänkande konstaterade utskottet att sådan lagstiftning är i linje med vad många andra länder i Europa och världen redan infört.

Pågående arbete

På Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) webbplats framgår att myndigheten arbetar förbyggande och pådrivande på olika nivåer inom UV-området. De gör riskbedömningar och tar fram råd, föreskrifter och regler som ska bidra till att minska de skadliga effekterna från UV-strålning. Med stöd från myndighetens vetenskapliga råd för UV-frågor följs forskningen inom området.

I SSM:s informationsarbete prioriteras barn upp till tolv år samt vuxna i barns närhet. Myndigheten samarbetar bl.a. med andra myndigheter och organisationer för att nå ut med rekommendationer och råd kring exponering till solen. Sedan 2006 samarbetar de t.ex. med Svenska livräddningssällskapet som varje år lär tusentals barn att simma. Genom samarbetet ska barnen också lära sig att vistas i solen på rätt sätt.

SSM fick i juni 2019 i uppdrag att genomföra ett förstärkt förebyggande arbete mot hudcancer. Uppdraget har enligt myndighetens årsredovisning för 2021 fortsatt och sker i samverkan med Regionala cancercentrum, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Boverket, Cancerfonden, Melanomföreningen samt SSM:s vetenskapliga råd för UV-frågor. Under 2020 har möten och avstämningar genomförts i samverkansgruppen och har enligt SSM bidragit till ökad kunskap om de olika aktörernas målgrupper och uppdrag samt om former för samverkan. Vidare uppger myndigheten att en kampanj under sommaren 2020 genomförts som riktats till semesterfirare i Sverige, vilken också samverkansgruppen stod bakom. I samband med kampanjen togs profilen Sanny fram, som utifrån SSM:s solråd uppmanar och informerar hur man bäst skyddar sig mot solens skadliga ultraviolette strålning (UV-strålning). Kampanjen spreds via olika sociala medier. Effekten av SSM:s insatser är att allmänheten får fortsatt hög kunskap om riskerna med UV-strålning. Detta bedömer SSM i sin tur leda till en beteende- och attitydförändring.

I SSM:s årsredovisning för 2021 framgår att myndigheten under året gett stöd till Svenska Livräddningssällskapet för arbete med information kring solvanor. Myndigheten redovisar vidare att man genomfört en kampanj under höstlovet som var inriktad mot utlandsresenärer. Kampanjen användes för första gången genom en annonsering via Tiktok. Höstlovskampanjen som genomfördes under tre veckor resulterade i 723 767 visningar; den största gruppen mottagare var 18–24-åringar. Årets filmer och annonser har under året haft länk till verktyget Min soltid på SSM:s webbplats.

Vidare mäter SSM sedan 2016 attityder till solande genom en årlig enkätundersökning. Undersökningen visar bl.a. på en signifikant förändring som

pekar på att det blivit mindre eftersträvansvärt att vara solbrun. SSM uppger att det är ett långsiktigt arbete som behöver fortsätta och som i förlängningen kommer att resultera i färre fall av hudcancer. SSM ger även på sin webbplats tips för hur UV-skyddade förskole- och skolgårdar ska utformas och gestaltas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har noterat hur UV-strålning uppmärksammas som en allvarlig hälsorisk, särskilt för barn vilkas hud är känsligare än vuxnas. Minskad exponering för UV-strålning är därför avgörande för att minska antalet hudcancerfall. Utskottet ser därför positivt på det informationsarbete som SSM genomför med fokus på barn upp till tolv år samt vuxna i barns närhet. Det är viktigt att redan i tidig ålder skapa bra solvanor. Utskottet anser sålunda att det uppdrag som SSM fick i juni 2019, att genomföra ett förstärkt förebyggande arbete mot hudcancer, är mycket betydelsefullt. Eftersom SSM redan i dag arbetar med informationsinsatser om effekterna av UV-strålning, särskilt i fråga om barn, ser inte utskottet skäl att vidta några ytterligare åtgärder i dagsläget på området varför motionen avstyrks.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (MP).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas också motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under mandatperioden (se bilaga 2). Under årsmötena 2018/19, 2019/20 och 2020/21 har detta gjorts i huvudsak i betänkandena 2018/19:FöU7, 2019/20:FöU1, 2019/20:FöU7, 2020/21:FöU4 och 2020/21:FöU7 och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att åter behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna i bilaga 2 avstyrks därför.

Reservationer

1. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47.

Ställningstagande

Pandemin har visat på ett antal brister i vår förmåga till strategisk framsyn, samordning och hantering av större kriser. Dagens säkerhetspolitiska situation sätter nu också fingret på de utmaningar vi står inför. Vi anser att det behövs genomgripande reformer för att förstärka den civila beredskapen på ett antal områden som ansvar, ledning och samordning, men även när det gäller krislagstiftning, samverkan med näringslivet och lagerhållning. Sverige ska vara väl rustat att möta framtidens kriser oavsett om det handlar om pandemier, avbrott i försörjningskedjor eller klimatrelaterade händelser som skogsbränder och översvämningar. Krigets krav måste kunna hanteras. Klarar Sverige att hantera de krav som kriget kan ställa på samhället står vi också bättre rustade att hantera krisen.

Vi föreslår därför att en fungerande organisation och strukturer ska utvecklas för att stärka den civila beredskapen. Detta innefattar etablerandet av ett helt nytt nationellt säkerhetsråd med placering i Statsrådsberedningen, en ny nationell säkerhetsstrategi och en översyn av ansvarsprincipens ändamålsenlighet och hur den kan förändras och anpassas för en bättre nationell civil beredskap. Vidare föreslår vi att det skapas tydliga krav, riktlinjer och resultatmål samt uppföljning av den civila beredskapen, att övningsverksamheten i fråga om den civila beredskapen ökar liksom att det sker mer forskning inom den civila beredskapen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43 samt avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47.

Ställningstagande

Det civila försvaret är på väg att återupprättas. Det militära försvaret kan inte fungera utan det civila försvaret som en vital del av totalförsvaret. Ett trovärdigt och fungerande totalförsvaret kräver att den civila delen, likaväl som den militära, är väl samövad och finansierad och att tydliga mål redan finns i fredstid. Som en följd av försvarsbesluten 1999 och 2004 upphörde planeringen för höjd beredskap och krig i Sverige. Besluten innebar att det civila försvaret, med dess beredskapslager, planering, ledningscentraler, övningar m.m., avvecklades. De senaste årens förändrade säkerhetspolitiska läge har fått som resultat att det civila försvaret är på väg att återupprättas igen, vilket är något vi välkomnar och länge arbetat för, men mer behöver göras.

Vi föreslår därför att återupprättandet av det civila försvaret måste ha bredare kompetens, kunskap och förmågor än sin föregångare och vad Försvarsberedningen föreslagit, att MSB måste ges en tydligare roll som samordnare av civilförsvaret om den ska ha ett övergripande ansvar som civilförsvarsmyndighet, att det ska fastställas hur det civila försvaret ska organiseras, t.ex. att det civila försvarets indelning ska följa militärregionernas indelning och att det inom varje totalförsvansområde ska finnas en civilbefälhavare som leder civilförsvarsarbetet i krig såväl som i fred samt att civilplikten snarast återaktiveras fullt ut då dagens civila räddningstjänstorganisationer inte är dimensionerade för att kunna hantera de påfrestningar som ett väpnat angrepp mot Sverige skulle medföra.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

3. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18 och avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47.

Ställningstagande

Vårvintern 2020 drabbades världen av en sällan skådad pandemi med mycket stora konsekvenser för människors liv, hälsa och egendom. Samtidigt blottades stora brister i svensk krisberedskap. Brister som emellanåt varit kända men lämnade utan åtgärd. Jag menar att det är ett underbetyg för svensk krisberedskap att större utvecklingssteg framåt inte tas förrän mycket stora kriser såsom exempelvis Estonia eller tsunamin inträffar, trots att otydligheter och brister inte sällan är kända och åtgärder tidigare har föreslagits. På samma sätt har översvämningar och skogsbränder sommaren 2021 visat att samhället är sårbart och att mer måste göras för att förebygga klimatförändringarnas konsekvenser för samhället. Förhoppningsvis leder covid-19 och de klimatrelaterade katastrofer som blir allt vanligare också till en reformerad krisberedskap där beredskap står högre upp på agendan generellt i samhället, inte minst det förebyggande och robusthetsskapande arbetet. Svensk beredskap behöver bli mer långsiktig och problem och svårigheter som är väl kända tas tag i på ett tidigt stadium, annars kommer de att fortsätta utgöra svagheter under en faktisk kris och försvåra förutsättningarna för en effektiv krishantering, vilket ytterst alltid drabbar enskilda individer. Detta är – inte minst i dessa säkerhetspolitiskt oroliga tider – viktigt också för att uppbyggnaden av ett nytt civilt försvar ska stå på en solid grund så att systembrister som finns i krisberedskapen inte följer med och blir brister i ett nytt civilt försvar.

Jag föreslår därför att en rad åtgärder ska genomföras enligt följande:

- att regeringen ska hålla riksdagen informerad om vilka förändringar de avser att genomföra för en ny struktur för ökad motståndskraft
- att ändamålsenligheten med ansvars-, närhets- och likhetsprinciperna ska ses över och vid behov revideras
- att regeringens yttersta ansvar för vårt lands säkerhet ska synliggöras
- att åtgärder ska vidtas som innebär att underregleringen av den fredstida krisberedskapen upphör
- att ett nationellt säkerhetsråd under statsministern ska inrättas som innehåller regeringens egen krisledningsorganisation
- att den statliga krisledningen ska bli både tydligare och snabbare
- att MSB:s roll i det civila försvaret ska stärkas
- att MSB:s tvärssektoriella operativa samordningsroll ska tydliggöras i krisberedskapsförordningen
- att en ny struktur för ansvar, ledning och samordning ska innehålla tvärssektoriell och nationell samordning och ledning
- att kommuners och regioners roll i ett nytt system för ansvar, ledning och samordning ska tydliggöras
- att krisberedskapens samverkansområden ska ersättas med en planering utifrån sektorer.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40 och avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47.

Ställningstagande

Under alltför många år har arbetet med att planera för det civila försvaret uteblivit. Förberedelserna har varit sparsamma eller inga alls. Förmågan att upprätthålla någon form av civilt försvar vid en kris är i dag mycket liten, om den ens finns alls. Kristdemokraterna har därför varit pådrivande för att en återuppbyggnad av det civila försvaret ska komma till stånd. Regeringen har agerat senfärdigt. Jag anser att det återupptagna arbetet med planeringen och förberedelserna för det civila försvaret behöver ges högre prioritet. Endast genom en god samordning av samhällets alla resurser kan Sverige motstå ett militärt angrepp eller hantera andra allvarliga kriser eller katastrofer.

Jag menar sålunda att det återupptagna arbetet med planeringen och förberedelserna för det civila försvaret behöver ges högre prioritet, särskilt i orostider som dessa. Jag föreslår därför att en civil ledningsorganisation som kan samordna samhällets alla resurser vid allvarliga kriser, eller i värsta fall krig, återskapas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Krisberedskap och civilt försvar, punkt 1 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1, 2, 46 och 47 samt

avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkandena 34, 35, 37 och 43,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8–18,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 3–7,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 40 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det civila försvaret, som i princip avskaffades helt efter det kalla kriget, har i försvarsbeslutet 2021 fått särskilda medel avsatta för uppbyggnad, mycket tack var Miljöpartiet de gröna. I nuvarande läge finns dock fortfarande stora behov av att under många år stärka totalförsvarets civila delar. Det råder en obalans mellan det militära och det civila försvaret och de båda delarna är starkt beroende av varandra. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) gör ett

gediget arbete med forskning för Försvarsmakten och regeringen, mestadels dock inriktad på det militära försvaret. Jag föreslår därför att FOI ska få ett tydligt uppdrag och medel till att bredda och fördjupa forskningen kring det civila försvaret, och att det civila försvaret och krisberedskapen ska stärkas, bl.a. mot bakgrund av klimatförändringarna och inte minst dagens säkerhetspolitiska situation.

Jag vill också att en resilienstjänstgöring ska komplettera den militära värnplikten och på så sätt bredda rekryteringen till verksamhet också i det civila försvaret. I resilienstjänstgöringen ska ingå ett val mellan militär tjänstgöring och civil tjänstgöring. Valet att delta i det militära försvaret ska, så långt som möjligt, bygga på frivillighet, och det ska alltid finnas möjlighet till vapenfri tjänst. Resilienstjänstens civila utbildningar skulle kunna genomföras inom ramen för någon av de frivilliga försvarsorganisationernas arbete eller i lämplig offentlig organisation.

Förutom att den militära värnplikten ska kompletteras med möjlighet till en resilienstjänstgöring föreslår jag att ett deltagande i resilienstjänstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

6. Psykologiskt försvar, punkt 2 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 21,

2021/22:3370 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 10 och

avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 41,

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 7 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Fientligt sinnade staters försök att påverka utgången av demokratiska val är en problematik som vi sett alltmer av. Det finns uppgifter om att det har skett påverkansförsök vid i princip alla val i större demokratier de senaste åren.

Digitaliseringen har ökat sårbarheten och det finns ett antal olika sätt att påverka valprocessen. Åtgärder för att möta valpåverkan är en prioriterad uppgift där flera aktörer har en viktig roll att spela. Den nya myndigheten för psykologiskt försvar har t.ex. en viktig uppgift i att identifiera desinformation och påverkanskampanjer som hotar den svenska demokratiska processen och kunna ha förmågan att enskilt och tillsammans med andra myndigheter, medier och andra aktörer kunna bemöta detta. Vi föreslår att Myndigheten för psykologiskt försvar och det nya Cybersäkerhetscentrumet får tydliga uppdrag att samverka för att identifiera valpåverkan och i förekommande fall möta densamma.

Vi vill också understryka att kultursektorn har en enligt vår mening väldigt viktig och naturlig del i arbetet med att utveckla och samordna det psykologiska försvaret. Kulturen skapar gemenskap och sammanhang och det i sin tur leder till trygghet, skapar hopp och motverkar bl.a. rädsla. Vi föreslår därför att Plikt- och prövningsverket ska få i uppdrag att undersöka möjligheten att krigsplacera kulturarbetare i deras respektive professioner.

I sammanhanget vill vi också föreslå att medvetna och kritiska konsumenter ska främjas med en större öppenhet kring hur sociala nätverk fungerar, hur de styrs och favoriserar vissa budskap och att internationella regleringar av sociala medier bör ha en sådan inriktning snarare än att beskatta eller hämma den teknologiska utvecklingen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Psykologiskt försvar, punkt 2 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 41 och avslår motionerna

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 21,

2021/22:3370 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 7 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

I snabba förlopp, vare sig det handlar om ett väpnat angrepp eller en katastrof, är behovet av rätt information stort. För att beslut om att använda resurser ska bli rätt krävs goda underlag. I krig är det också viktigt att undergräva en angriparens moral och taktiska förmåga genom informationsinsatser. Vi föreslår därför att det psykologiska försvaret ska verka för att personal och civilbefolkning ska nås av rätt information i rätt tid vid kriser eller krig.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

8. Psykologiskt försvar, punkt 2 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP) yrkande 7 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 5 och

avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 41,

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 21,

2021/22:3370 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Det psykologiska försvaret handlar om att bygga upp motståndskraften i samhället mot desinformation och påverkanskampanjer. Det handlar bl.a. om att höja förmågan att skilja på pålitliga källor och källor som inte är pålitliga. Myndigheten för psykologiskt försvar ska identifiera, analysera och kunna möta otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen. Myndighetens uppdrag ska alltid vara att värna demokrati och mänskliga rättigheter med full respekt för yttrande- och pressfrihet. För att utveckla arbetet föreslår jag att en eller flera myndigheter ska ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnigheten kan stärkas och befolkningens kunskaper i källkritik öka.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

9. Författningsberedskap, punkt 3 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 5,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 8 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2021/22:280 av Markus Wiechel (SD).

Ställningstagande

De senaste årens erfarenheter har visat att de lagar som styr regeringens möjligheter att agera vid kris inte är fullt ut ändamålsenliga. Regeringen får endast besluta om skärpt eller högsta beredskap i händelse av krig eller krigsfara men inte vid en allvarlig kris. Detsamma gäller en rad av fullmaktslagarna, t.ex. förfogandelagen. Även smittskyddslagen ger regeringen begränsade möjligheter att agera, t.ex. vad gäller beslut om att införa karantän i ett visst område. Vi anser att svensk lagstiftning måste förändras så att den är ändamålsenlig även vid större kriser. Sådan lagstiftning finns i många andra EU-länder. Ny lagstiftning kan komma på plats antingen genom förändringar i befintlig lagstiftning om höjd beredskap eller genom att helt ny lagstiftning antas. Målet ska vara att det inte finns något tidsmässigt eller resursmässigt glapp i fråga om mandat och befogenheter mellan grundläggande krisberedskapsförmåga och det som finns vid höjd beredskap. Vi föreslår därför att det ska göras en översyn av författningsberedskapen i syfte att stärka möjligheterna att agera snabbt och effektivt i händelse av kris och krig.

Vi föreslår även att strafflagstiftningen vad gäller de aktiviteter som betecknas som hybridhot bör skärpas avsevärt. Dagens lagstiftning innebär att det är svårt att lagföra personer trots att de agerat med konspirativa metoder mot svenska säkerhetsintressen. Det finns anledning att ta intryck av andra länders lagstiftning i fråga om att ringa in vilka slags gärningar som ska vara straffbara som hot mot rikets säkerhet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

10. Skyddsobjekt, punkt 4 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2945 av Ann-Sofie Alm (M),
2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 4 och
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 26 och
avslår motion
2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 45.

Ställningstagande

Vi anser att lagstiftningen bör ses över för att begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt eller annan känslig verksamhet. Enligt skyddslagen (2010:305) är det straffbart att exempelvis fotografera skyddsobjekt. Det saknas dock regler som innebär att det är straffbart att sprida sådana fotografier, exempelvis genom att publicera dessa på internet. Även om ett sådant agerande i vissa fall kan träffas av andra straffstadganden finns det skäl att överväga om ett förbud också bör införas direkt i skyddslagen för den som sprider avbildningar av skyddsobjekt. Det finns också skäl att ta ett bredare grepp kring frågor som rör offentliggörande och spridning av information som kan användas för att utöva otillbörlig påverkan på svensk säkerhet. Vi föreslår därför att lagstiftningen ska ses över för att begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt och annan känslig verksamhet.

Brandstationerna utgör i dag en vital och stor del av vår samlade beredskap inom vårt totalförsvaret. Detta gäller särskilt de stationer som fungerar som ledningscentraler för kris eller höjd beredskap. Därför behövs säkerheten kring dessa samhällsviktiga installationer stärkas. Vi föreslår därför också att behovet av att klassa vissa brandstationer som skyddsobjekt ska ses över.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

11. Skyddsobjekt, punkt 4 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 45 och

avslår motionerna

2021/22:2945 av Ann-Sofie Alm (M),

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 4 och

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 26.

Ställningstagande

Då potentiella hot mot vår kärnkraft kan anses som förhöjda i ett stigande instabilt läge i vår omvärld anser vi att ett ökat skydd för dessa anläggningar är av central betydelse för rikets säkerhet. Gällande skyddsregler ska ses över, dock inte bara för våra kärnkraftverk utan även vad gäller vår atomverksamhet och vår storskaliga vattenkraft. Säkerhetszonerna runt verken bör därför förstöras med en utökad radie. Vi föreslår därför att regeringen ska ta fram förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför för t.ex. för kärnkraftverk, atomverksamhet och storskalig vattenkraft.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

12. Försörjningsberedskap, punkt 5 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 10 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

avslår motionerna
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,
2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 41 och
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Vi anser att frågan om Sveriges försörjningsberedskap kommer att vara en central utmaning i uppbyggnaden av den civila beredskapen. Finns det en bättre nationell beredskap finns det också bättre förutsättningar för internationell solidaritet i händelse av allvarliga kriser. Sverige ska ha intelligenta lösningar som t.ex. kombinerar omsättningslager av vitala varor med tecknande av avtal med näringslivet för att kunna ställa om produktion vid behov. En förstärkt samverkan med andra länder i Norden och inom EU är viktigt i sammanhanget. Vi föreslår sålunda att den svenska försörjningsberedskapen ska stärkas, t.ex. i samverkan med näringslivet vad avser försörjningen av drivmedel, livsmedel samt läkemedel och sjukvårdsutrustning. En lämplig myndighet bör också ges ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

13. Försörjningsberedskap, punkt 5 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23 samt
avslår motionerna
2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10,
2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 10,
2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 41,
2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige behöver en förnödenhetsförsörjning värd namnet. Vi är beroende av omvärlden för det, men en ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter utgör en viktig komponent i uppbyggnaden av totalförsvaret.

Här blir kopplingen till både näringsliv och de gröna näringarna tydlig. De gröna näringarna kan stärka vårt samhälles grundläggande motståndskraft och samtidigt bidra till ett hållbart samhälle. Helhetsbilder och helhetsperspektiv är viktiga att försöka få ihop när vi pratar om försörjningsförmåga, vilken påverkas av en rad olika komplexa beroenden och samband. Självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden att utveckla vidare.

Jag föreslår därför att regeringen ska verka för att en ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter ska utgöra en viktig komponent i den fortsatta uppbyggnaden av totalförsvaret och att Sverige ska ha en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där individer, offentliga aktörer och näringslivet har en viktig uppgift utifrån sina respektive roller.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

14. Försörjningsberedskap, punkt 5 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 41 och avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3775 av Jessica Roswall m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Sverige ska kunna svara för befolkningens livsmedels-, läkemedels- och energiförsörjning samt hålla en god beredskap inför avspärrning av utrikeshandeln. Såväl civilbefolkning som soldater måste kunna få mat och fordonen behöver drivmedel även om de normala civila leverantörerna inte fungerar enligt fredstida rutiner. Även på detta område har regeringen agerat senfärdigt. 2021 tillsatte man till sist en utredning om en nationell samordning av försörjningsberedskapen som kommer att redovisas 2023. Då det brådskar föreslår jag att den

nationella försörjningsberedskapen ska utvecklas snabbare, t.ex. i fråga om livsmedels-, läkemedels- och energiförsörjningen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

15. Försörjningsberedskap, punkt 5 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 22 och avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M) yrkande 10,

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 41 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Livsmedel, sjukvårdsmaterial, läkemedel, reservdelar och bränsle är exempel på varor som behöver finnas i lager för att samhället ska få tid till omställning vid störd handel och klara sin försörjningsberedskap. Jag anser exempelvis att nuvarande lagerhållning inte är tillräckligt omfattande och ansvarsförhållandena oklara. Därför behöver alla delar av offentlig sektor samarbeta med näringslivet om varor som är kritiska för vår försörjning vid en kris. Det bör också undersökas vilka varor som det går att starta upp eller utöka inhemsk produktion av. Som en åtgärd föreslår jag att möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion ska utredas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

16. Beredskapslager, punkt 6 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39,

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 21,

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21 och

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Frågan om Sveriges försörjningsberedskap och upprättandet av beredskapslager kommer att vara en central utmaning i uppbyggnaden av den civila beredskapen. Det är uppenbart att det behövs en återtagning av beredskapslager, vilket inte minst covidpandemins effekter har visat. En viktig utgångspunkt är dock att det inte går att bortse ifrån det ömsesidiga internationella beroendet som existerar i dag. En mycket stor del av de flesta, såväl civila som militära, produkter kräver komponenter från andra länder vilka kan vara mycket svåra att ersätta med nationella alternativ. Försvarsberedningen lade redan i december 2017 fram rapporten Motståndskraft där beredningen pekar på ett antal områden där Sveriges försörjningsberedskap måste stärkas. Det handlar om allt från el-, livsmedels- och läkemedelsförsörjning till hur det finansiella systemet och befolkningsskyddet ska kunna fungera i kris och krig. Regeringen har nu till slut tillsatt en utredning om försörjningsberedskap. Utredningen ska dock vara klar först den 31 maj 2023. Det kommer dessutom att dröja ännu längre innan riksdagen kan ta ställning till en proposition med skarpa förslag från regeringen. Vi föreslår därför att regeringen ska verka för en snabbare utveckling av en modern försörjningsberedskap där lagerhållning återtas när det gäller samhällsviktiga varor.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

17. Beredskapslager, punkt 6 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39,
2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 och
2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 21 och
avslår motionerna
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 13,
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21 och
2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Det civila försvaret och rikets krisberedskap är i behov av beredskapslager. För vissa produkter krävs nationella och regionala lager, för andra behövs storskalig central lagerhållning kompletterat med lokala lager. Riktvärdet bör vara att beredskapslagren klarar av att täcka minst tre månaders förbrukning. Om händelseutvecklingen påkallar att beredskapslagren nyttjas ska inhemsk produktion kunna ökas eller ställas på krigsfot inom tre månader för att tillgången till vissa utpekade produkter ska kunna säkerställas. Svenska beredskapslager ska i normalfallet lagerhållas och finansieras av marknadsaktörer inom de olika segmenten, t.ex. aktörerna inom livsmedelsbranschen. Av dessa skäl föreslår vi i detta läge att beredskapslagrens innehåll ska fastställas av MSB i samarbete med berörda myndigheter, att gemensamma nordiska beredskapslager ska utvecklas, t.ex. för skyddsmateriel, läkemedel och förnödenheter, samt att det åter ska byggas upp en inhemsk lagerhållning av basförnödenheter och vissa insatsmedel, bekämpningsmedel, drivmedel, olja, gödselmedel och visst utsäde, vissa foderingredienser och viktigt veterinärmedicinskt material samt reservdelar.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

18. Beredskapslager, punkt 6 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 37 och
avslår motionerna
2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39,
2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,
2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 21,
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

Mot bakgrund av att totalförsvaret behöver utvecklas föreslår jag att regeringen ska återkomma med lagförslag kring beredskapslager som anger hur länge sådana lager ska räcka i kommuner och regioner. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

19. Beredskapslager, punkt 6 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 21 och avslår motionerna

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 39,

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5,

2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 21,

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD) yrkande 37.

Ställningstagande

Livsmedel, sjukvårdsmaterial, läkemedel, reservdelar och bränsle är exempel på varor som behöver finnas i lager för att samhället ska få tid till omställning vid störd handel. Nuvarande lagerhållning är inte tillräckligt omfattande och ansvarsförhållandena är oklara. Lagerhållningen behöver därför förbättras steg för steg under flera decennier och hela tiden anpassas till de behov som finns i samhället. En del lagerhållning behöver ske centralt i statlig regi, men lager måste också finnas nära människor och verksamheter. Därför behöver alla delar av den offentliga sektorn samarbeta med näringslivet om lagerhållning av varor som är kritiska för försörjningen. Jag föreslår därför att staten ska ta ansvar för att bygga upp beredskapslager och tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställa att lagerhållningen i samhällsviktiga försörjningskedjor är tillräcklig för att klara kriser och krig.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

20. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (M, SD)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD), Alexandra Anstrell (M) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2680 av Sten Bergheden (M) och
2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1 och
avslår motionerna
2021/22:2855 av Betty Malmberg och Marléne Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 24,
2021/22:3486 av Marléne Lund Kopparklint (M) och
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 26.

Ställningstagande

Under coronapandemin identifierade regeringen tolv samhällsviktiga sektorer, däribland livsmedelsproduktionen. Syftet är att personer inom dessa områden ska känna sig trygga med att det kommer att finnas omsorg och stöd från samhället i den utsträckning som behövs för att dessa sektorer ska kunna upprätta den samhällsviktiga verksamheten också i händelse av kris. Vi föreslår att jordbruket ska klassificeras som samhällsviktig verksamhet också efter att den akuta coronakrisen nu är över, eftersom uppgiften att producera livsmedel alltid behöver fungera.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

21. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 24 och

avslår motionerna

2021/22:2680 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2855 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1,

2021/22:3486 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 26.

Ställningstagande

Svenskt jordbruk, och därmed primärproduktionen, är viktigt för vårt lands totalförsvar. Livsmedelsförsörjningen är viktig i händelse av fredstida kriser såsom avspärrningar och blockader. Det som verkligen aktualiserat behovet av en god livsmedelsberedskap är att krigsplaneringen har återupptagits mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget. Andelen svenska livsmedel är dock inte den enda aspekten av en god livsmedelsberedskap vid kris eller krig. Jag ser också att det finns brister i fråga om reservkapacitet och logistik. Lagerhållning av inte minst nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror i omställningslager blir också viktigt när ordinarie försörjningssystem är sårbara. Snabbt behöver också ansvariga gemensamt planera för hur distributionen av livsmedel ska fungera i landet i en situation då det eventuellt råder brist på lastbilar eller de elektroniska kommunikationerna är utslagna. Jag föreslår sålunda att livsmedelsberedskapen ska bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

22. Livsmedelsförsörjning, punkt 7 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 26 och

avslår motionerna

2021/22:2680 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2855 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M) yrkande 2,

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 24,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 1 och
2021/22:3486 av Marléne Lund Kopparklint (M).

Ställningstagande

Jag anser att beredskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser bör stärkas. Målsättningen bör vara att uppnå fullgod beredskap fram till 2030. För att klara av att genomföra åtgärder i hela landet vill jag att staten tar ett ökat finansiellt ansvar. Det behövs i synnerhet för ett antal särskilt sårbara kommuner som vi redan i dag vet kommer att drabbas mycket hårt av klimatförändringarna, och för mindre kommuner med små resurser. Det kan handla om att fortsätta stötta med resurser till reservvattentäkter, nödvatten, reservkraft och andra kritiska resurser såsom kemikalier för rening så att dricksvattenproduktionen kan fortsätta även när kriser uppstår. För att sårbarheten ska minska behöver politiken vara inriktad på att kommunerna gör de investeringar i vatten- och avloppsnätet som krävs för att upprätthålla funktion och utbyggnad fram till 2040 och att de åtgärder som pekats ut av Livsmedelsverket, Jordbruksverket och andra myndigheter genomförs samplanerat med de större renoveringar som behövs och i den takt som krävs för att tillgodose behovet av vatten i kris. Enskilda vattentäkter för djurhållning bör också säkras, och ansökningsförfarandet för att öppna nya vattentäkter bör förenklas. Vidare bör enskilda vattentäkter för livsmedelsföretag säkras. Jag föreslår sammanfattningsvis att katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser ska stärkas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

23. Transportberedskap, punkt 8 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14 och
avslår motionerna

2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 10 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 36 och 37.

Ställningstagande

Det finns ett antal olika områden där det finns behov av en ökad försörjnings-säkerhet. Ett sådant område är drivmedelslagringen som i dag sköts via privata aktörer, som oljebolag, vilka ska hålla beredskapslager som främst är avsedda för störningar i fredstid. Dessa lager finns i många fall inte ens i Sverige. Vidare finns heller ingen planering som tar höjd för den händelse det skulle bli krig, och det är inte tydligt vilka krav som finns på samhällsviktiga aktörer att lagra drivmedel. Vi föreslår därför att en översyn av försörjningssäkerheten när det gäller drivmedel ska ske, vilken även ska ta höjd för krig och ta ett helhetsgrepp på vilka samhällsaktörer som ska ha ansvar för att lagra drivmedel och i vilken utsträckning.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

24. Transportberedskap, punkt 8 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 10 och
avslår motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 36 och 37.

Ställningstagande

Det är absolut nödvändigt att utveckla svensk försvarsförmåga utifrån den försämrade omvärldskontext vi lever i. Jag anser därför att Sverige bl.a. behöver en förnödenhetsförsörjning värd namnet. Vi är beroende av omvärlden för detta, men en ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter utgör också en viktig komponent i uppbyggnaden av totalförsvaret. Jag föreslår därför att ansvarig myndighet ska ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

25. Transportberedskap, punkt 8 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 36 och 37 samt avslår motionerna

2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 10 och

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 14.

Ställningstagande

85 procent av Sveriges befolkning och över hälften av världens befolkning bor i städer eller tätorter. Det medför stora behov av godstransporter som är avgörande för försörjningstryggheten. Järnvägsnätet har t.ex. en viktig roll för att snabbt kunna förflytta många människor vid kris. Fungerande transporter är beroende av att den offentliga infrastrukturen i form av vägar och järnvägar fungerar men också av en säker elförsörjning. Det behövs också en inhemsk produktion av bränsle som ex. biobränslen, biogas, etanol och vätgas. Logistikplanering och själva transporter utförs av tiotusentals privata aktörer. Ett stort antal myndigheter och företag ansvarar för samhällsviktig verksamhet som är beroende av transporter. Det är därför svårt för en enskild myndighet att göra prioriteringen av transporter. Jag föreslår därför att en central myndighet ska ges i uppdrag att ta ett helhetsgrepp om transportfrågan och försörjningstryggheten vid kris och krig, inklusive att ta fram ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

26. Skyddsrum, punkt 9 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 24 och avslår motion
2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 36.

Ställningstagande

Befolkningsskydd är en viktig del av det civila försvaret, inte minst i dessa oroliga tider. Problemet är att dock att inspektionerna av att befintliga skyddsrum är i fungerande skick är eftersatta. Det är MSB som enligt lagen (2006:545) om skyddsrum med tillhörande förordning ansvarar för kontroller av att inrättade skyddsrum har avsedd skyddsförmåga. I detta ligger att MSB ska bestämma när och i vilken omfattning kontrollverksamheten ska genomföras samt säkerställa förmåga och kompetens för utförandet av kontrolluppgifterna. Ägaren av en fastighet äger och underhåller skyddsrummet. Om MSB gör en skyddsrumskontroll och hittar brister måste skyddsrummets ägare åtgärda dem. Regeringen har tillsatt en utredning som ska se över frågan om civilbefolkningens skydd vid höjd beredskap, inklusive skyddsrummen. Vi skulle med anledning av ovanstående vilja peka på en åtgärd som skulle förenkla kontrollen av skyddsrummen då MSB i dagsläget inte har tillräckligt stora resurser att lägga på att inventera befintliga skyddsrum varpå tillsynen blir lidande. Vi föreslår att egenkontroll av skyddsrummen av fastighetsägaren ska beaktas som en möjlig åtgärd för att förbättra kontrollverksamheten och få en bättre och mer kostnadseffektiv kontroll på befintligt bestånd av skyddsrummen i Sverige. MSB skulle i så fall ansvara för samordning och ta fram direktiv, utreda underlag samt ta emot och registrera egenkontrollerna.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

27. Skyddsrum, punkt 9 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 36 och avslår motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 24.

Ställningstagande

Det civila försvaret är på väg att återupprättas. Inom ramen för detta föreslår vi att skyddsrumbeståndet ska inventeras och besiktigas. Därefter anser vi att krav på upprustning kan ställas på de skyddsrum som är möjliga att återta. Godkända skyddsrum ska kunna iordningställas av fastighetsägaren på 72 timmar. Skyddsnivån ska fortfarande vara den som ansvarig myndighet fastställt.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

28. Betalningssystemet, punkt 10 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 40.

Ställningstagande

Det digitala betalningssystemet är sårbart och kan visa sig vara omöjligt att upprätthålla i händelse av kris eller krig. För att säkerställa att det finns ett fungerande betalsystem även i dessa situationer anser vi att det är av yttersta vikt att systemet med kontanthantering upprätthålls i fredstid. Undantag från kravet på kontanthantering ska kunna ges för vissa verksamheter. Totalförsvaret måste kunna rekvirera sina behov och lämna kvitto på vad man rekvirerat. Hushållen bör också uppmantras att ha blandade kontanter för en sparsam månads förbrukning hemma. Vi föreslår sammanfattningsvis att systemet med kontanthantering ska upprätthållas i fredstid för att säkerställa att det finns ett fungerande betalsystem även vid kris eller krig.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

29. Rakelsystemet, punkt 11 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 26 och avslår motion

2021/22:3306 av Saila Quicklund (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag anser att radiokommunikationssystemet för blåljusmyndigheter och samhällets krisberedskap, Rakel, behöver moderniseras för att framtidssäkras. Det är av vikt med tillgänglig och robust digital kommunikation runt om i landet i vardag, olyckor och kriser. Systemet skapades för att ersätta 200 enskilda radiokommunikationssystem. Men systemet är nu gammalt och motsvarar inte längre kraven som användarna har, vilket gjort att många av användarorganisationerna nu håller på att utveckla egna kommunikationslösningar. Snart kan vi stå inför en situation som fanns innan Rakel byggdes med flera olika parallella kommunikationssystem som inte är kompatibla med varandra. Ett av problemen med Rakel som det är i dag är att det inte är utbyggt för datatrafik utan endast tal. En ny sammanhållen lösning kommer att behöva vara baserad på bredbandslösningar som kan överföra bilder och filmer, exempelvis från polisens kroppskameror direkt från en skadeplats till ledningscentralen för prioritering av resurser. En lösning behöver också kunna fungera oberoende av funktioner i andra länder och anpassas till en snabb teknikutveckling. Jag anser att utgångspunkten ska vara en lösning mellan staten och en eller flera kommersiella mobilnätoperatörer med hänsyn till det säkerhetspolitiska läget i omvärlden.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

30. Den enskildes beredskap, punkt 12 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 17.

Ställningstagande

Försvarsberedningen föreslår att individen ska ha en beredskap för att klara sin egen försörjning och omsorg under en vecka utan stöd från det offentliga. Detta kräver kunskap och utbildning. Informationsmaterial som MSB:s broschyr Om krisen eller kriget kommer är viktiga hjälpmedel, men det behövs också mer handfasta utbildningsinsatser. Det behövs t.ex. en utökad information till ungdomar om att man omfattas av totalförsvarsplikten fr.o.m. att man fyller sexton år. Av detta följer att vi behöver introducera dem till ämnet och att det bör finnas möjligheter till studiebesök och föreläsningar hos Försvarsmakten och MSB. Det bör även ske genom mer praktiska övningar i t.ex. brandskydd och hjärt- och lungräddning. Vi behöver tidigt skapa kunskap kring och väcka intresse för att beredskap och försvar utgör en central förut-sättning för Sverige och vårt sätt att leva. Därför bör införandet av totalförsvarsinformation som ett obligatoriskt inslag i skolan övervägas. Vi föreslår sammanfattningsvis att det ska införas tydliga riktlinjer och information till medborgarna om hur man stärker sin personliga beredskap.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

31. Försvarsmaktens stöd vid civila kriser, punkt 13 (M, L)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Allan Widman (L) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 9 och
avslår motion

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 39.

Ställningstagande

Regeringen ska säkerställa att alla statens tillgängliga resurser används på ett optimalt sätt för att främja vår säkerhet. Försvarsmakten besitter ett antal resurser, både personella och materiella, som kan göra stor nytta även vid civila kriser. Det handlar t.ex. om att använda personal till saker som eftersök, skogsbrandsläckning eller bevakning. Vidare handlar det även om att myndighetens helikoptrar, lastbilar m.m. kan utföra civila uppgifter för att upprätthålla eller förstärka samhällsviktiga funktioner. Under såväl covidpandemin som skogsbränderna har vi sett exempel på hur försvarets resurser har varit viktiga för att hantera dessa kriser. Samtidigt finns begränsningar för möjligheten att

använda försvarets personal och materiel vid civila kriser. Som allmänna förutsättningar för att Försvarsmakten ska lämna stöd gäller att Försvarsmakten ska ha resurser som är lämpliga för uppgiften och att det inte allvarligt hindrar dess ordinarie verksamhet. Vi vill att en tydligare skyldighet införs för Försvarsmakten att bistå andra myndigheter i samband med civila kriser. Det kommer då att krävas att Försvarsmakten tillförs mer resurser. Utvecklingen av skyddet mot olyckor och krisberedskapen bör gå hand i hand med utvecklingen av Försvarsmakten eftersom det skulle innebära ökade möjligheter till ett effektivt utnyttjande av samhällets samlade resurser. Försvarsmakten ska dock alltid först och främst prioritera sina militära huvuduppgifter. Vi föreslår sålunda att det ska genomföras en översyn med syfte att tydliggöra Försvarsmaktens roll i samband med civila kriser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

32. Försvarsmaktens stöd vid civila kriser, punkt 13 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 39 och
avslår motion

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att den nationella kapaciteten att bekämpa skogsbränder från luften måste förbättras. Det är bra att Sverige har börjat bygga upp en kapacitet vad gäller privata flygplan med vattenbombningsmöjligheter. Samtidigt är det nödvändigt att Försvarsmaktens resurser kan dimensioneras för att bistå med brandbekämpningen. Försvarsmaktens helikoptrar, som har kapacitet att hjälpa till med släckningsarbetet, har i dag inget sådant uppdrag. Av detta skäl stod åtta av tio av Försvarsmaktens helikoptrar på marken när bränderna härjade 2018. Jag vill därför föreslå att åtgärder ska vidtas för att Försvarsmaktens beredskap för skogsbrandsläckning och bekämpning av andra naturolyckor ska öka.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

33. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 18 och
avslår motionerna
2021/22:1457 av Boriana Åberg (M),
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 och
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 49.

Ställningstagande

Den civila beredskapen måste fungera på alla nivåer. Staten har ett särskilt ansvar för att landets medborgare ska kunna klara sig i händelse av kris och krig. Vid flera kriser de senaste åren har det visat sig att frivilliga resurser kan spela en viktig roll. Även den enskilda medborgaren måste dra sitt strå till stacken för att öka samhällets samlade robusthet. Vi skulle vilja belysa behovet av att se frivilligheten i ett bredare perspektiv och som en resurs för krisberedskapen. Den nya teknologin medger att det på ett enkelt sätt går att t.ex. kontakta människor som anmält sig som frivilliga för att delta i eftersök eller som understödande personal vid skogsbränder. Vi föreslår därför att det ska göras en översyn av hur frivilliga kan meranvändas i krisberedskapen. Möjligheten att fånga upp före detta försvarsanställda, som t.ex. veteraner, bör särskilt beaktas i sammanhanget.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

34. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 och

avslår motionerna

2021/22:1457 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 18 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 49.

Ställningstagande

De frivilliga försvarsorganisationerna verkar över hela landet och har en viktig roll både i den fredstida krisberedskapen och i ett civilt försvar. Frivilligheten ger alla människor en möjlighet att bidra vid större kriser men också ett modernt civilt försvar utifrån sina egna förutsättningar. Detta är mycket viktigt ur ett folkförankringsperspektiv. De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet täcker många olika och viktiga områden. Centerpartiet har länge drivit att vi vill se en stärkt frivillighet både vid fredstida kriser och i ett modernt civilt försvar. Inte minst kommer frivilligheten att få en större roll i befolkningsskyddet när det civila försvaret byggs upp. För att samhället ska få ut så mycket som möjligt av frivilligheten är det viktigt att ansvariga aktörer också planerar in att använda sig av frivilliga under krishantering. De behöver komma in i planeringen, utbildningen och övningar på ett mer systematiskt sätt. Därtill behöver avtal och överenskommelser skrivas. Jag vill också underlätta rekryteringen så att fler engagerar sig som fjällräddare, sjöräddare samt i deltidbrandkåren och brandvärnets. Det är oerhört viktigt att människor som bor i gles- och landsbygd också ska kunna känna sig trygga med att hjälpen kommer om det behövs. Jag tror också på att de frivilliga försvarsorganisationerna kan utvecklas genom en större samverkan med det privata näringslivet. Jag föreslår sammanfattningsvis att frivilligheten och de frivilliga försvarsorganisationernas roll både i fred och i ett civilt försvar ska stärkas, t.ex. genom planering, utbildning, övning och samverkan med det privata näringslivet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

35. Frivilliga och frivilligorganisationer, punkt 14 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 49 och

avslår motionerna

2021/22:1457 av Boriana Åberg (M),

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 27 och
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 18.

Ställningstagande

Samhällets beredskap är helt beroende av arbetet som görs inom de olika frivilliga försvarsorganisationerna. Jag anser att för att kompetens och resurser inom de olika organisationerna ska kunna nyttjas fullt ut vid exempelvis höjd beredskap behöver roller tydliggöras i relationen mellan olika aktörer. MSB bör koordinera det arbetet, och i samarbete med respektive länsstyrelse se till att beredskap för olika typer av kriser finns på plats i hela Sverige när det behövs. Jag föreslår här att förutsättningarna för civilpersoner att kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna ska förbättras.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

36. Näringslivets roll, punkt 15 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och
Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 10–12 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 7 och
avslår motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 20 och 21.

Ställningstagande

Om krisberedskapen och det civila försvaret ska nå full förmåga måste samarbetet mellan stat och näringsliv bli bättre. Mycket av den samhällsviktiga verksamheten ägs och drivs i dag av näringslivet, vilket gör det särskilt angeläget att stärka näringslivets roll i totalförsvaret. I totalförvarsbeslutet ingår inrättandet av ett näringslivsråd som ett förslag för att stärka samverkan. Som ett komplement till näringslivsråd inom olika samhällsområden ska även det tvärssektoriella näringslivsrådet inrättas under perioden 2021–2025 där näringslivet och branschorganisationer deltar i utvecklingen av svensk försörjningsförmåga inom totalförsvaret. Vi anser inte att det är tillräckligt. Vi vill se att omställningsavtal tecknas med svenska företag som möjliggör för företag att i

krislägen kunna ställa om sin produktion till att tillverka samhällsviktiga varor. Vi vill även se att företag ges större möjlighet att stödja offentlig sektor med personella resurser vid kriser. Omställningsavtal med näringslivet kräver ett omfattande förarbete där strategiska varor identifieras, relevanta företag utses och en hållbar finansiering finns. Det behövs en översyn av de lagar och regler som styr möjligheterna att teckna avtal med näringslivet.

Det svenska näringslivet och den fria forskningen drabbas i dag särskilt av spionage och industriella stölder som går att knyta till den kinesiska staten. Därför behövs ett mer utvecklat säkerhetsarbete på svenska universitet och högskolor. Det behövs en översyn av hur samhällsviktiga svenska företag kan få stöd för att upptäcka och motverka spionage och attacker mot sin verksamhet. Staten behöver också ta del av näringslivets erfarenheter och råd i dessa frågor.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

37. Näringslivets roll, punkt 15 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt avslår motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkandena 10–12 och

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige behöver en förnödenhetsförsörjning värd namnet. Vi är beroende av omvärlden för det, men ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter utgör en viktig komponent i uppbyggnaden av totalförsvaret. Här blir kopplingen till både näringsliv och de gröna näringarna tydlig. De gröna näringarna kan stärka vårt samhälles grundläggande motståndskraft och samtidigt bidra till ett hållbart samhälle. Vikten av näringslivets deltagande och mervärde samt vikten av tillgänglighet över hela landet förtjänar att än gång betonas. Men naturligtvis finns mer att göra inom en rad olika områden, inte minst vad gäller individens egen försörjning och beredskap.

I ett civilt försvar behöver större hänsyn tas till att varor kan vara svåra att få tag på i det fall gränser stängs och produktion, distribution och handelsflöden påverkas negativt. Det behövs en annan typ av reservkapacitet på olika

nivåer. Det offentliga bör ställa kraven på förmåga, men ofta är det näringslivet som sitter på lösningarna i vardagen som vet hur lösningarna, exempelvis för produktion, olika lagerlösningar, logistik och distribution kan utformas och bäst användas i händelse av kris eller krig. Det är därför av yttersta vikt att näringslivet är med i formuleringen av lösningarna kring försörjningen av viktiga varor och tjänster. Jag föreslår sammanfattningsvis att regeringen ska skapa förutsättningar för näringslivets roll i en stärkt krisberedskap och ett stärkt civilt försvar.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

38. Samarbete med andra länder, organisationer etc., punkt 16 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 19 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8 och avslår motionerna

2021/22:130 av Kjell-Arne Ottosson (KD) och

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill att Sverige ska vara drivande inom Norden och EU och tillsammans med Nato för att skapa bättre strukturer för civil beredskap. Pandemin har visat på betydande svagheter i Sveriges krishanteringsförmåga och beredskap. Under pandemin uppstod störningar i arbetspendling, gränshandel och resande vilket påverkade Sveriges gränsregioner mot Danmark, Norge och Finland negativt. Det behövs en robust som välplanerad nationell beredskap, och det är även nödvändigt med grundliga analyser kring hur samverkan inom exempelvis Norden, EU och Nato kan förbättras. EU:s civilskyddsmekanism är en viktig del i detta. Den kom till konkret nytta vid de stora skogsbränderna då Sverige fick assistans med både personal och materiel.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

39. Samarbete med andra länder, organisationer etc., punkt 16 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2021/22:130 av Kjell-Arne Ottosson (KD),

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 19 och

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Coronapandemin kom att förändra vardagen för människor i hela världen och den har kommit att tydligt aktualisera vikten av internationella samarbeten, inte minst beträffande just krisberedskap och hälsofrämjande åtgärder. Vidare har pandemin visat hur viktigt det är med det nordiska samarbetet, samtidigt som vi sett konsekvenserna av att nära grannar av hälsoskäl tvingades stänga gränserna, vilket gjort att människor som till vardags utan vidare kunnat vandra över gränsen till släkt och vänner plötsligt blev isolerade. Genom att kombinera olika politikområden i Norden kan vi säkra en förbättrad tillgång till såväl arbetskraft som praktisk möjlighet att producera önskvärda produkter i krisande tider. Vi föreslår därför att möjligheten till att skapa ett starkt och gemensamt nordiskt krissamarbete ska utredas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

40. Samarbetet inom EU, punkt 17 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 33 och avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 6 och

2021/22:3245 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 9.

Ställningstagande

Covidpandemin har understrukit vikten av att samarbeta mer inom EU när det gäller krisberedskap. Det gäller t.ex. civilskyddsmekanismen som syftar till att stärka den gemensamma förmågan. Den hjälp som Sverige tog emot från andra europeiska länder under skogsbränderna sommaren 2018 var till stor del tack vare civilskyddsmekanismen. Vi föreslår därför att regeringen ska verka för att såväl EU:s civilskyddsmekanism som det civil-militära samarbetet ytterligare ska stärkas för den händelse kriser uppstår.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

41. Samarbetet inom EU, punkt 17 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 6 och

2021/22:3245 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 9 och avslår motion

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 33.

Ställningstagande

Centerpartiet var först ute sommaren 2018 och krävde att Sverige skulle köpa in flygande brandsläckningsresurser för att stärka beredskapen mot stora skogsbränder. Jag välkomnar att vårt förslag har blivit verklighet och att resurserna också används i Sverige men också som förstärkningsresurs vid stora bränder utomlands, såsom i Grekland sommaren 2021. Jag föreslår att Sverige ska fortsätta att bidra till EU:s civilskyddsmekanism med tillgängliga resurser då andra länder drabbas av stora katastrofer. På samma sätt ska Sverige vid behov också kunna få stöd av andra EU-länder. Det ska vara frivilligt att både anmäla in nationella resurser och att vid varje enskilt tillfälle kunna välja om man vill bidra med dem eller inte. I sammanhanget föreslår

jag också att regeringen ska verka för att det byggs upp ett världsledande digitalt katastrofteam inom ramen för EU:s civila krishanteringsmekanism som kan tillhandahålla kommunikativ infrastruktur att använda vid kriser eller krig.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

42. Räddningstjänstens utveckling, punkt 18 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag har under många år försökt uppmärksamma att svensk räddningstjänst behöver utvecklas för att alla som bor i Sverige, i städer och på landsbygden, ska ha samma rätt till trygghet och säkerhet och tillgång till ett likvärdigt skydd. I dag varierar det beroende på var i landet man bor. Jag föreslår därför att regeringen ska verka för att svensk räddningstjänst utvecklas på ett sätt som gör att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdig runt om i landet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

43. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del och
avslår motionerna
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 3 och 4 samt
2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 48.

Ställningstagande

Personalförsörjningen av deltidbrandmän har under de senaste decennierna utvecklats till ett av svensk räddningstjänsts största problem. Vi vill därför att regler som inte primärt är anpassade till en anställning som deltidbrandman ses över. Regeringen har under det gångna året lagt fram förslag som ger ett undantag i reglerna för beräkning av arbetslöshetsersättning. Med regeringens förslag riskerar dock en deltidbrandman fortfarande oproportionellt stora avräkningar i arbetslöshetsersättningen vid händelse av utryckning. Detsamma gäller vid utbildningar och materialvård som ofta är förlagda till kvällar och helger. Mot denna bakgrund föreslår vi att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att ytterligare arbetsuppgifter inom ramen för anställningen som deltidbrandman undantas vid beräkning av arbetslöshetsersättning. Förslaget ska innebära att den enskilde inte riskerar ekonomisk förlust vid tjänstgöring som deltidbrandman när han eller hon samtidigt får arbetslöshetsersättning.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

44. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 48.

Ställningstagande

En stor andel av dagens brandmän är män. Endast 5,5 procent av brandmännen är i dag kvinnor. Det finns räddningstjänster som genom enkla knep har lyckats bredda rekryteringsbasen och därmed också minskat antalet vakanser i deltidstyrkorna. Det handlar om att se över kraven inom olika områden. Exempelvis om man måste ha C-körkort eller kan köpa in mindre fordon där det räcker med B-körkort. Det finns exempel på räddningstjänster som gjort just detta med goda resultat. Men det handlar också om att anpassa stationernas utformning för att passa både kvinnor och män, exempelvis genom separata omklädningsrum. Jag föreslår därför att en översyn av behörighetskraven

genomförs och att brandstationer anpassas så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket.

Vidare har det under många år varit svårt att rekrytera deltidsbrandmän på landsbygden. En delvis förändrad arbetsmarknad där man inte längre bor och arbetar i samma bygd har ofta tillsammans med en traditionell syn på vem som kan vara brandman, bidragit till svårigheterna att rekrytera deltidsbrandmän runt om i landet. Det finns goda exempel på kommuner som lyckats bredda sin rekrytering med enkla medel, och jag anser att dessa exempel behöver spridas för andra att ta efter. Jag föreslår därför också att MSB ska få i uppdrag att sprida exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

45. Räddningstjänstens personalförsörjning, punkt 19 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 48 och avslår motionerna

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 3 och 4 samt

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del.

Ställningstagande

Räddningstjänsten är den viktigaste resursen för snabba insatser vid olyckor, bränder och översvämningar. Denna behöver förstärkas och rekryteringen av deltidspersonal behöver underlättas så att en god krisberedskap alltid finns i hela landet. Räddningstjänsten är vidare en central del i totalförsvaret och jag anser att en fungerande räddningstjänst stärker alla delar av totalförsvaret. Det behövs bl.a. god tillgång till rätt materiel för att bättre kunna verka vid höjd beredskap. Jag föreslår sammanfattningsvis att regeringen ska verka för att förstärka räddningstjänsten och förbättra förutsättningarna att arbeta för denna och i ideell verksamhet, och detta även på deltid.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

46. Räddningstjänstutbildning, punkt 20 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del och
avslår motionerna
2021/22:1545 av Serkan Köse (S),
2021/22:1820 av Annicka Engblom (M) och
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Utbildningen av räddningstjänstpersonal sker i dag främst genom MSB. Utbildningsverksamheten är dock underfinansierad och uppfyller således inte kommunernas behov av utbildning. Det är viktigt för svensk krisberedskap att utbildningar inom räddningstjänsten motsvarar kommunernas behov av utbildad personal. Vi föreslår sålunda att möjligheterna att utbilda mer räddningstjänstpersonal ska prioriteras.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

47. Räddningstjänstutbildning, punkt 20 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 2 och
avslår motionerna
2021/22:1545 av Serkan Köse (S),
2021/22:1820 av Annicka Engblom (M) och
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 22 i denna del.

Ställningstagande

Utbildningen av räddningstjänstpersonal sker i dag främst genom MSB:s utbildningar. Det är viktigt för likvärdigheten i landet att utbildningar inom räddningstjänsten ges i en utsträckning som motsvarar kommunernas behov av utbildad personal, både deltid och heltid. Nödvändiga förstärkningar kan behöva göras som svarar upp mot kommunernas behov av utbildning. Inte minst kan specialistkompetensen för brandmän och räddningsledare när det gäller att bekämpa stora skogsbränder behöva utvecklas. Detta är viktigt då stora delar av Sverige består av skog med stora värden, men också eftersom stora skogsbränder troligtvis blir fler med ett varmare och torrare klimat. Jag föreslår därför att det införs en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i hur stora skogsbränder bäst ska bekämpas. Genom fler utbildningsplatser för brandmän ökar också den statliga närvaron runt om i landet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

48. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 14 samt avslår motionerna

2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 5,

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 15 och

2021/22:3464 av Marlène Lund Kopparklint (M).

Ställningstagande

Den 1 januari 2012 trädde Boverkets ändrade byggregler i kraft där det ingår krav på sprinkler på sjukhus och i särskilda boenden. Byggreglerna innebär på sikt att särskilda boenden och sjukhus kommer att ha sprinkler och därmed en högre personsäkerhet. Boendesprinkler aktiveras tidigt i ett brandförlopp och ökar därför också chansen att rädda liv. Reglerna gäller dock endast vid nybyggnad och vid ändring eller ombyggnad. Det finns däremot inga krav på att installera sprinkler i redan befintliga boenden. Vi menar att reglerna ska omfatta alla särskilda boenden och att säkerheten inte ska avgöras utifrån vilket boende du placerats på och föreslår därför att regeringen ska verka för att ta

fram ett regelverk som gör det obligatoriskt att installera sådana släcknings-system på alla särskilda boenden.

Enligt en studie som MSB gett ut, Kostnadsnyttoanalyser – Sprinkler i särskilda boenden för äldre, är sprinklerinstallationer samhällsekonomiskt lönsamma eftersom värdet av nyttan är större än kostnaden. Kommunernas och andra vårdgivares resurser är dock begränsade och valet kan komma att stå mellan att installera sprinkler eller att förbättra vårdkvaliteten. Kostnaden för att installera sprinkler i en befintlig byggnad ligger på ca 1 050 kronor per år och lägenhet. Vi föreslår att regeringen ska se över möjligheten att ekonomiskt kompensera kommuner för installation av sprinklers eller andra släcknings-system i redan befintliga boenden.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

49. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 15 och avslår motionerna

2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 5,

2021/22:3464 av Marlène Lund Kopparklint (M) och

2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Varje år omkommer omkring hundra personer i bränder i Sverige, många i sina hem. De flesta av dessa är äldre. Många äldre bor i flerbostadshus utan hiss och med bristande tillgänglighet och brandskydd. Bare lite mer än hälften av kommunerna arbetar med att individanpassa brandskyddet hos särskilt riskutsatta individer. Vi menar att många kommuner inte arbetar med frågan systematiskt, utan snarare lite då och då, exempelvis efter en brand när frågan är aktuell. Bristande rutiner riskerar vidare att leda till att kommuner inte lyckas identifiera de personer som behöver hjälp. Socialstyrelsen har tagit fram kunskapsstöd, men det behövs resurser till implementering. MSB och Boverket har tidigare föreslagit att lyfta in brandskyddet i bostadsanpassningsbidragslagen. Regeringen har hänvisat till att det torde kunna tillgodoses med stöd av socialtjänstlagen. Dock säger 92 av 100 kommuner att de inte har ansvar för brandskydd hos äldre med hemtjänst. Vi föreslår att regeringen ska

se över hur kommunernas ansvar för brandskydd hos äldre med hemtjänst kan förtydligas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

50. Brandskydd på särskilda boenden m.fl., punkt 21 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C) yrkande 15,

2021/22:3464 av Marléne Lund Kopparklint (M) och

2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Under senare år har vi sett flera exempel på bränder i hyresfastigheter där boende skadats och i vissa fall omkommit. I många fall har bränderna skett i flerbostadshus som ägs och förvaltas av oseriösa hyresvärdar. Dessa bränder hade sannolikt kunnat undvikas om fastighetsägarna hade åtgärdat de säkerhetsbrister som ofta ligger bakom bränderna, t.ex. brist på sprinklersystem m.m. För att upptäcka brister i brandsäkerheten krävs regelbunden tillsyn av brandförsvaret. Brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten är i dag i hög grad inriktad mot exempelvis sjukhus och andra offentliga byggnader. Eftersom flest dödsfall i samband med bränder inträffar i flerfamiljshus föreslår jag att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot denna typ av fastigheter.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

51. Skogsbrandsbevakning, punkt 22 (M, SD)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M), Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD), Alexandra Anstrell (M) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

Med regelbunden patrullering av skogsbrandsflyg finns möjligheter att upptäcka brandhärdar i ett tidigt skede. Det ökar förutsättningarna för att avvärja hotande skogsbränder snabbare, innan branden fått spridning. Tidigare bidrog staten via dåvarande Räddningsverket med medel för att upprätthålla en skogsbrandsbevakning från luften över hela landet. Det byggde bl.a. på frivilliga krafter, lokala flygklubbar som fick en rimlig ersättning från staten. Detta var en lösning som innebar både låga kostnader för staten och medförde att piloter fick den flygtid de behövde. Stödet till skogsbrandsövervakningen avskaffades dock 2003. Vissa länsstyrelser kanaliserar i dag stöd för skogsbrandsbevakning från MSB, men detta gäller långt ifrån alla. Vi vill därför föreslå att möjligheten att staten ska kunna finansiera skogsbrandsbevakning som sköts av lokala flygklubbar ses över.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

52. Klimatförändringar, punkt 23 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna
2021/22:787 av Kerstin Lundgren (C) och

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 7.

Ställningstagande

I ljuset av klimatförändringarna bör Sveriges krisberedskap stärkas. Detta gäller allt från livsmedelsförsörjning och infrastruktur till andra delar av samhället. Klimatförändringarna medför att vi kan förvänta oss mer extremt väder och ökad risk för naturkatastrofer. Vi kan vara tämligen säkra på att såväl Sverige som andra länder kommer att ställas inför stora utmaningar till följd av extremväderhändelser i framtiden. Vi föreslår därför att regeringen ska verka för att Sveriges nationella beredskap för klimatförändringar förstärks.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

53. Klimatförändringar, punkt 23 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:787 av Kerstin Lundgren (C) och
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 7 och
avslår motion
2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige måste anpassas och rustas för att kunna möta klimatförändringarna och minska sårbarheterna i samhället. Att samhället klimatanpassas innebär att åtgärder behöver vidtas för att anpassa alla delar av samhället: samhällsplanering och fysisk planering, vatten och avlopp, energiförsörjning, skogsbruk och jordbruk, industrier och besöksnäring m.m. Den tidigare Klimatanpassningsutredningen resulterade i uppdrag till Boverket att samordna den byggda miljön. Men klimatanpassning handlar om mer än den byggda miljön, och det visar ju bl.a. försäkringsbranschen som varnar för att brister när det gäller anpassning i samhället kan leda till att medborgare, företag och verksamhet står utan försäkringsskydd.

Försäkringsbranschen föreslår därför en särskild översvämningsutredning som jag anser kunde vara en viktig källa för att se över bredare anpassnings-

åtgärder för att rusta samhället för klimatförändringar. Jag föreslår att regeringen snarast ska tillsätta en sådan utredning utifrån exemplet översvämningar men med ett bredare uppdrag.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

54. Jordskredssäkring av Göta älv, punkt 24 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD) yrkande 46.

Ställningstagande

Göta älvdalen, som sträcker sig från Vänern i norr till Göteborg i söder, är en av de mest skredkänsliga dalgångarna i Sverige. Ett större skred kan ske när som helst, vilket skulle medföra stora problem i området. Det finns t.ex. många gamla nedlagda industrier i området som har bidragit till kraftiga föroreningar i marker längs med älven. Älven är även en viktig del i regeringens inlands-sjöfartsstrategi för frakt av gods mellan Göteborg och Vänern. Dessutom har Göta älv många viktiga samhällsfunktioner: avrinning från Vänern, försörjning av dricksvatten till Göteborg (700 000 personer), turism, farled, kraftproduktion, kyl- och processvatten m.m. Det måste därför anses vara av största vikt att skredsäkring prioriteras i området. Regeringen mottog redan 2012 en redovisning av ett uppdrag som Statens geotekniska institut (SGI) genomfört under tre år. Arbetet med att skredsäkra älven kunde och borde därför ha påbörjats tidigare. Att jordsäkra hela Göta älv medför stora kostnader. Genom att påbörja bygget av nya slussar kan man dock göra samordningsvinster genom att nyttja sprängsten från slussbyggen till att skredsäkra älven. Vi föreslår sålunda att regeringen omgående ska vidta åtgärder för att påbörja en skredsäkring av Göta älv.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

55. Utökad tillståndsplikt för explosiva varor, punkt 25 (KD, L)

av Mikael Oscarsson (KD) och Allan Widman (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Försvarets materielverk påpekar i sitt remissvar, efter att regeringen utrett en skärpt kontroll över explosiva varor inom Regeringskansliet (Ds 2020:17), att tillståndsplikten för explosiva varor borde vidgas till att även omfatta tändapparater för sprängningsarbeten, tjärstubin, och att det bör krävas tillstånd eller licens för att tillverka tändapparater, dvs. regler bör införas som liknar dem för vapenhantering. Vi delar den uppfattningen och föreslår att regeringen snarast ska återkomma med lagstiftning som åtgärdar problemet.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

56. Fyrverkerier, punkt 26 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2600 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkande 15 och avslår motionerna

2021/22:19 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP),

2021/22:2695 av Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S),

2021/22:3064 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2 samt

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 30.

Ställningstagande

Fyrverkerier kan vara till glädje för en del men för också med sig en rad negativa konsekvenser. Ljudet kan upplevas som mycket skrämmande för både

människor och djur. Vi vet att människor skadas allvarligt och t.o.m. ibland dör varje år. Till detta kommer en problematik med bränder orsakade av fyrverkerier. De kemikalier som ingår är också en belastning på miljön. För exempelvis människor med demenssjukdomar och människor, särskilt barn, som flytt undan krigssituationer och i många fall lider av posttraumatisk stress kan fyrverkerier skapa stor oro och obehag. Det är därför glädjande att MSB skärpt reglerna kring försäljning och användande av raketer med styrpinne. Men det finns alltså många skäl för att reglera användandet av fyrverkerier ytterligare. Det handlar bl.a. om att i större utsträckning kunna begränsa användandet till vissa anvisade platser och tidpunkter, samt att reglera vem som får sälja och köpa fyrverkerier och när detta ska få ske. I dag finns brister när det gäller såväl tillsyn som efterlevnad av det befintliga regelverket. Jag föreslår därför att regeringen ska verka för en översyn av lagstiftningen i syfte att förbättra tillsynen, skärpa regleringen av användningen av fyrverkerier och öka efterlevnaden av lagstiftningen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

57. Fyrverkerier, punkt 26 (MP)

av Elisabeth Falkhaven (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:19 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) och

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 30 och avslår motionerna

2021/22:2600 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) yrkande 15,

2021/22:2695 av Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S) och

2021/22:3064 av Boriana Åberg (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt ordningslagen får fyrverkerier inte användas utan tillstånd av Polismyndigheten om användningen innebär en risk för skada på person eller egendom. Regeringen har bemyndigat kommunerna att ta fram föreskrifter som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor. Det är kommunerna som ger tillstånd att sälja fyrverkerier och som i tillståndet sätter upp de villkor som behövs för att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom. Trots begränsningar och straff dör varje år ett antal husdjur på grund

av att de har blivit skrämda av smällare, fyrverkerier eller raketer. Det finns också en tydlig och uppenbar risk för skada på person och annan egendom.

Eftersom de möjligheter till begränsningar som finns inte får den effekt som behövs för att undvika skada både på person och på egendom och det därtill blir ett brott mot djurskyddslagen föreslår jag att smällare, raketer och fyrverkerier enbart ska få användas vid offentliga arrangemang då den som anordnar fyrverkerierna tydligt har låtit det komma till allas kännedom vid vilka tider och var arrangemanget ska genomföras. Hantering av smällare, raketer och fyrverkerier ska sålunda förbjudas för privatpersoner, anser jag.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

58. Sms-livräddare, punkt 27 (SD)

av Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3809 av Per Ramhorn m.fl. (SD) yrkande 49.

Ställningstagande

När någon drabbas av hjärtstopp krävs omedelbara insatser om personen ska ha en chans att överleva. För varje minut som går minskar överlevnaden med 10 procent. Det krävs att någon larmar på nödnumret 112, men också att någon påbörjar hjärt-lungräddning (HLR) och använder sig av en hjärtstartare. Sms-livräddare kan göra en stor insats i väntan på ambulans. I dag finns Sms-livräddarfunktionen i Region Stockholm, Västra Götalandsregionen, Region Västmanland och Region Sörmland. Fler regioner är på gång, bl.a. Region Blekinge och Region Östergötland. I Västra Götalandsregionen och Region Stockholm pågår forskning kring effekten av funktionen sms-livräddare. Även Norrbotten har en liknande funktion, mobilräddarna. Vi föreslår att regeringen ska verka för att fler regioner inför systemet med sms-livräddare.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

59. Kustbevakningens verksamhet, punkt 28 (M)

av Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20 och
avslår motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29.

Ställningstagande

År 2019 antog riksdagen en ny kustbevakningslag vilken utökade Kustbevakningens uppdrag i den brottsbekämpande delen. Det finns ytterligare idéer om att utöka Kustbevakningens brottsbekämpande uppdrag genom att t.ex. biträda Kronofogden med beslag. De kommande åren kommer Kustbevakningen i ökad utsträckning också att behöva bidra till den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och dess stående personalstyrka. Dessutom kommer Kustbevakningen att behöva bidra till det civila försvaret i ökad utsträckning. Sammantaget kommer detta att ställa stora krav på Kustbevakningen de kommande åren. Vi föreslår därför att regeringen ska verka för att en översyn av Kustbevakningens roll, uppgifter och finansiering genomförs.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

60. Kustbevakningens verksamhet, punkt 28 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29 och
avslår motion
2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Kustbevakningen har i dag många viktiga uppgifter kopplade till exempelvis gränsbevakning, miljöövervakning, bekämpning av oljeutsläpp och räddningstjänst till havs. Myndigheten har däremot inte alltid haft en tillfredsställande beredskap. Närvaron på sjön och patrulleringar har ställts in, vilket har lett till sämre möjligheter att genomföra den verksamhet man har att genomföra. Minskad miljöberedskap till sjöss kan t.ex. också innebära försämrade möjligheter att utföra övriga uppdrag såsom brottsbekämpning och kontroll. Om beredskapen inte kan upprätthållas riskerar vi att hamna i en situation där lokal närvaro dras ned, vilket innebär en centralisering av Kustbevakningen. Ur ett hela-landet-perspektiv och principen om lika tillgång till trygghet och säkerhet för alla anser jag att det är viktigt att den decentraliserade organisation som Kustbevakningen har i dag kan vidmakthållas.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (M)

Pål Jonson (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor. Vi vidhåller våra respektive synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (SD)

Caroline Nordengrip (SD), Per Söderlund (SD) och Anne Oskarsson (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor. Vi vidhåller våra respektive synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor. Jag vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor. Jag vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 31 (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor. Jag vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:19 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enbart tillåta användandet av fyrverkerier, raketer och smällare vid offentliga arrangemang och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:44 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att det finns industrier i Sverige som har förmågan att ställa om sin produktion mot tillverkning av skyddsmaterial vid kris och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:45 av Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra statliga beredskapslager med olja och drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:130 av Kjell-Arne Ottosson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör ta initiativ till att vi i Norden tar fram en strategi för hur vi ska agera gemensamt vid kommande pandemier och kriser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:280 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en finskinspirerad beredskapslag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:483 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett skärmförbud på offentliga badanläggningar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:787 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att rusta Sverige för kommande klimatförändringar med allt från översvämningar till högre vattennivåer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1350 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att problemet med att ljud inte når alla vid brandlarm bör ses över och åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1352 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att brandberedskapen mot skogsbränder måste höjas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver se över sin brandbekämpningskapacitet med fler brandflygplan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1457 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av frivilligorganisationer för samhällets krishantering och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1458 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av skyddsrum samt fördelningen av kostnadsansvaret mellan staten och fastighetsägaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1465 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra kravet på domarerfarenhet i förordningen med instruktion för Statens haverikommission och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1471 av Pia Steensland (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en nationell strategi för druckningsprevention och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1545 av Serkan Köse (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka utbildade brandmäns ställning vid rekrytering till räddningstjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1668 av Johan Hultberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi och handlingsplan för att minska bristen på deltidsbrandmän och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur villkoren för huvudarbetsgivare till deltidsbrandmän kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1706 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skredrisken i Götaälvdalen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1820 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att, i samråd med Sveriges Kommuner och Regioner, utarbeta nationella krav för brandmän och deltidsbrandmän och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1822 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta rekryteringen av personal till landets räddningstjänst och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1837 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en skyddsrumavgift i syfte att öka antalet skyddsrumsinsektioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1839 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett krav på genomförd SMO-utbildning för att kunna bli heltidsbrandman och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1858 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras för att underlätta och ge incitament till att fler deltidsbrandmän anställs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:1859 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera upp krisberedskapsåtgärderna från 2018 års torka så att vi kan använda en reviderad plan på åtgärder som snabbt kan sättas in vid nästa torkkatastrof och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1861 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga hur tillgången på deltidsbrandmän kan ökas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1885 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en beredskapsplan för transporter och mobilitet i händelse av kris och krig och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2055 av Marlène Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brandskydd och om certifiering av installatörer av braskaminer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges nationella beredskap för klimatförändringar bör förstärkas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare rollfördelning och övningar för att bekämpa skogsbränder och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2509 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brandfarliga och explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för smuggling av explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2531 av Roger Richthoff m.fl. (SD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det civila försvarets utformning och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyddsrum och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civil-militär samverkan och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om SOS Alarm och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapslager och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomisk säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om psykologiskt försvar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilplikt och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strålsäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jordskreds-säkring och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2573 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ett starkt och gemensamt nordiskt krissamarbete och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gemensamma nordiska beredskapslager och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2579 av Björn Söder m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska satsa på att återuppbygga en inhemsk lagerhållning av basförmödenheter och vissa insatsmedel, bekämpningsmedel, drivmedel, olja, gödselmedel och visst utsäde, såväl som vissa foderingredienser och

viktigt veterinärmedicinskt material samt reservdelar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2598 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att brandförsvarets tillsyn av brandsäkerheten i högre utsträckning riktas mot flerfamiljshus och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2600 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av lagstiftningen i syfte att förbättra tillsynen, skärpa regleringen kring användningen av fyrverkerier och öka efterlevnaden av lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2680 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsproduktionen tydligt måste klassas som samhällsviktig verksamhet även efter coronakrisen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2695 av Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att se över lagstiftningen i syfte att inrätta ett nationellt förbud mot användning och försäljning av fyrverkerier när det gäller privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2855 av Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att totalförvarsplaneringen måste inkludera analyser av livsmedelskedjans beroende och sårbarheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2890 av Clara Aranda (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda behovet av lagstadgade krav för att säkerställa att förskolebarn i hela Sverige skyddas från skadlig UV-strålning från solen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2917 av Clara Aranda (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt centrum för att förebygga drunkningsolyckor och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell handlingsplan för det fortsatta arbetet med att motverka förekomsten av drunkningsolyckor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om en nationell strategi för att förebygga drunkningsolyckor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta en nollvision för förekomsten av drunkningsolyckor i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillgängliggöra relevanta data för samtliga aktörer som arbetar med vattensäkerhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2945 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av att vissa brandstationer med tillhörande anläggningar ska klassas som skyddsobjekt i enlighet med skyddslagen (2010:305) och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2961 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge Kustbevakningen uppdraget att utöva tillsyn över svavelbestämningarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kustbevakningen möjlighet att använda drönare i all sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2968 av Thomas Morell m.fl. (SD):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att terrorsäkra infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utföra fler kontroller av farligt gods och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3064 av Borian Åberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet att förbjuda försäljning av fyrverkerier till privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja straffet för användning av fyrverkerier utan tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3126 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett stärkt befolkningskydd anpassat till nutida förhållanden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3127 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av krisberedskapen i Sverige för att tydligt identifiera ansvar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3216 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla svensk räddningstjänst på ett sätt som gör att människors tillgång till trygghet och säkerhet är likvärdigt runt om i landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en specialistutbildning för brandmän och räddningsledare i skogsbrandsbekämpning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behörighetskrav och anpassa brandstationer så att kvinnor i större utsträckning vill söka sig till brandmannayrket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör få i uppdrag att sprida goda exempel på hur kommuner lyckats rekrytera deltidsbrandmän för att fylla vakanser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s civilskyddsmekanism och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska hålla riksdagen informerad om vilka förändringar de avser genomföra för en ny struktur för ökad motståndskraft och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ändamålsenligheten och vid behov revidera ansvars- närhets- och likhetsprinciperna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens yttersta ansvar för vårt lands säkerhet behöver synliggöras och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder som innebär att underregleringen av den fredstida krisberedskapen upphör och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt säkerhetsråd under statsministern ska inrättas som innehåller regeringens egen krisledningsorganisation och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den statliga krisledningen måste bli både tydligare och snabbare och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB:s roll i det civila försvaret bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB:s tvärsektorieella operativa samordningsroll bör tydliggöras i krisberedskapsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny struktur för ansvar, ledning och samordning måste innehålla tvärsektorieell och nationell samordning och ledning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuners och regioners roll i ett nytt system för ansvar, ledning och samordning måste tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta krisberedskapens samverkansområden med en planering utifrån sektorer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för näringslivets roll i en stärkt krisberedskap och stärkt civilt försvar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de gröna näringarna kan stärka vårt samhälles grundläggande motståndskraft och samtidigt bidra till ett hållbart samhälle, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ökad självförsörjningsgrad av viktiga förnödenheter bör utgöra en viktig komponent i den fortsatta uppbyggnaden av totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där individer, offentliga aktörer och näringslivet har en viktig uppgift utifrån sina respektive roller, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsberedskapen bör bedrivas utifrån ett helhetsperspektiv där självförsörjningsgrad, jordbrukets konkurrenskraft, logistik och lagerhållning av nödvändiga livsmedel och strategiska insatsvaror samt individens egen beredskap utgör viktiga ingångsvärden och tillkännager detta för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av tillgänglig och robust digital kommunikation runt om i landet i vardag, olyckor, kriser och ytterst krig och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivillighet och frivilliga försvarsorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Kustbevakningens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarig myndighet bör ges i uppdrag att beakta ett eventuellt behov av att inkludera etanol, biogas och andra förnybara bränslen i beredskapslagringen av drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3243 av Sofia Nilsson m.fl. (C):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på lämpligt sätt förtydliga kommunernas ansvar för brandskydd hos äldre med hemtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3245 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitalt katastrofteam och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3306 av Sailsa Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att överväga att bygga ut Rakelsystemet så att täckning garanteras i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i ett första skede se över behovet av att uppfylla kravet att Rakelsystemet ska motsvara minst det tidigare analoga systemet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3319 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över den svenska beredskapen vid kris och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3351 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att underlätta och förenkla tillståndsgivningen och regelverket för att

bygga vatten- och branddammar i syfte att stärka vår brandberedskap och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3368 av Viktor Wärnick m.fl. (M):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja medvetna och kritiska konsumenter med en större öppenhet kring hur sociala nätverk fungerar, hur de styrs och favoriserar vissa budskap och att internationella regleringar av sociala medier bör ha en sådan inriktning snarare än att beskatta eller hämma teknologisk utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3370 av Viktor Wärnick m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kultursektorns viktiga roll i totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Plikt- och prövningsverket i uppdrag att undersöka möjligheten att krigsplacera kulturarbetare i deras professioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3409 av Anna Sibinska och Nicklas Attefford (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om finansieringsfrågan och genomförande av framtida portar i Göta älvs mynning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk livsmedelsproduktion ska fortsätta att klassas som samhällsviktig verksamhet också efter att coronakrisen är över och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge lämplig myndighet ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3455 av Marléne Lund Kopparklint och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att implementera European Public Warning Service (EU-Alert) för att stärka den svenska beredskapen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3464 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en säker och likvärdig lägstånivå bör uppnås i alla behovsprövade särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3465 av Marléne Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att MSB bör ges i uppdrag att meddela föreskrifter om skydd vid värmeböljor i behovsprövade särskilda boenden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3466 av Marléne Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla förmågan att möta hot med biologiska smittor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3486 av Marléne Lund Kopparklint (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt ta fram en hot- och konsekvensanalys gällande hotbild mot vårt dricks- och avloppsvatten med cyberattacker och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3632 av Karin Enström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka användningen och registreringen av samt tillgängligheten till hjärtstartare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3640 av Pål Jonson m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa möjligheten att sprida bilder på skyddsobjekt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunna klassa fler aktiviteter som hybridhot och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt uppdrag att motverka valpåverkan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av ansvarsprincipens ändamålsenlighet i syfte att skapa en bättre nationell civil beredskap och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hållbar finansieringsmodell för den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydliga krav, riktlinjer och resultatmål för samt uppföljning av den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad övningsverksamhet i den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat fokus på forskning inom den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av författningsberedskapen i syfte att stärka möjligheterna att agera snabbt och effektivt i händelse av kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn syftande till att tydliggöra Försvarmaktens roll i samband med civila kriser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt samverkan mellan näringslivet och staten i den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av omställningsavtal med näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av de lagar och regler som styr möjligheterna att teckna avtal med näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en modern försörjningsberedskap där lagerhållning återtogs när det gäller samhällsviktiga varor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av försörjningssäkerheten när det gäller drivmedel i händelse av kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av tydliga riktlinjer och information till medborgarna om hur man stärker sin personliga beredskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur frivilliga kan meranvändas i krisberedskapen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara drivande inom Norden och EU och tillsammans med Nato för att skapa bättre strukturer för civil beredskap och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Kustbevakningens roll, uppgifter och finansiering och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om räddningstjänstens personalförsörjning samt ytterligare undantag i reglerna för beräkning av arbetslöshetsersättning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till statligt stöd för skogsbrandsbevakning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till egenkontroll av skyddsrum och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att klassa vissa brandstationer som skyddsobjekt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till en nationell krisfond som exempelvis kan användas till att ersätta drabbade skogsägare bör ses över och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3688 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör ta beslut i fråga om slutförvar av använt kärnbränsle och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3695 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa tillgång och distribution av hjärtstartare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3758 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre samordning avseende sjö- och flygräddning mellan stat, ideell organisation, region och kommun och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3775 av Jessika Roswall m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en framtida försörjningsberedskap bör vila på tre ben – ökad beredskapslagring, ökat samarbete med näringslivet samt ett fungerande EU-samarbete och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver stärka förtroendet för samarbetet inom Norden och EU samt utveckla en väsentligt starkare civil beredskap i ljuset av erfarenheterna från pandemin och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka EU:s civilskyddsmekanism och stärka det civil-militära samarbetet i händelse av kris och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3785 av Johan Forssell m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa möjligheten att larma 112 via sms och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3803 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ta fram ett regelverk som gör det obligatoriskt att installera släckningssystem på alla särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ekonomiskt kompensera kommuner för installation av släckningssystem i redan befintliga särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3809 av Per Ramhorn m.fl. (SD):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler regioner inför systemet Sms-livräddare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om böndernas roll vid kriser och tillkännager detta för regeringen.
92. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om gemensamt definierade nyckeltal bör tas fram på riksnivå för utryckningstiderna för polis, ambulans och brandkår och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att, i enlighet med SOU 2012:48 Maritim samverkan, överföra huvudmannaskapet för sjö- och flygräddningen från Sjöfartsverket till Kustbevakningen samt om att överföra sjö- och flygräddningens

- helikoptertjänst till Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Sjöfartsverkets helikoptrar viss beredskap för skogsbrandsläckning och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka Försvarsmaktens beredskap för skogsbrandsläckning och bekämpning av andra naturolyckor och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samhällsskydd och krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell försörjningsberedskap och tillkännager detta för regeringen.
 43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att MSB och länsstyrelserna får i uppdrag att stödja kommunernas förebyggande arbete genom att ta fram riskhanteringsplaner för att hantera torka och vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4030 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör fatta beslut i frågan om slutförvar av använt kärnbränsle och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fungerande organisation och strukturer i den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en starkare försörjningsberedskap och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en relevant författningsberedskap i den civila beredskapen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skydda svenskt näringsliv och forskning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hantering av smällare, raketer och fyrverkerier ska förbjudas för privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka katastrofberedskapen i kommunerna för akuta vattenrelaterade kriser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4118 av Pernilla Stålhammar m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka spridning av desinformation och öka befolkningens kunskaper i källkritik och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4189 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad tillståndsplikt för explosiva varor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4195 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett samlat beslut om mellanlagring och slutförvar av kärnkraftsavfallet ska tas omedelbart och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge FOI ett tydligt uppdrag och medel till att bredda och fördjupa forskning kring det civila försvaret och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det civila försvaret och krisberedskapen och öka takten med att klimatanpassa hela samhället för att möta effekterna av klimatförändringarna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en eller flera myndigheter bör ges i uppdrag att ta fram en nationell strategi för stärkt motståndskraft mot desinformation och propaganda så att medie- och informationskunnighet kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta ansvar för att bygga upp beredskapslager och tillsammans med näringsliv, kommuner och regioner säkerställa att lagerhållningen i samhällskritiska försörjningskedjor är tillräcklig för att klara kriser och krig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna till ökad varuförsörjning genom inhemsk produktion bör utredas och tillkännager detta för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge en av de centrala myndigheterna i uppdrag att ta ett helhetsgrepp om transportfrågan och försörjningstryggheten vid kris och krig på samma sätt som Energimyndigheten i dag tar ett helhetsgrepp om energisystemet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma myndighet ska ta fram ett system för ansvarsfördelning och fortsatt drift av transportsystemet som fungerar i både kris och krig och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera den militära värnplikten med en resiliensjämnstgöring som innehåller grundutbildning och repetitionsutbildning och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att delta i resiliensjämnstgöring ska berättiga till tjänstledighet och motsvarande ekonomisk ersättning som för värnplikten och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka räddningstjänsten och förbättra förutsättningarna att arbeta för räddningstjänsten och i ideell verksamhet, även på deltid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för civilpersoner att kunna delta i utbildning och träningsverksamhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4198 av Michael Anefur m.fl. (KD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagförslag kring beredskapslager som anger hur länge lager ska räcka i kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
31. Motioner som bereds förenklad		
2021/22:44	Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD)	
2021/22:45	Ann-Christine From Utterstedt och Eric Westroth (båda SD)	4
2021/22:483	Michael Rubbestad (SD)	
2021/22:1350	Lotta Olsson (M)	
2021/22:1352	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2021/22:1458	Boriana Åberg (M)	
2021/22:1465	Boriana Åberg (M)	
2021/22:1471	Pia Steensland (KD)	
2021/22:1668	Johan Hultberg (M)	1 och 2
2021/22:1706	Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M)	
2021/22:1822	Annicka Engblom (M)	
2021/22:1837	Anders Hansson (M)	
2021/22:1839	Anders Hansson (M)	
2021/22:1858	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2021/22:1859	Sten Bergheden (M)	
2021/22:1861	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	2
2021/22:1885	Lars Hjalmered (M)	
2021/22:2055	Marléne Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M)	
2021/22:2456	Mats Nordberg m.fl. (SD)	20
2021/22:2509	Adam Martinen m.fl. (SD)	16 och 19
2021/22:2531	Roger Richthoff m.fl. (SD)	38
2021/22:2917	Clara Aranda (SD)	1–5
2021/22:2961	Ann-Sofie Alm (M)	1 och 2
2021/22:2968	Thomas Morell m.fl. (SD)	43 och 64
2021/22:3126	Ann-Sofie Lifvnhage (M)	
2021/22:3127	Ann-Sofie Lifvnhage (M)	

2021/22:3319	Jan Ericson (M)	
2021/22:3351	Sten Bergheden (M)	
2021/22:3409	Anna Sibinska och Nicklas Attefjord (båda MP)	
2021/22:3455	Marléne Lund Kopparklint och Sten Bergheden (båda M)	
2021/22:3465	Marléne Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M)	
2021/22:3466	Marléne Lund Kopparklint och Betty Malmberg (båda M)	
2021/22:3632	Karin Enström (M)	
2021/22:3682	Peter Helander m.fl. (C)	23
2021/22:3695	Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)	15
2021/22:3758	Maria Stockhaus m.fl. (M)	9
2021/22:3785	Johan Forssell m.fl. (M)	5
2021/22:3880	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	52 och 92
2021/22:3908	Mikael Oscarsson m.fl. (KD)	37, 38 och 43